Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

Poet: m. f. 178.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

KW 184 N 51

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

II D 81

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

~~780 K~~ 4

FRIDERICI DEDEKINDI

LVDVS SATYRICVS, DE MORVM SIMPLICITATE, SEV RUSTICITATE,

Vulgo dictus GROBIANVS.

Libri tres.

LVGDVNI BATAVORVM,
Ex officina JOANNIS MAIRE.
cIↃ IↃ c XXXI.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

Koninklijke
Bibliotheek
te 's Hage.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

BVRCHARDVS MITHOBIUS

D. Studioſo Lectori S.

SImplicitas veterum joculari carmine morum
Reddita in Aonios eſtque redacta modos.
Et liber hic vitæ præceptis fertilis, ecce
Vernat ut Hyblæis Dædala terra roſis.
Pone ſupercilium facilis, durumque rigorem,
Carmina quisquis ad hæc pauca legenda venis.
Non ſemper triſti ducit ſua tempora vultu
Prudens, ſed curas temperat ipſe jocis.
Nec pluviæ ſemper ſtillant, ſed ſolidus æther
Æſtuat interdũ, lucidaq; aſtra micant.
Dulcia ſic miſcent auſtero ſacchara Baccho,
Illa vetus faciunt ſuavius eſſe merum.
Quid rigida duros imitare fronte Catones?
Nec tibi quæ non ſunt ſcripta ſevera placent.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

Iſtaq́ue contemnis ceu frivola, resq́ue videtur
Utilis his adeò nulla ſubeſſe jocis.
Falleris, & quæ ſunt nondum tibi cognita, damnas,
Judiciiq́ue fuit regula curva tui.
Nã rigidis major quò gratia legibus eſſet,
Tecta ſub his ludis ſeria multa legas.
Perlege, perlectus precium liber ipſe rependet,
Et diſces mores per joca læta bonos.

Fruere, & vale.

Ad Or-

Ad Ornatiſſimum Virum,

D N. SIMONEM BINGIUM,

Haſſiacum Secretarium,

FRIDERICI DEDEKINDI

Præfatio.

OPto tibi quantam virtute merere ſalutem,
O mihi non multos inter amate Simon.
Pauca loquar tecum: quæ multa negotia tractas,
Te mihi dicturo multa, vacare vetant.
Quæ modò noſtra libris cātârat Muſa duobus
Carmina, de vitæ ſimplicitate rudis.
Illa ſub incudem tibi jam revocata refinxit
Pieris, & triplici protulit aucta libro.
Iamq́; iterū totū (faveat fortuna) per orbem
Auſpicio Bingi mittimus illa tuo.
Ergo quid intendā nugis juvenilibus, audi,
Conſilij ut ratio ſit tibi nota mei.
Carpimus indecores joculari carmine mores,
Et vetus antiquæ ſimplicitatis opus.
Si meus hic hominum fuerit liber utilis ulli,
Corrigat ut mores doctior inde ſuos.

 Vtq́;

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

Vtq́ velit tandem vitæ damnare prioris,
Ruſtica quæ ſolitus facta patrare fuit.
Nil moror ulterius, metã obtinuiſſe videbor,
Quæ fuerat curſu meta petita meo.
Vix tamen eventus adeò ſperare ſecundos,
Cùm mala ſint nimiũ tẽpora noſtra, licet.
Sperantẽ terrent magnorũ exempla virorũ,
Qui celebres magno ſunt in honore viri.
Quid memorẽ multa clarũ virtute Platonẽ?
Quosq́ vehit celebri Græciæ laude ſophos?
Nónne hominum fruſtra tentârunt flectere mores?
Et placida mentes arte domare feras?
Scriptores nihilò plus proficere Latini,
Cura quibus populos magna docere fuit.
Tullius officium Romano tradidit orbi,
Quod deceat juvenes, quod deceatq́ ſenes.
Quid tamẽ eſt ſcriptis adeò præſtãtibus actũ?
Quis minus eſt hominum quàm fuit antè ferox?
Vtile formandis puerorum moribus, iſtis
Temporibus ſcripſit Roterodamus opus.
Quæ tamen utilitas hoc digna labore ſecuta eſt?
Conſilium vitæ quis melioris init?
Exiguum certè numerum, qui talia curet,
Cernimus: in vitium cætera turba ruit.
Nil ego nunc delicta queror vulgaria vitæ,
Quæ veniunt quavis multa videnda die.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

Quæ quia momẽti vix ſunt alicuius, honeſtis
Illa, nec adverſor, diſſimulare licet.
At videas multos (hominum modò reſpice mores)
Qui ſuperent omnem ruſticitate modum,
Sive famẽ contra ſævã data fercula ſumãt,
Sive rigent poto guttura ſicca mero,
Nec ſe reſpiciunt, & quonam fine creati
Sint homines, ullo non meminere modo.
Nil juvat ætherea traxiſſe ab origine mentẽ,
Et ratio turpi victa furore jacet.
Barbarico vivunt crudarũ more ferarum,
Quoq; vocat ventris cæca libido ruunt.
Immodicè præter quàm corporis exigit uſus,
Diſtendunt varijs viſcera laxa cibis.
Poculaq; in bibulum confundunt plurima ventrem,
Tum quoq; cùm potos non ſitis ulla premit.
Nec ſatis eſt adeò petulanter rebus abuti,
Cunctaq; per lautã mittere parta gulam.
Quin etiam jactãt ſua crimina turpiter, atq;
Ob ſua laudari facta pudenda volunt.
Hoc vitium longæ jam conſuetudinis uſus
Comprobat, & magnũ non ſinit eſſe ſcelus.
Scilicet hoc homines pacto præcepta ſequũtur,
Quæ, ratio vitæ quæ ſit honeſta, docent.
Cur tamẽ & morum feritas manet omnis in illis?
Tot monitis adeò proficiturq; nihil?

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

Lenibus admoneas aliquẽ de crimine verbis,
Et placidè, melius vivat ut ille, roges:
Ceu facias ludos ridebit ſuaviter, & te
Deluſum fruſtra dicere multa ſinet.
Sin facinus verbis aliquod gravioribus auſis
Carpere, quod fieri non decuiſſe vides:
Incurres odium, rigidasq́ꝫ vocabere cenſor,
Nullaq́ꝫ erit merito gratia parta tuo.
Atqꝫ ita jã nemo ſequitur meliora docentem,
Ingenioq́ꝫ libet vivere cuiqꝫ ſuo.
Sic homines vanum docti ſumpſere laborem,
Nilq́ꝫ tot egregijs obtinuere libris.
Non tamen exemplis ego jam deterreor illis,
Quemq́ꝫ ſcopum multi non tetigere, peto.
Poſtqꝫ tot inſignes arte ingenioq́ꝫ Magiſtros,
Qui deceant mores quenque, docere paro.
Forſitan illud agens temerarius eſſe videbor,
Pectore fallaces ſpesq́ꝫ fovere meo.
Sed ſperare libet, meliori ſidere forſan
Quàm reliquis, cœptũ jã mihi ſurgat opus.
„ Non ſimili vultu locuples hera reſpicit omnes,
„ Quod negat huic, illi ſæpius illa dedit.
Quis ſcit, an huic merces reſpondeat ulla labori?
Et valeam voti compos abire mei?
Fortunã experiar, quid enim tẽtare nocebit?
Fors aderit cœptis æquus Apollo meis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

Vt nihil obtineam, facilis jactura laboris
Illius, hoc carmen quo mihi conſtat, erit.
Sed quia præceptis rigidis nihil hactenus actum eſt,
Quæ fieri ſemper nil niſi honeſta jubent:
Tramite diverſo metam contingere eandem
Experiar, tritas nec ſequar antè vias,
Cunctaq; jam fieri paſſim ſine more jubebo,
Turpia quæ factu, qui ſapit, eſſe videt.
Ante ſuos oculos agreſtia quisq; videbit,
Ingenuos mores quæ malè, facta, decent.
Forſitan illa videns, vitã emendare priorem,
Barbariemq; animi ponere quisq; volet.
Vix queat hoc alia vitium ratione levari,
Senſibilis cuius deſiit eſſe dolor.
Altius in noſtris radices moribus egit,
Quàm facili tolli rurſus ut arte queat.
Nõ tamen auxiliũ modo deſperabimus omne,
Vna etiam dandæ cùm via reſtet opis.
Nil prohibere juvat: forſan juſſiſſe juvabit,
„ *In vetitum ſemper turba parata ſumus.*
Deſperata ſalus aliquando eſt cauſa ſalutis,
Quodq; minus credas poſſe juvare, juvat.
Nõne vides, dubio medic⁹ ſuccurrere morbo,
Cùm nequit, & ſuperat, pharmaca ſana, malum:
Vt varias animum ſolertem vertat in artes,
Ægrotum, docta curet ut ille manu.

Pharmaca nunc nimios lenit per amica dolores,
Vulnera nunc acri pulvere ſparſa ligat.
Sæpe ferus mēbrū ſecat immedicabile ferro,
Sæpius admotis ignibus urit idem.
Accidit & morbo ſuperāte Machaonis artē,
Vt medici nulla ſentiat æger opem.
Ille quidem calidas medicamina habentia vires,
Miſcet, & ægrotum ſumere multa jubet.
Nil tamē hæc uſquā, tentet licet omnia, cura
Obtinet, & docta plus valet arte malum.
Ergo ſuam vertens mox in contraria mentē,
Antidoto morbum frigus habente petit:
Et miſero quam non licuit ſperare ſalutem,
Hac demum felix arte ſine arte tulit.
Sic ego cùm videam præcepta ſalubria morū
Nil agere, & monitus cōmoda nulla ſequi:
Quæ fuerāt faciēda veto, fugiendaq; mando,
Vt doceam geſtus fœda per acta bonos.
Forſitā hæc aliquis jocularia ſcripta reuoluēs
His ſpeculum vitæ cernet ineſſe ſuæ.
Et tacita culpa, nulloq; monente rubeſcet,
Et fugiet poſthac turpe quod eſſe videt.
Qui tamen in ſpeculo te contemplaberis iſto,
Verbaq; multa tuis moribus apta leges.
Ne mihi, néve meo precor indignere libello,
Iuſta nec eſt iræ cauſa futura tuæ.

Non

Non mihi propoſitum fuit hîc perſtringere quenquam,
Degeneres mores carpere fervor erat.
Sin fuerit qui ſe præ multis eſſe notatum
Credet, & indignè verba jocoſa feret.
Noverit hac ipſa ſeſe ratione mereri,
Iam reus ut poſſit ruſticitatis agi.
Hoc metuens, iræ moderare calentis habenas,
Quisquis ad hæc unquam ſcripta legenda venis.
Forſitan & tetricos offendent iſta Catones,
Carmina de morum quæ feritate damus.
Meq́ꝫ librũq́ꝫ meũ cenſura gravabit iniqua,
Et ſcelus hoc ſcripto grãde patraſſe ferar.
Nam vereor certè nonnullos eſſe futuros,
Qui ſtudium damnent conſiliumq́ꝫ meum.
Meq́ꝫ putent hominum ſanctos corrumpere mores,
Nec facienda ullo facta docere modo.
Et fateor, poſſum mala facta docere, videri,
Sponteq́ꝫ currenti ſubdere calcar equo.
Qui tamen & noſtri naturã inſpexerit ævi,
Iudicium, reor, eſt vix habiturus idem.
Et nihil hac cernet metuendum parte pericli,
Nec mea cum damno carmina poſſe legi.
Nam nihil eſt, quiſquam quod noſtris moribus addat,
Ruſticitas ſummũ jam tenet antè locum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

Omnia quæ poſſunt ſcribi, pleriq; magiſtro
Turpia jam, nullo facta docente tenent,
Et faciunt ultrò, laudẽq; in crimine quærũt,
Et, quibus ipſorum vita probetur, habent.
Nil equidem ſcripſi, factum quin antè notarim, &
Naſcitur è geſtis hoc mihi rebus opus. (la
Quæ tenuere prius quã ſcriberet ullus, an il-
Verſibus è noſtris diſcere velle putas?
An fieri quenquam peiorem poſſe putabis,
Ingenio qui non ad mala promptus erat?
Ergo mihi certum eſt, nihil hac me parte mereri.
Cur reus inductæ ruſticitatis agar.
Si prorſum nulli (multis prodeſſe volebam)
Non labor hic ulli noſter obeſſe poteſt.
Et mea propoſiti mens eſt ſibi conſcia recti,
Nilque rudis vulgi ſcommata ſalſa timet:
His redeo dictis ad te clariſſime Bingi,
Tu mihi pro multis unus amicus eris:
Tu mea quo ſolitus juvenilia reſpice vultu
Carmina, & autori, quod facis, uſq; fave,
Suſcipe tutelam promptus libriq; meiq;,
Subq; tuo hoc tutum nomine carmen eat.
Dira venenatæ contra convitia linguæ,
Ludicra præſidio protege noſtra tuo.
Quid moror? hũc totũ, quãtus ſit cũq; libellũ
Accipe, ſubq; tua nunc agat ille manu.

Si

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

Si monitus ullos tibi præteriјſſe videbor,
(Non ego me paucos præteriјſſe puto)
Ipſe tuo arbitrio ſupple: jus carminis huius
Omne, ſed ô tantùm ſuſcipe, ſolus habe.
Si qua videbuntur noſtro ſupereſſe labori,
Arbitrio ſapiens omnia deme tuo.
Deniq; ceu cenſor capite in quocunq; repones,
Qui facient noſtro facta notata libro.
Atq; ita nos, regno cùm ſis digniſſimus illo,
Tradimus hæc manibus ſceptra tenēda tuis.
Subijcimusq; tuis moderādos legibus omnes,
Quotquot opus veteris ſimplicitatis amāt.
Ecce tuū imperiū terris dominatur & undis,
Regnaq; ſunt regno cuncta minora tuo.
Quod mihi tam magno reddis pro munere munus?
Sim tuus, id magni muneris inſtar erit.
Meq; tuere tuum, cœptoq; favore merentem
Proſequere, & rebus fautor adeſto meis.
En ego ſi (quod agis) me delectaris amico,
Pro tibi tam prompto pectore, gratus ero.
Atq; aliud, faveant felicia numina tantū,
Aggrediar quondam te duce maius opus.
Interea, quoniam longo es digniſſimus ævo,
Multa, ſed ô felix, ſecula vive. Vale.

Datum Vitebergæ, xx. Martij, Anno Domini M.D.LII.

IRON.

IRON EPISCOPTES STUdioſæ Iuventuti civilitatem optat.

ETHica concedant veterum moroſa ſophorum,
Cedat Ariſtoteles , cumque Platone Cato.
Concedat Cicero Latius, concedat Eraſmus,
Et quotquot morum de gravitate docent.
Hic liber exactam dat morum ſimplicitatem,
Eque nova nuper prodiit ille ſchola.
Hunc, ſtudioſe puer, vigili perdiſce labore,
Qui cupis ornatus moribus eſſe bonis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

DE ANTIQUA MORVM SIMPLICITATE,

LIBER PRIMVS,

Autore

FRIDERICO DEDEKINDO.

SI tibi ſimplicitas priſcorum antiqua virorum,
Et rudis, & nulli noxia vita placet:
Quam placuiſſe ferunt noſtris majoribus olim,
Quæ ſegetum cultrix ruſtica turba fuit.
Huc ades, & noſtrũ ſtudio non deſide carmen
Perlege, fors aliquid quod juvet inde feres.
Perlege, quoq́; modo deceat cõponere vitam,
Et mores, iſto carmine certus eris.
Ne dubita, ſimplex evades protinus, ullum
Si monitus noſtros pondus habere ſines.
Non equidem laudo cuicunque placere volentes,
Atq; alijs vitæ facta probare ſuæ.
Dura tibi nimium fuerit provincia, cunctis
Ad placitum mores compoſuiſſe tuos.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

Laudo qui poſſunt aliorum ſpernere de ſe
    Iudicium, & fortes hos reor eſſe viros.
Quiq; bono nunquam ſe ſubmiſere magiſtro,
    Qui ſe, quæ faciunt, cuncta decere putant.
Tu mihi proſper ades veterum non inſcie morum
    Sylvane, ô pinu cincte virente caput,
Quò bene, ſimplicitas quæ ſit laudanda, canamus,
    Pectora ſunt nutu noſtra regenda tuo.
Dicite mõtivagi, ſylveſtria numina, Fauni,
    Dicite quæ rudibus vita ſit apta viris.
Dic Lenææ pater, bibulæ notiſſime turbæ,
    Pocula quo deceat ſumere plena modo.
Come cibis avidè quondã præfecte vorandis,
    Si tua conſtitui ſacra docere, fave.
Almaq; Ruſticitas noſtro Deo maximo ſeclo,
    Huc ades, & vatem dirige prompta tuum.
Non facilis labor eſt, mores formare decoros,
    Sæpe gravis magnis res fuit illa viris.
Auxilio ſuperûm tamẽ has & numine fretus,
    Difficiles magno pectore inibo vias.
O etiam morum cenſor juſtiſſime Bingi,
    Es bonus: auſpicio ſcribimus iſta tuo.
Carmina te vultu mea reſpiciente benigno
    Vberior Muſæ vena futura meæ eſt.

CAP.

CAP. I.

Quæ modeſtia ſervanda ſit manè in veſtitu, capillis, facie & dentibus mundandis.

Quisquis habes odio rigidi præcepta magiſtri,
Qui niſi de morum nil gravitate docet:
Huc propera, & placidis utentē vocibus audi
Non tonat hîc aliquis triſtia verba Cato.
Da mihi te docilem craſſo ſermone loquenti,
Nec dubita, parvo tempore doctus eris.
Diſcipulus facili ſuperare labore Magiſtrum
Crede mihi, antiqua ſimplicitate potes.
Et licet hæc aliquis rigida de gente ſophorum
Vituperet, morum quæ documenta damus:
Non tamen illa tibi quicquam nocuiſſe videbis,
Sedula ſi Muſæ juſſa ſequêre meæ.
1. *Fulcra ſoporiferi cùm liqueris alta cubilis,*
(Quod fieri medium non decet ante diem)
Egregiè civilis eris, ſi nulla parentes
Manè ſalutandi ſit tibi cura tuos.
Non homini cuiquam felicia fata preceris,
Sæpe tibi grates dicere ne ſit opus.

Proſpera

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

Proſpera quantũvis optes, quid proderit illis?
Optima non damnũ eſt perdere verba leve.
Gens ſine manè ſuos Hebræa ſalutet amicos,
Quam tenet implicitã multa ſuperſtitio.
Cur tibi tã levium ſit cura ſuperflua rerũ?
„ *Canitiem juſtos cura dat ante dies.*
2. *Nõ habet exiguas quoq; pãdiculatio vires,*
Si medicos par eſt credere vera loqui.
Accidit ex longo nervos torpere ſopore,
Atq; male officij munus obire ſui.
Excitat hos certo tibi pandiculatio motu,
Vtere: nec mores dedecet illa tuos.
3. *Nec reliquis ſurgẽs te veſtibus indue, nudæ*
Induſium ſatis eſt impoſuiſſe cuti.
Sed reliquas genuinis veſtes cõplectitor ulnis,
Aſpera ſi duro frigore ſævit hyems:
Scilicet in calido jucundius eſt hypocauſto
Induere, à ſævo ne violere gelu.
Nec moveat, virgo vel fœmina, ſi ſit ibidem,
Tu tamen utaris moribus uſq; tuis.
Sicq; tuis quisquam factis offenditur illum
Cernere ſi talem nolit, abire jube.
Quisq; tibi cedat, nec tu conceſſeris ulli,
Conditione tua es liber, & eſſe velis.
4. *Tandẽ ubi veſtitus fueris, pendere ſolutas*
In genibus caligas (res decet illa) ſines.
Nanq; ita virginibus tacita ratione placebis,
Teq; ſibi optabit quæq; puella virum.

Cunaq;

Cunaque tã juſti manifeſta videtur amoris.
Sed non eſt iſto commemoranda loco.
Non ſat eris ſimplex, ſi corpus, vane, ligare
Cœperis, & ventri vincula dura nocent.
Ne nimis evadas moratus, pectere crines
Neglige, neglecta eſt forma decora viro.
Fœmineæ crines ornare relinquito turbæ:
Comantur juvenes quos levis urit amor.
Crede mihi Dominũ te nulla puella vocabit,
Si te compoſito viderit eſſe pilo.
Sint procul à nobis juvenes ut fœmina cõpti.
Scribit Amazonio Creſſa puella viro.
Eximio tibi erit decori, ſi pluma capillis
Mixta erit, & laudẽ providus inde feres.
Scilicet hoc homines poteris cõvincere ſigno.
Non in ſtramineo te cubuiſſe toro.
6. *Sint capitis crines longi, nec forpice tonſi,*
Cæſaries humeros tangat ut alta tuos.
Tutus ut à triſti rigidæ ſis frigore brumæ,
Vertice prolixus crinis alendus erit.
Cũcti homines quõdã lõgos habuere capillos,
Quos modò Virgineus curat habere chorus.
Regna pater quãdo Saturnus priſca tenebat,
Tunc fuit in longis gloria magna comis.
Simplicitas veterum laudatur ubiq; virorũ:
Quà potes, hos ſemper ſit tibi cura ſequi.
7. *Dedecus eſſe puta faciẽve manusve lavare*
Commodius craſſo ſordet utrunq; luto.

Qui

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

Qui volet his veſci, per me licet, ipſe lavabit,
Dicito: res curæ non erit illa mihi.
8. *Forſan erit dẽtes qui te mundare monebit,*
Sed monitis parens inveniare cave.
Recta valetudo corrumpi dicitur oris,
Sæpe nova ſi quis proluat illud aqua.
Quid noceat, dẽtes quòd ſunt fuligine flavi?
Iſte color rubei cernitur eſſe croci.
Iſte color fulvo quoq; non culpatur in auro,
Auro quod nunquã nõ amat omnis homo.
Dentibus ergo tuis cur ſit color ille pudẽdus?
Si ſapis, hanc à te fac procul ire fidem.

CAP. II.

De jentaculo, & modeſtia oculorum, frontis, narium, item de garrulitate, ſternutatione, obſcœnitate, tuſſi, ructu, & de inceſſu, & habitu in plateis.

1. *POſcere quod comedas, ubi vix dum lumina ſomnus*
Liquerit, inprimis commeminiſſe velis.
2. *Tota conde vola quamprimùm acceperis eſcam,*
Ne cadat è manibus non bene preſſa tuis.
Tum poteris quadris uti cùm prandia ſumes,
Iam ſatis eſt nuda continuiſſe manu.

Multaq;

Multaq; per digitos pinguedo diffluat omnes,
Quos volo te lingua lambere ſæpe tua.
Prandia quo geſtu, qua ſint ratione vorāda,
Non ita pòſt longo tempore, certus eris.
Sed mihi nōnullis de rebus es antè monendus,
Concio non nimium longa futura mea eſt.
Quo deceat totum pacto componere vultum,
Et corpus, paucis antè docendus eris.
3. Id caveas primùm, ne fortè modeſtia mores
In benè vivendo temperet ulla tuos.
Quis juvenes nimiū poſſit laudare modeſtos?
Qui ſapit, ignavos mox ſtudiosq; uocat.
4. Non hominē rectis oculis aſpexeris ullum,
Verte aliò vultus lumen utrunq; tui.
Si rectè aſpecies, nimis eſſe videberis audax,
Tam juvenem gravitas nō ſatis illa decet.
Omnia quæ ſpectas, diſtorto lumine ſpectes:
Omniaq; averſa fronte loquare viris.
5. Eſſe verecundis oculis ſine laudis amantes,
Et qui virtuti convenienter agunt:
Quò tibi cunq; libet tu lumē utrunq; vagari
Permitte, id multum ſimplicitatis habet.
6. Nec malè cōveniet frōs ut ſit torva minax-
Et faciē rugæ mille decenter arant. (que,
Qualis aratori facies ſolet eſſe juvenco,
Verbera qui lanio percutiente tulit:
Vel fera qui contra rivalem bella paravit,
Et furit, & feruens non capit ira modum:

Talis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

Talis erit juveni generoſo vultus habendus,
Qui laudem quòd ſit fortis habere volet.
,,Scilicet ex vultu virtutes pectore clauſas
,, Colligere exiguo quisq; labore poteſt.
7 Nullaq; moroſus niſi verba auſtera loqueris,
Quando tibi quisquã conveniendus erit.
Comibus ad quoſvis fueris ſi vocibus uſus,
Et levis & petulans eſſe ferêris homo.
8. Sin potes hanc de te ſpargi contẽnere famã,
(Nil tamen, ut vera laude veharis, agas)
Solve loquax ſemper multis ſermonibus ora,
Ore tibi mutuo turpe ſedere puta.
9. Sunt ſoliti quidã ſuſpẽdere naribus aurũ,
Vel gemmas quales India dives habet.
Hæc tibi divitias fortuna inimica negavit?
Non ideo fracto pectore triſtis eris.
Accipe conſilium non vana monentis amici,
Certus es, ex animo me benè velle tibi.
Qualiter à tectis dependens tempore brumæ
Condecorat totam ſtiria longa domum:
Sic pituita fluens geminis à naribus ornat
Qui juvenes cultum ſimplicitatis amant.
Illa tibi gratis tanta ornamenta parantur,
Quæ puto non parvũ ſunt paritura decus.
Cuncta tibi rerũ bona contulit ipſa creatrix
Natura, ut vitæ proſpicit illa tuæ. (ergo
,,Sed modus eſt rebus ſervandus in omnibus,
Hanc tibi menſuram qua modereris habe.

Mucor

Mucor ubi patulo ſtillans influxerit ori,
Tunc emungendi tempus adeſſe ſcias.
Id cubito facies, & te civilior alter
Non erit: hanc laudem ſolus habere potes.
Sive tibi hunc veſtis præſtet ſeu pileus uſum,
Non fueris parva ſimplicitate rudis.
Totam implere manũ, ſacræq; illidere terræ,
Vt ſonitum tota reddat in æde, decet.
Et jaceat: quid enim cures? pede proterat ille,
Phlegma tuum qui ſe poſſe videre negat.
Vidi etiam ſpeculũ multos de more gerentes,
(Appenſum manicæ funibus illud erat)
Si placet, exemplum capias ſtudioſus ab illis,
Pituita ſpeculi ſed ſubeunte vicem:
10. *Edere nare graves ſonitus, & ducere ronchos,*
Moribus adverſum non rear eſſe bonis.
Indicium eſt animi fortis, ſpiratio fortis,
Et facit ad famam nominis illa tui.
11. *Sternutare volẽs vicino obvertito vultũ,*
Quò potius vertas vix rear eſſe locum.
Mos habet ut quidam bene ſternutantibus optent,
Id tibi qui faciat forſan amicus erit.
Quò ſciat ergo ſuum te ſternutaſſe ſodalem,
Illius ad faciem ſit tua verſa velim.
Tu tamẽ in ſimili cauſa bona nulla precêris,
Vel tua ſi graviter ſternutet ipſa parens.

12. Eſſe

12. Eſſe pudẽs caveas, ullaúe rubeſcere culpa,
Criminis admiſſi quos piget, illud agant.
Turpia quantumvis dicantur verba, notari
Indignum ſtatuas eſſe rubore genas.
Te quoq; verba loqui nonnunquam obſcœ-
na decebit,
Dedecus hæc puero non didiciſſe foret.
Nominibus proprijs res quasq; vocare diſertè,
Nec lex nec divûm relligio ulla vetat.
Turpia quæ vulgo ſtulta ratione videntur,
Inſpice, naturæ ſunt moderantis opus.
Non ego conſueto ſeductus more loquendi,
Naturam contra, bella movere velim.
Tempore veſicã juſto relevamus & alvum,
Idq́; hominum nemo judicat eſſe malum.
Verba reformidant tantùm, proprijsq́; vocari
Nominibus rigidi talia facta vetant.
Quod genus hoc hominum? quæ tanta in-
ſania mentis?
Sit pudor in verbis, resq́; pudore vacẽt? (tè,
13 Si nova quis narrat, quæ nõ audiveris an-
Nec tibi dicendum quod videatur habes:
Tũ velut incautas labijs cõprendere muſcas
Mordicus inſtituas, ora patêre ſines.
Si qua videbuntur ſublato digna cachinno,
Ne leviter riſu concutiare vide,
Verùm ita, ut in tota ridentẽ audire platea
Te poſſit, per eam ſi quis habebit iter.

Vſq;

Vſq; tibi patulas os diducatur ad aures,
  Hinc tibi ridenti gratia major erit.
Siq; videbuntur ſcabri rubigine dentes,
  Hoc poteris Dominæ gratior eſſe tuæ.
Diſſilio riſu: geminare ſubinde memento,
  Non dubium id ſignum ſimplicitatis erit.
Sæpius & nulla cauſa exiſtente, cachinnum
  Tollere, non modicum laudis habere, puta.
Forſan erunt qui ſe deriſos eſſe putabunt,
  Et tua non æquo pectore facta ferent.
Sic animis vanos irarum accenderis æſtus,
  Atque tuo pulchrè munere functus eris.
Quid noceat multis furioſam impellere bilē?
  Materiam riſus res dabit illa novi.
14. Si qua voles falſa mēdácia dicere linguæ,
  (Vera ego te jubeo non ita ſæpe loqui)
Poſt duo verba ſemel vel bis tuſſire juvabit,
  Quid dubitas? multū commoditatis habet.
Forſitā in prōptu nō ſunt quæ verba loquaris,
  Non male, dum tuſſis, hæc reperire potes.
Nec te verba loqui conficta intelliget ullus,
  Scilicet, eſt falſum poſſe videre labor.
15. Quādo opus eſt verè tuſſire, hanc noveris (artē,
  Vicini faciem verte ſub ora tuam.
Hauriat ille tuæ ſpiracula dira tracheæ,
  Illa refrigerium, ſi calet, eſſe queunt.
Si tua reppereris quenquā malè facta ferētē,
  Nil moveat; vana eſt viribus ira carens.

„Imò & magnificis tua facta tuebere verbis,
Nil poteris pro te dicere? victus eris.
Argue quòd vano tumeat præcordia faſtu,
Tam facilem nequeat qui tolerare jocum.
Quid faceret ſi non maſſa conſtaret eadem,
Qua ſumus humanum condita turba genus?
Scilicet impurum ſe reddi crederet, & te
Conficeret certa dura per arma nece.
16. Quando venit ructus, cur hunc retinere labores?
Quin potius, liber poſſit ut ire, juvas?
Diſſimulare ſtudes, & ſupprimis ire volentē,
Quid facis? ah clara voce juvandus erat.
Nec facili teneas, quando volet ire, labore:
Et tibi, ſi teneas, damna timenda feret,
Flatus enim ſtomacho ſi concludatur operto,
Carcere quò nequeat liber abire ſuo:
Letiferos diro corruptus carcere morbos,
Et mala quæ numero ſint caritura, dabit.
In caput aſcendet, totumq; in corpus abibit,
(Heu nimio precio ſtet pudor ille tibi)
Neſcio quid redolens hinc fiet anhelitus oris,
Forſitan & toto corpore putris eris.
Inde per infidum crepitus proruperit anum,
Nec fuerit ſonitu proditus ille ſuo:
Naribus heu tetro fiet manifeſtus odore,
Nec poteris crimen diſſimulare tuum.

Maxima

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

Maxima ut hæc igitur prudens incommoda vites,
Ne tibi ſit ructum velle tenere labor.
17. Eſt amor in ſtratas urbis prodire plateas?
Purgatum capitis tegmen habere cave.
Qui nimios ambit, muliebria munera, cultus,
Ridendus meritò cuilibet ille venit.
18. Nec licet à multo ſit calceus undiq; cœno
Oblitus, ut purges ſit tibi cura, velim.
Quid purgaſſe juvet, cũ ſit tibi rurſus eundũ
Stercora per? vanus non foret ille labor?
19. Et toga longa pedes tibi demittatur ad imos,
Hoc erit antiquæ ſimplicitatis opus.
Et tua ſic verret poſt te veſtigia, ne quis
Quò ſis progreſſus, cernere poſſit iter.
Latus & extrema limbus tibi veſtis in ora
Collecto plateæ ſtercore firmus erit.
Viderit hoc aliquis ſpacio diſtante remotus,
Te benè prætextam credet habere togam.
Panniculos mittunt Bombycũ munera Seres
Hinc procul in Scythica munera nata plaga:
His credêre tuas ſolitus prætexere veſtes,
Infima ſi lato plena ſit ora luto,
20. Sin minus iſta juvant, (quoniam nova tempora mores
Inſolitos ſecum ferre ſubinde ſolent)

„ Veſte brevi induitor, quæ vix tegat undiq; lumbos,
Quæ tibi detectas non vetet eſſe nates.
Hoc gaudent cultu qui Martia caſtra ſequuntur,
Quiq; modò nomen nobilitatis habent.
Et tibi ut aut miles, vel nobilis eſſe puteris,
Cura ſit ut ſemper veſte tegare brevi.
„ In quacunque modum re conſervare decorum eſt,
Illa ſed hoc ſaltem regula falſa loco eſt.
Neglectus juvenem cultus decet, inquit Eraſmus,
Quis dubitet tantum dicere vera virum?
Huic igitur credens veſtitum neglige, nec te
Qui cultus deceant reſpice, quive minus.
21. Brachium utrunque ſimul poſt terga reflectere diſce,
Seu ſtes, ſeu vicos fortè per urbis eas.
Sed mea ſedulitas, ne ſit prolixior æquo,
Quod ſupereſt verbis ſignificabo tribus.
Hoc volo te totam ſtudio componere vitam.
Sic volo te mores inſtituiſſe tuos,
Vt qui te videat, non falsò dicere poſſit,
Hic verè ſimplex eſt & agreſtis homo.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

CAP. III.

Menſa quomodo adornanda & removenda, & de menſæ miniſterio.

ECce puer menſam jam pridem ſtravit, & ecce
Fercula ſunt avidæ lauta parata Gulæ.
Lætus es: eſuriens patinis adhibebere plenis,
Hæc reprimunt ſævā pharmaca ſana famē.
Te tamen antè tuo Domino ſervire neceſſe eſt:
Pòſt, quod edas rapido protinus ore, feres.
(Nec tamen officiū famulandi prōptus obibis,
Ni ſemel atque iterum juſſerit illud Herus)
Iamq; quibus deceat te moribus eſſe docebo,
Tu modò ne dubita moriger eſſe mihi.
Quid quereris nimium ſubtilia juſſa videri,
Quæ damus? & pavido ſuffugis illa metu?
Ruſtica Muſa mea eſt, præceptaq; ruſtica tradit,
Diſcere quæ facili cuncta labore potes.
Quæ ſemel es monitus, ſemper facienda memento,
Perq; tibi cunctos eſſe tenenda dies.
Sive tuo ſolus domino, ſeu pluribus adſis,
Sive domi ſumas prandia, ſive foris.
Eſt eadem ratio multis ſervire, vel uni,
Et tibi mos idem ſemper habendus erit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

1. Cùm ſervire voles prãdentibus, exue veſtẽ,
Officium impediat ne toga laxa tuum.
Sufficit ut caligis indutus edentibus aſtes
Prõptus, & ut Thorax pectora nuda tegat,
Atq; ita quàm gracili ſis corpore quisq; videbit:
Laus ea nequaquam reijcienda tibi eſt.
2 Quaſq; geris veſtes minimè decet eſſe ligatas
(Verſibus id paulò doctus es antè meis)
Quas natura tegi partes mandavit, ad illas
Demittas geminas abſq; pudore manus.
Sic ego matronis, caſtisq; placere puellis,
Ingenuisq; putem te bene poſſe viris.
3. Nõ placuere mihi pede qui nitũtur utroq;,
Et ſua ſolicitè crura locare ſolent.
Tu pede nunc dextro, modò lævo inſiſte viciſſim,
Idq; fac, ut nunquam ſtes in utroq; ſimul.
Sic dum niteris hoc, requies conceditur illi:
„ Alterna requie quæ caruere labant.
4, Sẽper & inſtabili greſſu titubare memẽto,
Mobilitas juvenes irrequieta decet.
„ Pigra quies ſcabiem morbosq; utẽtibus adfert.
„ Vtiliter moto corpore, ſanus eris.
Scilicet & fabri titubãt, cùm follibus auras
Accipiunt: nec res dedecet illa fabros.
Cur igitur tibi non quoq; ſit res illa decora?
„ Semper enim pulcrũ, quod decet, eſſe ſolet.

„ Diſce,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

,, Diſce, quod ex uſu ſit, ob omnibus, atque
ſequendum
,, Pone bonum vultus quemlibet ante tuos.
5. Vtq; manu nunquã non geſticuleris utraq;
Effice: res magna eſt non tenuiſſe manus.
,, Ocia mortales culpare ignava ſolemus,
,, Ocia laudando ſunt fugienda viro.
Nõnihil ergò manu fac ſemper utraq; labores,
Deſidiæ turpem ne mereare notam.
Dextra miniſterium ſubeat manus: altera
braccas
Decidere à nudo femine poſſe, vetet.
Si nihil eſt aliud, digito te ſcalpe ſub aurem,
Aut manibus ſparſã digere utriſq; comã.
Vel capitis tegmen digitis aſſueſce rotare,
Vel geſtus habeas qui tibi cunq; placent.
Aut etiam doctus potes eſſe Poëta videri,
Incipiens ungues rodere dente tuos.
Id faciunt gravium meditantes põdera rerũ,
Quiq; canũt Clario carmina digna Choro.
6. Vel tua ceu torvus diſponito brachia miles,
Vt lateris coſtas tangat utrinq; manus.
Credo equidẽ pugnax reputaberis eſſe, vidẽti
Brachia te tali diſpoſuiſſe modo.
7. Nil niſi ſis juſſus facias, nihil utile tractes,
Facto quantumvis eſſe putabis opus.
Præmia, ſi quid ages injuſſus, nulla ſequẽtur,
Gratiaq; officij parva futura tui eſt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

8. *At ſi quis fuerit, quem nõ ſatis eſſe putabis*
Compoſitum, hunc oculis aſpice ſæpe tuis.
Quicquid aget, ſolers attenta mente notato,
Quoq́ eat, & quo ſtet, quo ſedeatq́ modo.
Obſervaq́ epulas quo geſtu & pocula ſumat,
Qua ratione ſuas collocet ille manus.
Siq́ tibi illius mores & vita videntur
Vel modicum riſum vel meruiſſe jocum:
Sufficiens cauſa eſt: ingentem tolle cachinnum,
Teq́ nihil riſum diſſimulare velim.
Imò & in illius jacias dicteria mores:
„ *Forſan erit ſapiens qui modò ſtultus erat.*
Quóque hominum fuerit numeroſior illa corona,
Hôc lepidos mordax tu magis ede jocos.
Scilicet hôc ſapiens magis eſſe videberis illo,
Quò mage mordaci quoſlibet ore petes.
9. *Fercula fortaſſis menſæ nova ferre juberis,*
Semper ibi hac uti providus arte potes.
Eſuriens diſco meliorem præripe partem,
Illa tibi ſummo jure tenenda venit.
Scortea non alios tibi pera feratur ad uſus,
Quàm bona ſi libeat tollere fruſta tibi.
Ergo etiam ſi quis te viderit illud agentem,
Propterea nimium commoveare cave.
Quin potius verbo ſi te objurgaverit uno,
In promptu facinus quod tuearis habe.

An

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

An ſcelus eſſe putas reliquis comedentibus, inque,
Tempore me tanto non bene ferre famem?
Hoc ubi fatus eris, nihil amplius ille loquetur
Verbaq; continuò per tua victus erit.
10. *Pòſt ubi lauta voles imponere fercula menſæ,*
Cura ſit, ut placidè non nimis illud agas.
Tam placidè pones, ut jus cum carne reſultet,
Panis & infuſo jure natare queat.
11. *Cùm ſatis ederunt, debētq; ſuperflua tolli,*
Vnica conſilij ſumma erit illa mei.
Subtrahe te dominis, ut & hunc vitare laborem
Poſſis, ne, vires quo ſuperentur, agas.
Relliquias dominus de menſa colligat ipſe,
Appoſuiſſe dapes dic ſatis eſſe tibi.
Et ſatis expectaſſe diu, ſtomachumq; latrare,
Hunc modò placandi tempus adeſſe cibis.
Sin famulū verbis revocaverit ille ſeveris,
Incipe, ſed lento, velle redire, gradu.
„ *Quæ nimia eſt, magno multos properatio damno*
„ *Lædit, & in parvis ſunt bona multa moris.*
12. *Cumq; redis, nullo quæ reſtāt ordine tolle,*
Ad benè tollendas quid facit ordo dapes?
„ *Stulta ſuperſtitio eſt homini vitanda modeſto,*
Cur, ubi relliquias colligis, illa placet?

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

13 *Multa levato ſimul, ne ſæpe recurrere feſſo,*
Ordine tollenti pauca, neceſſe fluat.
,, *Ire per ambages, cùm ſint cõpendia præſtò,*
,, *Stultitiæ ſummum duxeris eſſe gradum.*
Sic quoque relliquias paulatim tollere, ineptum eſt,
Cùm pariter liceat cuncta levare tibi.
Tũ quoq; (ne dubites) erit excuſabilis error,
Si fuerint digitis omnia lapſa tuis.
Põdere eras etenim vires ſuperãte gravatus,
Brachiaq; impoſitum laſſa gravabat onus.
Robore vix qui te multũ ſuperabat & annis,
Suſtinent manibus pondera tanta ſuis.
Siq; levare jubet te nemo, levare caveto,
Aſpicitoq; oculis quæ cecidere tuis.
Et ridere potes quaſi res benè geſta fuiſſet,
Idq; tibi vitio vertere nemo poteſt.
Sin fueris juſſus, tum lapſa recollige triſtis:
Et quaſi pœniteas ſigna dolentis habe.
Tollere cuncta ſimul ſi non potes, accipe partẽ,
Cætera per terram ſparſa jacere ſine.
Nõ equidem ſpero fore de prandentibus unũ,
Deflendum facinus qui putet eſſe tuum.
Imò cum riſu tibi digna encomia laudum,
Quæ nimia es meritus ſimplicitate, canent.

CAP. IV.

Qui mores in menſa ſervandi, ante appoſita cibaria.

CLara ciet vacuus jamdudum murmura venter,
Tamq́; monet lõgam ſe male ferre moram.
Eia age jam tandem te poſt jejunia menſæ
Sumendiſq; cibis, quæ potes arte, para.
1\. *Vincula ſi ventrẽ cõſtringunt ulla, relaxa,*
Liber ut arbitrio diffluat ille ſuo.
Ne tamen omnino nihil eſſe puteris honeſtus,
Vincula non libeat ſolvere cuncta ſimul.
Pauca potes, ſi ſunt cõſtricta, relinquere lora,
Quæ pòſt commodius ſolvere tempus erit.
Antè lavare manus quàm ſuavia prandia ſumas,
Credideris nunquã muneris eſſe tui. (da?
Quã facile eſt gelida manus ut ſit purior un-
Quælibet impuras terra refundit aquas.
Terra quod emiſit ſi mundum credere fas eſt,
Tu quoq; jam toto corpore mundus eris.
3\. *Nec digitis lõgos præcidere cõvenit ungues,*
Vnguibus in longis gratia magna latet.
Vnguibus Accipiter lõgis quoq; corripit eſcas,
Principibus tamẽ haud diſplicet ille viris.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

Si tamẽ eſt animus præcidere, id inter edendũ
Ocia cùm fueris paucula nactus, ages.
4 *Si quis honoratus debet diſcumbere tecum,*
Vt ſedeas primo ſit tibi cura loco.
Surgere ſi quiſquam ſella te juſſerit illa,
Surgere tu magnum crimen habere puta.
Nec dubites ingens tibi dedecus eſſe, ſupremo
Si pulſus, ſedeas inferiore, loco.
Cur alij cedas quo non ſit dignus honorem?
Cur tibi deſpecto non habeatur honos?
„ *An dubiũ eſt unũ cunctos habuiſſe parentẽ?*
„ *An non æquè omnes pulvis & umbra ſumus?*
Primus Adã duro cùm verteret arva ligone,
Penſaq; de vili duceret Eva colo:
Ecquis in hoc poterat vir nobilis orbe videri?
Et modò quiſquã alios ante locandus erit?
5. *Serius ad menſam ſi quando accedis, & illic*
Pranſuro ſedes jam tibi nulla vacat.
Stare diu minimè tibi convenit: utile membris
Hoc erit, ut ſumas prandia læta ſedens.
Pelle loco ſociũ, qui, quòd ſit viribus impar,
Nil tibi pro rapta ſede nocere poteſt.
Cedere ſi nolet, nolentem detrahe collo:
Cedere majori præcipit ipſe Cato.
6. *Forſan adhuc panis cultello heſternus adhæret,*
Aut magis eſt alio ſordidus ille ſitu.

Huic

Huic vitio poterit ſuccurrere calceus, illum
Exue, ſi cotis deſtitueris ope.
Vertitoq́ exutum, verſoq́ illidito cultrum,
Inde tibi ſplendens, inde & acutus erit.
Si te quis fuerit ſic admiratus agentem,
Reſpondere potes, moris id eſſe tui.
7. *Tardius optatas apponi videris eſcas,*
Et fieri longam te eſuriente moram:
(Forſitan officium neglexit lixa coquendi,
Vel malus inceptum fraude moratur opus)
,, *Ira animũ ſubeat, furor eſt juſtiſſimus iræ*
,, *Quæ graviter cauſas cur moveatur, habet.*
Poſce dapes pleni magnis clamoribus oris,
Quàm potes intenſo gutture poſce dapes.
Voceq́ ceſſantes verbisq́ minacibus urge,
,, *Sæpe ſubeſt parvis maxima pœna moris.*
8 *Forſan & inſtructæ qui dulcia fercula mẽſæ*
Inferat, à lixa dante, miniſter abeſt.
Tu potius longum jejuno ventre ſedebis,
Fercula quàm reliquis vilior ipſe feras.
Nemo tibi facinus tantũ perſuadeat Autor,
Ne vel Romuleæ Tullius urbis honos.
Stultus id exiguum tibi dedecus eſſe putares,
Servitium facili vile ſubiſſe manu?
9. *Interea varias tere tempora lõga per artes,*
Ocia ſunt pigris inſidioſa viris.
Si mala te ſcabies dulci prurigine vexat,
Qua liceat cauſam, fallere tempus, habes,

Scalpe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

Scalpe frequẽs digitis (nihil eſt jucũdius illo)
Vlcera, quæ multa putrida tabe fluunt.
Aut velut exciſo quondã ſub monte Metallũ
Quæritur in venis terra benigna tuis:
Sic ſcabiem immiſſo variè rimabere cultro
Doctus, & occultos ingrediere poros.
Inde nec abſterſo cultro data prandia ſumes,
Nec digitos gelidæ flumine lotus aquæ.
10 *Verniculi tenerã ſævi infeſtare juventam*
(Experto dubitas credere?) ſæpe ſolent.
Bis tribus ingreſſi pedibus nituntur, & inde
Conveniens multo de pede nomen habent.
Hos quoq; ſi ſentis depaſtum rodere corpus,
Non tibi protractas ire querêre moras.
Avulſos capitis modò crinibus abſtrahe, & illos
Strenuus impreſſo fortiter ungue doma.
Eq; ſinu vivos, miles fortiſſimus, hoſtes
Profer, & in menſa corpora capta loca.
Delicias illic faciant tibi mille, videnti
Quæ moveant celeres conditione pedes.
,,*Omnia defuerint, tamen haud tibi defore quadras*
Crediderim, his longæ tædia pelle moræ.
Inſpice, ſi non ſunt omnes velut eſſe volebas,
Emendaturas protinus adde manus.
Sæpius artifici turpis committitur error,
Quando celer propero multa labore parat.

Impiger

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

Impiger educto tu ſingula corrige cultro,
Quæ poterant oculis eſſe moleſta tuis.
Corrige, & inciſis orbes inſignibus orna,
Ingratumq́; tuo non erit illud hero.
12. *Impoſitã menſæ crebris te pũgere mappam*
Ictibus, haud quẽquã qui vetet eſſe velim.
Linea vulneribus menſæ velamina multis
Confice, res uſu non caret illa ſuo.
Tale malum dominus fieri ſibi ſæpe timebit,
Materiam tarda cui dedit ipſe mora.
Temperiusq́; dari cupido ſuæ fercula ventri
Præcipiet, proprio cautus eritq́; malo. (ſæ
13 *Æneus in mediæ quoq; ponitur æquore mẽ-*
Circulus, impoſitas ſuſtinet ille dapes.
Ictibus huic raptum crebris illidito cultrum,
Vtilitas duplex inde venire poteſt.
Afficies teneras claris tinnitibus aures:
Audire hos multi ſe quoq; poſſe velint.
Inde Coquũ de te dominumq́; monebis, & illos
Eſſe diu immemores non patiêre tui. (bit,
14. *Culter Heri in mẽſa poſitus, patriſúe iace-*
Alteriusúe, tibi qui benè notus erit.
Arripe & in ſaxis aciem ferroq́; retunde,
Ne nimis & juſto promptius ille ſecet.
Inde tuo exiſtat dominoúe patriúe periclum,
Vulnera ne nimium dura ſecando ferant.
15. *Deniq; ſi ventrem miſer exonerare fuiſti*
Immemor, & jam te ſarcina tanta gravat.

Et

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

Et metuis caligas modò ne deſcendat in ipſas,
Atque novo totam turbet odore domum:
Surge citus mẽſa, cauſamq; rogantibus inq;,
Ventris eo ſævum depoſiturus onus.
Inde redi, illotis menſæq; accumbito palmis,
Ne noceat longas nectere velle moras.
Forſitan accubitũ dũ propter balnea differs,
Diripiat poſitos cætera turba cibos.

CAP. V.

De moribus inter edendum obſervandis.

1. *SOrbilis inprimis jejuno apponitur eſca,*
Vẽtriculo melius quòd queat illa coqui.
Et tibi adhuc cupido cochlearia concava deſunt,
Nec facile appoſito eſt abſtinuiſſe cibo?
Quid dubitas patinam roſeis apponere labris,
Immiſſoq; datas ebibere ore dapes?
„ *Ipſa parens rerum, quæ vita humana requirit:*
„ *Cuncta tibi larga contulit ecce manu.*
Diogenes etiam cochleare abiecit, & hauſit
Ex liquido palmis pocula fonte ſuis.
Hũc manuũ demẽs Cynicus nõ noverat uſũ,
Doctus ab infanti ni foret ipſe ſenex.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

2. Fercula cũ fuerint menſa quæcunq; locata,
Sit tua ut in patina dextera prima, vide.
Et tibi quod placitũ fuerit citus arripe fruſtum,
Ne tibi præceptũ protinus alter edat.
Si ſapis, hunc morẽ ſemper retinere memẽto:
Vtile id eſt ventri conveniensq; tuo.
Invidus obliquis id viderit ullus ocellis,
Dicito, quisque ſolet proximus eſſe ſibi.
3. Forſan & in diſci procul à te parte remota,
Tollere quam cupias, portio lauta jacet.
Et tibi nullus adeſt hominũ qui porrigat illã,
Arripe protenſa protinus ipſe manu.
Quid refert etenim quòd nõ in parte propinqua
Te coram ut poſitum debuit eſſe, fuit?
Neſcio quid civile ſapit convertere lancem
In gyrum, ut veniant fercula lauta tibi.
Id facinus tali potes excuſare colore,
Promptus ad urbanos ut videare jocos:
Taliter ut referas circum cœleſtia volui
Sidera, nec ſtabilem ſemper habere locum,
Inde quid efficiant propria virtute Planetæ,
Id ſine vicinum commemorare tuum,
Ille tuo pugnum ridens impegerit ori:
Motus ab ætherio venerit ille polo.
4. Quod tibi de lautis dapibus proponet amicus,
Arripe quò citius fiat utraque manu.
Quodq; dedit retine totũ. totumque vorato,
Si ſapor eſt gratus faucibus ille tuis.

Nil

Nil tibi profuerit vicino reddere partem,
De tibi propoſitis, ſi placuere, cibis.
Quiq́; tibi dederat, non debes dicere grates,
Sit licet eximio dignus honore coli.
Ipſe mihi poteram quæ vellem ſumere, dices:
Nil opus officio crede fuiſſe tuo.
Hæc ſemel atque iterum reſponſa dediſſe juvabit,
Et modò quid proſint hæc tibi, certus eris.
Nempe tibi nemo poſt factum porriget illud
Fruſtra ex appoſitis ulla voranda cibis.
Ipſe igitur poſthac, & quæ tibi cũq; placebũt,
Arbitrio poteris ſumere fruſta tuo.
5 *Omnia per patinã convertas, omnia tentes:*
Nec niſi quæ placeant ſunt comedenda tibi.
,, *Pectora ſæpe gravis mortalia detinet error,*
,, *Et quævis oculos fallere cauſa poteſt:*
Sæpius aſpectu quod pulchrè apparet opimũ,
Lautum, ſi guſtes, experiere parum.
Cuncta igitur lingua cautus guſtuq́; probato,
Quæ placuere oculis fercula viſa tuis.
Si ſapor eſt gratus, nec diſplicet ille palato,
Non opus eſſe tibi me monitore putem.
Sin expectatum deprendis abeſſe ſaporem,
Quid facias, noſtro carmine doctus eris.
In patinam rurſus ſi vis jactare, licebit:
Cur etenim ſtomacho quod male quadret edas?

Vel.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

Vel retinẽs, quæcunq; libet tibi parte, vorato:
Hoc equidem nullum poſſe vetare reor.
6: Cõpreſſam digitis arrodere dentibus eſcã,
Et decet, & ſecum commoda multa vehit.
Parcis enim tenero (magna ô ſapientia) cul-
Oſſibus illiſus ne ferat ille malum. (tro,
Quod ſupereſt patinæ viſum eſt tibi reddere? laudo:
Mox alius forſan, qui petat illud, erit.
„ Invidia eſt hominum naturæ inſculpta malorum,
„ Quod ſupereſt, alij cedere nolle bonum.
Quod tibi diſplicuit rapiet cupidiſſim⁹ alter,
Et velut accepto munere, gratus erit.
Vtq; cibis vacuam præſentibus expleat alvũ,
Ore tibi rapido quod ſuperabat, edet.
7. Cõmodius tamen & civilius eſſe putarem,
Vicino ambeſam propoſuiſſe dapem.
Accipiet lætus, grateſq; tibi inſuper addet,
Te quòd adhuc memorem ſentiat eſſe ſui.
Argumentũ ingens nõ ficti erit illud amoris,
(Secula quem rarò noſtra videre ſolent)
Quòd dederis carnes jam de quibus ederis ipſe
Vicino, & cùm te non roget ille, tuo.
Vix equidem credo fruſtũ quòd tale parenti
Det canis, eſuriem quamlibet illa ferat.
8. Elixã Cererẽ, Bacchíve liquentia Promũ
Vina vides parca ſuppeditare manu?

Pocula

Pocula poſt tergũ prudens tibi plena repones,
Nec, quis ut invito te bibat inde, ſines.
Cùm bibis ex illis, reliquis ſitientibus, inque,
Solicitum pro ſe quemlibet eſſe decet.
Vos quoq; jam potum circumſpexiſſe decebat,
Guttura ſi curæ ſicca rigare fuit.
9. Cùm benè de primo repleris viſcera miſſo,
Et jam quæ placeat venerit eſca tibi.
Si qua ligata tenent ventrem modò vincula ſolve,
Ad præſens fias quò magis aptus opus.
Nil pudeat: ſi quid credes tamen eſſe pudendum,
Id poteris tali diſſimulare joco.
Cum tibi vicino te permutare ſodali
Finge dolo, veſtis vincula velle tuæ.
Et pete ut antè tibi ſua præbeat ille videnda,
Dic tua te dempta promere velle mora.
Hæc erit in promptu ſolvendi occaſio lori,
Quod pudor antè tibi ſolvere magnus erat.
Iamq; tuis ſi quid corroſæ carnis inhæret
Dentibus, inſerta deme repentè manu
Cũ caro fallacis Crocodili in faucibus hæſit,
Exiguus facili ſubvenit ales ope.
Ora etenim volucrũ roſtris elinguia pandit
Bellua, mox eſcam qui petat ales adeſt.
Ille feræ dentes impune pererrat hiantis,
Fruſtraq; de patula fauce relicta legit.

Hæc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

Hæc opus arte tibi nihil eſt, natura benignè
Proſpiciens, digitos ipſa manusque dedit.
Os digitis ſcrutare tuis, aut utere cultro,
Immundæ officium cur tibi præſtet avis?
10. *Quodq; revulſiſti de dentibus, inſpice quid ſit,*
Et ne quid pereat protinus illud ede.
Aut aliud non purgato prius accipe cultro
E patina fruſtum quod tibi cunq; placet.
Idq; tuo ridens transfixum appone ſodali,
Terq; ut edat blandis voce quaterq; roga.
Extractasq; tuo ſordes ubi ſumpſerit ori,
Materia riſum ſufficiente dabis.
Hoc etiam reliquis urbanus habebere pacto,
Natus & Attæis eſſe ferere jocis.
11. *Neſcio cur aliqui ſoleāt abſtergere cultrū,*
Cùm de communi ſcindere pane volunt.
Inſipiens adipem mappæ cur illinis albæ?
„ *Cur quod habet ſolidæ nil rationis agis?*
Vtilius poteras communi abſtergere pane,
Pinguior, & linguæ gratior ille foret.
Forſan & hæc alijs res non ingrata fuiſſet,
Si modo de pingui pane libenter edunt.
12. *Hoc etiam (quamvis non nil videatur agreſte)*
Conveniens ventri fors queat eſſe tuo.
Quādo dapes lautas in prādia miſerit hoſpes,
Quas ſperes avidæ poſſe placere gulæ:

Exime

Exime de patulo mucorem nare fluentem,
Exemptumq́ cava conglomerato manu.
Idq́ vel in mediam coram omnibus inijce lancem
Callidus, aut geſtus inijcientis habe.
Sic reliquos dapibus citus abſterrebis opimis,
Quodq́ erat appoſitum ſolus habere potes.
Fecit idem quondam vir famigeratus ubiq́,
Nomina cui ſpeculo noctua juncta dedit.
Hunc homines cuncti laudant, mirantur, honorant,
Atque viri mores poſſe referre ſtudent.
Illius quoq́ tu quantum potes, indue vitam,
Et poteris geſtis clarus abire tuis.
13. *Quem tibi præſcribam ſumendi prandia finem,*
Quid modus huic operi debeat eſſe, rogas?
Deſine cùm nimia venter diſtenditur eſca,
Cumq́ cibi rumpi præ gravitate times.
Hîc mihi præterea fueras non pauca monendus.
Prandia ſumenti quæ facienda forent.
Sed vetat hora brevis fugitivi temporis, ergo
Plura canam quando cœna parata tibi eſt.

Cap.

CAP. VI.

Mores à prandio, & in deambulationibus obſervandi.

1. *Iam bene viſceribus per ſplendida fercula paſtis,*
De rebus nullis anxius eſſe velis.
,,*Hei malè ventriculus curis affligitur æger,*
Peius ut ingeſtos concoquat ille cibos.
Inde feri infeſtant mortalia corpora morbi,
O fugito ſolers omne laboris onus.
Et tua per ſcãnum cõponito membra ſopori,
Quo modò ſunt ſcãno prandia ſumpta tibi.
2. *Sic jaceas donec cœnandi venerit hora,*
Tum tibi de ſomno ſurgere tempus erit.
3 *Dumq; jaces poteris crepitus impune frequẽtes*
Edere, nec qui te carpere poſſit, erit.
In manibus cùm non habeas, potuiſſe teneri,
(Verba tibi ſi quis dixerit ulla) nega.
4. *Si libet ingrato non indulgere ſopori,*
Nec tua delectat corpora pigra quies:
Surge gradu lento per vicos urbis iturus,
Res bene repleto convenit illa viro,
Eſcaq; paulatim ventrem deſcendit in imũ,
Id medici membris eſſe ſalubre docent.
5. *Illotis manibus veniſti ad prandia primũ:*
Illotis manibus rurſus abire potes.

Nonne

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

Nonne ſinas potius ſũptas tibi ſuaviter eſcas,
Quàm digitos fatui fontis olere lacum?
6. *Nec, licet immundo ſit calceus undiq; cœno*
Oblitus, ut purges ſit tibi cura velim.
Quid purgaſſe juvet, cũ ſit tibi rurſus eundũ
Perq; luto plenas ſtercoribusq; vias?
Sumpſeris incaſſum vanos purgando labores,
Vanaq; propoſiti cura ſit illa tui.
7. *In media quando jam cœperis ire platea,*
Et fuerit ſumpti nauſea facta cibi.
Deÿce per vomitum ventri quodcunque moleſtum eſt,
Sit licet in medio nauſea facta foro. (circũ,
Plurima nec moveat quòd turba ſtet undiq;
Tu tamẽ abÿcias quod tibi cunq; grave eſt.
Fecit id Antonius multis ſpectantibus olim,
Is tamen Auſonia conſul in urbe fuit.
Roma ſed ô noſtras quãtũ ſupereminet urbes?
O quantò es magno tu minor Antonio?
Quod facinus tanta vir tantus in urbe patravit,
Non tibi in his poterit dedecus eſſe locis.
Si nihil iſta movẽt magnorũ exẽpla virorum
Quæ moveat propriæ cura ſalutis erit.
Corporibus medici rectè auxiliẽtur ut ægris,
Ad vomitum cauti ſæpius illa vocant.
Mẽſe unũ quovis vomitũ pluresq; requirũt,
Præſervativum pharmacon illud habent.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

Quid ſentis? quot eris rectè valiturus in an-
nos,
Si vel quottidie biſve ſemélve vomas?
8 Quādo tibi gravis eſt ſpatiāti urina, repētè
Veſicam in medijs exonerato vijs.
Fœmina caſta licet videat vel honeſta puella,
Non tamen inceptum deſtituatur opus. (tis
,,Magna pudoris erit, ſed major habēda ſalu-
,, Cura, bonum fragile eſt corporis ipſa ſalus,
,,Exiguo perdunt, quod vix reparabitur ullo
,, Tempore, qui curam non habuere ſui.
9. Si qua tuos humeros veſtis tibi cōtegit, illā
Neglige, res cura non eget illa tua.
Quin etiam ne ſe toga cruribus implicet, atq́;
Impediat greſſus, detineátve tuos:
Diſijcienda utrinq; manu eſt, à parte videri
Corpus ut excellens anteriore queat.
Quæq; tegenda toga fuerant, thorace tegātur
Et caligis, illud quis neget eſſe ſatis?
Talia delectant caſtas ſpectacula matres,
Virgineoq́; ſolent illa placere choro.
Scilicet aſpiciant quàm ſis bene junceus, &
quàm
Cōſtringant ventrē vincula firma tuum.
Protinus ergo tui captæ accendentur amore,
Fœmineus quavis arte movetur amor.
10. Inq; via ſi quis tibi dixerit ore ſalutem,
Sive tibi notus, ſive alienus erit,

Non ego reſponſum facili te reddere voce,
Si mea juſſa putas pondus habere, velim.
Ora ſalutantis prius inſpice, & excute ſolers.
Qua tibi ſit blandum mẽte locutus, Ave.
Et niſi ſit dignus reſponſo viſus, abito,
Et tacitum gratæ claudito vocis iter.
Ipſe prior nullos etiam ſalvere jubebis,
Taurinumq́; oculis uſque tuêre tuis.
11. *Nanq; vagi de te minuetur opinio vulgi,*
Si te conſpicient cuilibet ore loqui.
Atq; tibi ſtultæ crimen levitatis inurent,
Cùm fueris nuper creditus eſſe gravis:
Inde tuo certè nimium decedet honori,
Et tua majeſtas damna dolenda feret.
12 *Si tamẽ ulla domus ſteterit pro limine virgo,*
Præ reliquis cujus forma placere queat.
Lumina mox in eam cũ blando conijce riſu,
Nil refert quòd non eſt bene nota tibi.
Inde adeas rectà (pudor omnis inutilis hic eſt)
Curaq́; ſit blando molliter ore loqui.
Omnia quæ riſum moveãt narrãda putato,
Nil tibi inurbanum, nil tibi turpe fuat.
Turpe nihil rerum genitrix natura creavit,
Ipſe ſibi quædam turpia fingit homo.
Tetrica ſi ſemper Stoicorum dogmata narres,
Ridiculus dominæ non potes eſſe tuæ.
Sperne ſeverorum decreta auſtera Catonum,
Zenonis rigidi dura ſtatuta fuge.

Blanda

Blanda Cynædorum magis eſt tibi congrua
ſecta,
Et Cynici molles quæ docuere, tene.
Cùm bene colloquij fuerit finita voluptas,
Iamq́; paras cœpta rurſus abire via.
Tum tua virgineo circunda brachia collo,
Oſculaq́; amplexus inter amica rape.
Si negat amplexus, atque oſcula blanda pe-
tenti,
Coge vel invitam reddere utrunq; tibi.
Si fugiet ſequitor, prẽſamq́; amplectitor illã,
Diſſimulet quamvis, victa libenter erit.
Et loquitor blandum, dominamq́; ſubinde
vocato,
Ne tuus ergà illam diſſimuletur amor.
Tùrba tuos coràm videant luſusq́; jocosq́;,
Vt quàm ſis poſſint cernere bellus homo.
Hunc quoq; ſervabis morẽ, quæcunq; puella
Obvia per mediam ſit tibi facta viam.
Inde tuã minui gravitatẽ credere ſtultũ eſt,
Nec tibi qui vitio uertat id ullus erit.
Obvia ſed virgo ſi te prior ipſa ſalutet,
Vt referas grates non reor eſſe tuum.
Eſſe putato malam quæcunq; videbit amicẽ,
Quæq́; tibi blando non negat ore loqui.
3\. *Vita tibi quanquam ſimplex & ruſticæ*
cordi eſt,
Eq́; tua laudem ſimplicitate petis:

Sint tamen elato tua pectora turgida faſtu,
Luminaq; excelſo tolle ſupercilio.
Qui nimis abjecto eſt animo fractoq; videtur
Ingenij dotes non bene noſſe ſui,
Mox & in exiguo conte͂ptus habetur honore,
Qui poterat ſummum clarus habere locu͂.
,,Quantus quiſq; ſibi eſt, alijs quoque tantus habetur:
,, Sub pedibus, qui ſe non levat ipſe, jacet.
Cede igitur nudi, ſperne omnes, reſpice nullu͂,
Cunctaq; duc animis inferiora tuis.
14. Si tibi quis magnis occurret honoribus auctus,
Quem celebret toto cognita fama polo:
Sive regat juſtis ſubjectam legibus urbem,
Et bonus imperij non leve geſtet onus.
Sive rudem doceat divina oracula plebem,
Lucidaq; ad cœli ſidera monſtret iter:
Seu vitam prudens alioqui degat honeſtam,
Et ſit virtutis nomine clarus homo:
Ne ſubeat flavos animo nndare capillos,
Inq; tuis maneat fixa Tiara comis.
,, Nos ſumus ex limo facti telluris eodem,
,, Materia eſt cunctis una eademq; viris.
,, Divitibus vita non eſt prolixior uſus,
,, Quàm quos pauperies imperioſa premit.
,, Non magis excelſis Clotho juſtiſſima parcit,
,, Parcere quàm ſpretis pauperibusq; ſolet.

Hæc moveant aliquo de quẽ digneris honore
In ſimili cuncti conditione ſumus.
Deq; via nulli cedas quicunq; ſit unquam,
Imò occurrentes cedere coge tibi.
15. *Cum ſocio latã ſpatiabere fortè per urbẽ,*
Et via communis una duobus erit:
Sive ſit æqualis, ſeu dignior eſſe putetur,
Tu dextrum ſtudeas obtinuiſſe latus.
Si tamen immundo fuerit via lubrica cœno,
Nequaquam tibi mos iſte tenendus erit.
Ingrediere viam quæ mundior eſſe videtur,
In medio comitem nil nocet ire luto.
Hoc tibi quid proſit facilè cognoveris ipſe,
Si tua vel modicum mens rationis habet.
16. *Forſan erit vacuas crepitus mittendus in auras,*
Qui ventrem miſeris torſerat antè modis,
Quandocunq; libet dimitte, & ubiq; locorũ,
Quod natura facit non reor eſſe malum.
Qui male moratum te ideo contenderit, illi
Reddere reſponſum talè repentè potes:
Quatuor ex vento veniunt in ventre retẽto,
Vertigo capitis, colica, ſpaſmus, hydrops,
Hanc tibi doctrinam medicorum regula tradit,
Regula civili firma tenenda viro.
Claudius edicto ructus crepitusq; teneri,
Damna valetudo ne ferat inde, vetat.

Pro te proq; tuis faciunt hæc moribus, atq;
His te tutari non ſine laude potes.
17. *Florida cùm viridis calcatis gramina campi,*
Sermone eſt aliquo longa terenda via.
Ergo aliquis comitũ de magnis dicere rebus,
De pacis pulchra commoditate volet.
Aut veterũ antiquos mores, vitamq; virorũ
Ex aliqua doctus proferet hiſtoria.
Hoc tu propoſitum mox interrũpe, loquendo
Frivola, & in media ſiſtere voce iube.
Priſca juvent alios antiquis geſta diebus,
Dicito, me noſtri temporis acta juvant.
Vina vetuſta quidem, vetereſq; probantur amici,
Et vetus in priſco quæ fuit orbe fides.
Nõ tamẽ antiqua quodcũq; ſe origine jactat,
Omne ego crediderim protinus eſſe bonum.
De rebus noſtris noſtraq; ætate loquamur,
Quidq; boni præſens cuilibet hora ferat.
Hoc dicto, lepidas ſocijs proponere nugas
Incipe, quas riſum poſſe movere putes.
Plurima de dulci conficta loquaris amica,
Blanditias quoties dixerit illa tibi.
Verba juvant auſtera parũ, jocularia profer,
Sæpius & multum turpia laudis habent.
„ *Moribus ô juvenis diſcas præſentibus uti,*
„ *Si qua tibi eſt ſocijs cura placere tuis.*

Depo-

Depoſito loquitor quævis obſcœna pudore,
Parvi animi ſignum creditur eſſe pudor.
Hunc adoleſcentes morem plerique ſequuntur,
Conventus quorũ tempora noſtra vident:
Vt nihil in medium dicant de rebus honeſtis,
Neſcia ſed potius verba pudoris ament.
„ Quod faciunt omnes, cuivis feciſſe decorum eſt,
„ Et minus eſt fallax quæ bene trita via eſt.
Tu quoque conſuetum ſectare per omnia morem,
Et loquitor cunctis quod placuiſſe queat.
„ Vana locuturus, ſemper quod dicat habebit,
„ In nugisque loquax quilibet eſſe poteſt.
18. Si tamen in promptu nihil eſt quod dicere poſſis.
(Hoc equidem raro poſſe venire putem)
Suaviter irride quicquid tum dixerit alter,
Deſpiciens quæ ſunt non bene nota tibi.

CAP. VII.

De adornatione menſæ ante cœnam, & alijs miniſterijs.

SEd modò cæruleas declinat Phœbus ad undas,
Vt gelido feſſos æquore mergat equos.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

Sumendaq́; horam reor haud procul abfore cœna,
Vtq́; domus repetas limina tempus erit.
Colloquiũ valeat, vacua quod detrahit aluo,
Nil facit ad rigidam concio longa famem.
1. Non tamen ut nimium proceres volo: nil niſi certo
„ Conſilio facias, incipiasq́; nihil.
„ Vltra præſcriptam ſi forte emãſeris horam,
Non res illa ſua commoditate caret.
Forſitan interea dum tu tua munia differs,
Cuncta domi pro te qui paret alter erit.
Alter erit menſã qui mappis inſtruat, & qui
Obſequium domino deferat omne tuo.
Hoc potes invíſum pacto vitare laborem,
Quem ſemper quavis, qui ſapit, arte fugit,
Si te cogatur pater expectare vel hoſpes,
Certa tibi utilitas, & decus illud erit.
Vtilitas, patrij quia ſigna videbis amoris,
Nec dubiam cernes hoſpitis eſſe fidem.
Sed decus egregium eſt, quòd ab hoſpite, ſive parente,
Tale nihil merito tantus habetur honos.
At vel inhumanus pater eſt, vel perfidus hoſpes,
Si dum per cãpos tu ſpatiaris edant.
2. Quando domum venies, ſi nondum menſa parata eſt,
Et tu ſternendi tempus adeſſe ſcies:

Injuſſus

Injuſſus minimè ſternes, quia neſcio ſimplex,
Si facias, dici qua ratione queas. (gendis
3. *Non juvet ut ſapiens videare vel aptus a-*
Rebus, nec virtus proderit ulla tibi,
Simplicitas prodeſt, hæc te tutabitur omni
Tẽpore, quantumvis feceris omne malum,
Et quia ad officium quodvis credêris ineptus,
Nulla injungetur res facienda tibi.
,, *Qui ſua prudenter vitare incõmoda novit,*
,, *Quidq́; ſibi proſit, qui videt, ille ſapit.*
,, *Sæpe ſuas qui divitias jactavit, iniquo*
,, *Factus raptiori præda pudenda fuit.*
,, *Aſt in delitijs & tuta pace quievit*
,, *Qui bene quas habuit diſſimulavit opes.*
Interitum multis virtus jactata paravit:
Quis vocat ignavos ad fera bella viros?
Vt foret in tuto Chironis alumnus Achilles,
Virtutem ſumpta texerat ille colo.
Quid Laërtiades? ſimulato nonne furore
Aſpera conatus bella cavere fuit?
Tu quoq; ſi quicquã virtutis habebis & artis,
Omnibus id ſtudeas diſſimulare modis.
Magna vel invitum tentare negotia cogent,
Si te aliquid dominus poſſe patérve ſciet.
4. *Orbibus iniectis menſas onerare, vel ullo*
Pane, ſupervacuum, ni jubearis, erit.
Non reor eſſe tuum cura vigilante videre
Singula, vel quo ſint ſcamna locata modo,

 5, Nil

5. Nil opus eſt duram pani præcidere cruſtam,
Quem domini menſæ ponere in orbe paras.
Omnia dãna cave: ſed circumcidere panem,
Damna ferat domino vix reparanda tuo.
6. Quod fueris juſſus tantùm, nihil amplius unquam
Perficias, res eſt pernicioſa labor.
Quem famulũ domini fecit fortuna ſuperbi,
Heu miſer, heu quantum cogitur illi pati?
Quicquid agit ſcelus eſt, dominus niſi juſſerit ipſe,
Mox gravis eſt culpæ pœna parata levi.
Ergo aliquis dominũ ne ſtulto offẽderet auſu,
Conſilio ſapiens hoc prius uſus erat.
Sumpſit agendorum ſchedulã bene providus (antè,
Servitij domino quàm daret ille fidem.
Hanc legit acceptam, memoriq́ʒ in mente recondit,
Muneraq́ʒ officij percipit inde ſui.
Nec facilè obtineas opus aggrediatur ut ullũ,
Quin oculis lectã conſulat antè ſchedam.
Et quod agendarũ nõ cernit in ordine rerum
Expreſſum, officij non putat eſſe ſui.
Fortè erat à domino flammas extinguere juſſus:
Cœperat accenſã flãma cremare domum:
Perlegit ille ſuas lento prius ordine chartas,
Quàm peragat domini juſſa ſevera ſui.

Hoc ſequitor multis factũ memorabile cauſis
Et quid agas, quovis tempore certus eris:
Multa prius monui, ſumendi prandia tempus
Cùm foret, hæc iſto mente revolve loco.
Non opus eſt eadem ſæpe inculcare docendo,
Tempora inutiliter ne precioſa teram.
Difficilis nulli noſtra eſt doctrina, volenti
Dirigere ad vitam dogmata noſtra ſuam.
Multi etiam norunt, quæ tradimus, abſque magiſtro,
Ingenij tanta dexteritate valent.
7. *Cùm tuus ad menſam dominúſve patérve ſedebit,*
Et reliquam ſecum juſſerit eſſe domum.
Continuò menſæ primam citus arripe ſedem,
Ne miſer extremo conſtituare loco.
Sæpe miniſterium quodvis cogetur obire,
Tardus in extrema qui ſtatione ſedet.
Surge puer, reſeraq́; fores venientibus, audit,
Quis veniat nobis hoſpes, & unde, vide.
Et modò fer panem , modò fer nova fercula menſæ,
Vox erit, & pleno vina refuſa cado.
Fecerit ingratum canis importunus odorem,
Protinus ille foras eijciendus erit.
Pòſt etiam admitti rurſus mandabit eundẽ,
Cùm vires aliqua fregerit ira mora.

Talia in extremis veniunt facienda ſedenti,
   Hunc alij cedas me monitore locum.
8. Sin fueris juſſus menſis aſtare miniſter,
   Dum reliqui carpunt quos cupiere cibos:
Signa quòd invitus facias, manifeſta relinquas,
   Taliaq; iratus verba referre potes:
Cur ego præ reliquis tãta gravitate laborum
   Obruor infelix, ſervitioq; premor?
Quin alijs eadem facienda negotia mandas?
   Quo jure immunes hi tibi ſemper erunt?
„ Scilicet ut ſepem calcat, quà prona, viator,
„ Dum graviter duro ſub pede preſſa gemat:
„ Sic valido firmæ cui non ſunt corpore vires,
„ Spretus humi domino ſub meliore jacet.
„ Quoq; magis cedit, mage cedere cogitur uſque,
„ Nec datur oppreſſum poſſe levare caput.
Forſitan efficies tam grandia verba perorans,
   Officium ut dominus nolit habere tuum.
Eſſe voluptati credet, ſi lætus obibis,
   Teq; ſibi famulum ſemper habere volet.
9. Si verò inſtiterit, parendum cenſeo tandẽ,
   Verbera ne ſcapulis ingerat ille tuis.
Simplicitas ſtulta eſt omnẽ fugiẽda per artẽ,
   Quæ male moratis verbera dura parit.
10. Vt docui ſuprà, denuda corporis artus,
   Sic opus ad quodvis aptior eſſe potes.

Sive cibos ſola eſt ſumptura domeſtica turbæ,
Sive aliquis veſtris ædibus hoſpes erit:
Omnia tu ſolito pro more putabis agenda,
Et memor uſq; tuæ ſimplicitatis eris.
Tempore cur ullo civilior eſſe labores,
Quàm mea te facili carmine Muſa docet?
Seu fueris ſolus, ſeu multis junctus amicis,
Eſt eadem vitæ norma tenenda tibi.
Omnibus in rebus nullum diſcrimen habeto,
,, *Quod decet hîc, nuſquā nō decuiſſe poteſt.*

CAP. VIII.

De miniſterio menſæ in cœna.

1. *Convivas domino ſi præcipiente vocaſti,*
Eſſe hilares ſūpto quos volet ille mero:
More tuo officium te prōptus ad omne parabis
Simplicitasq; tui regula moris erit.
Tum tibi quæ nuper præſcripſimus omnia ſerva,
Verba tamen dictis addere pauca juvat.
2 *Tā placidè in mēſa, ſic diximus antè, locabis*
Fercula, quæ plena jam nova lance feres:
Vt calidum partes jus diſiiciatur in omnes,
Atque in eo panes ipſaq; menſa fluant.
3. *Nec tibi diffuſo conſpergere jure ſedentes*
Turpe puta, quamvis turpe putare queas.

Fors

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

Fors & erunt qui ſe diſperſo jure perungi
  Sæpe, rei viſa commoditate, volent.
Quippe dapes multo condivit aromate Lixa,
  Gratus odor cerebro eſt ille, ſaporq́; gulæ.
Hinc perfuſa trahet gratum quoque veſtis odorem,
  Qualis in appoſito paulò erat antè cibo.
Res ea convivis non eſt ingrata futura,
  Et poterunt memores inde manere tui.
Si ſimulant animo factũ hoc ſe ferre benigno,
  Suaviter ut riſu concutiare tuum eſt.
Hac etiã hoſpitibus riſum ratione movebis,
  Proq́; tua laudem ruſticitate feres.
Hoc tamen offendi ſi facto intelligis ullum.
  Inq́; oculis iræ nunciæ ſigna vides:
Eſt ſatis ut paucis purges tua crimina verbis,
„ Fervida dat verbis mollibus ira locum.
„ Sæpe quis invitus (ſic ſunt mortalia) peccat,
„ Et miſer eſt culpæ neſcius ipſe ſuæ.
Admonitus tandẽ dolet, & peccaſſe fatetur,
  Hac veniam admiſſi criminis arte meret.
Te quoque, crede mihi, venia dignabitur hoſpes,
  Conſpiciens te non ſponte fuiſſe malum.
Aut potius verbis ultro inſectare ſeveris,
  Quos tua non placidè crimina ferre vides.
Cur etenim ſtulti ſibi non voluere cavere?
  Hæc ſit in illorum culpa regeſta caput.

Inde

4. *Inde ubi ſtas vigili cœnãtes lumine ſerva,*
Vt videas quantum quisq; edat atq; bibat.
Nec te diſſimules hoc obſervare, ſed omnes
Effice convivæ quid ſpeculêre ſciant.
Res ea fert ſecum non paucula commoda, tuq;
Vtilis hoc domino more ferêre tuo.
Afficietur enim conviva pudore, minusq;
Ac aliâs, avido conteret ore cibi.
5. *Nulla verendarũ tibi ſit reverẽtia matrũ,*
Nulla puellarum curæ, nec ulla virûm.
Dices & facies ſemper quæcunq; placebunt,
Et ſaltem ſatis eſt illa placere tibi.
„ *Si culpant alij, tua te mens conſcia laudet,*
„ *Laus ea pro reliquis ſufficit una tibi.*
6. *Si quis pauca tibi faciẽda negotia mãdat,*
Vel rogat, & dominus non erit ille tuus:
An ſibi te famulum conduxerit ille, require,
Vel, faciat, tibi quæ præcipit, ipſe, jube.
Si tamen illa tuus dominúsve paréns ve jubebunt,
Vix poterit verbis talibus eſſe locus.
Iuſſa quidem te facturum dic eſſe, ſed illic
Lentus es, & nimium ne properare velis.
Ne quid dum nimium properas incautus omittas,
Aut ne quid pecces præcipitanter agens.
Sed torvũ videas, ut, quòd nõ ſpõte ſequaris,
Exprimat haud dubias vultus in ore notas.

7. *Forſitan*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

7 *Forſitan & lychnũ munctore videbis egẽtẽ,*
Clarius ut lumen præbeat ille ſuum,
Stulte, quid hũc adeò properes emungere, ſi nõ
Id jubeat dominus térve quatérve tuus?
Emungens tandem ſi fortè extinxeris, euge,
Res à te nimium geſta decenter erit.
8. *Id quoq; civile eſt ut denſum aſcendere fumum*
Luminis extincti ſemper in alta ſinas.
Si tamen emungens extinguere fortè vereris,
Quòd metuas domini jurgia ſæva tui.
Fumus ut alta petat lychni nihilominus ater,
Hoc alia effectum callidus arte dabis.
Luminis ad terram ſubjectas abjice partes,
Fumidus ex illis ſurget in alta vapor.
Cur pede conculces, ſi non jubearis ab ullo?
Imò quid & juſſas moriger eſſe velis?
Quin potius forfex ſtudio linquatur aperta,
Qua tibi erat brevior facta favilla facis.
Inde per exiguam fumus petit æthera rimam,
Ille novo totam ſuffit odore domum.
Vix equidem credo gravidis odor ille puellis,
Scilicet optatam ferre putatur opem.
Hoſpitibus certò gratum tu crede futurum,
Fœmineoq; nihil poſſe nocere gregi.
At ſi diverſum quisquam defenderit, idq;
Inſtiterit firma velle probare fide:

Pro-

Propoſitiq; ſui teſtes produxerit, acri
Ingenio quondam qui viguere viros.
(Nam fœtũ gravidæ conceptũ matris in aluo
Plinius ex illo dixit odore mori)
Protinus hunc magno victũ clamore probabis
Turpiter à vero diſſona verba loqui.
Nec pudeat coram tota confundere menſa,
Vltimaq; hæc dictis addere verba tuis:
Liberius bone vir mihi pauca ignoſce loquẽ-
Debueras linguæ parcior eſſe tuæ. (ti,
,,Vir malus eſt famã qui per mẽdacia quærit,
,, Gloria laudandis non venit inde viris.
Nõ equidẽ memini recolens quòd Plinius ullo
Verba, ſui oblitus, dixerat illa loco.
Vnde etenim noviſſe queat? ſed dixerit, eſto:
Non tamen eſt dictis ſemper habenda fides.
Plurima lecturis Autor ſcripta ille reliquit,
Congrua quæ vero non ſatis eſſe liquet.
Hæc ubi protuleris, rerum credêre peritus,
Scriptaq; magnorum pervolitaſſe virûm.
9. Evacuata alio jam repleturus Iaccho
Pocula, porrecta corripe tota manu,
Corripe tota manu, vinumq; infunde repẽtè,
Largiter ut ſummi plena ſit ora ſcyphi.
Atq; ideo ſummam replebis pocula ad oram,
Ne te infundendi ſæpe fatiget onus.
Siq; manu tremula reddens perfuderis ullũ,
Quid refert? vinum cui nocuiſſe queat?

Vel

Vel prius è Cyatho profundere paucula terræ,
Non equidē magnum crimen habere putē.
10. *Sin nimis impletū cratêra imponere mēſæ*
Non libet, & domini jurgia ſæva times:
Pauxillum immiſſo poteris prius inde labello
Sorbore, & domino tradere deinde ſuo,
Vel, quod crediderim civilius eſſe, lagenæ
Reddito, menſuram quod ſuperare vides.
Si quid enim fundo calicis reſidebit in imo,
Quod credi mundum non ſatis eſſe queat:
Mox tibi potius diffuſum in vina lagenæ,
Non poterit vires jam retinere ſuas.
11 *Diverſi generis, nec nata in montibus ijſdē*
Pocula, convivis propoſita eſſe vides.
Non opus eſt curis angi pallentibus, ut quo
Singula ſint teneas vaſa replenda mero.
Quod propius poſitum te cernis, id arripe, & inde
Ordine poſthabito pocula quæq; reple.
Quid nocet omnigenum Bacchi miſcere liquorem?
Omne merum tellus una eademq́; dedit.
Vinorum virtus omnis cogetur in unum,
Si bene miſcueris vina vetuſta novis.
Et ſolidam laudem virtus unita reportat,
Quæ niſi juncta foret nil valitura fuit.
Si tuus ille novus mos eſſe videbitur ulli,
Huic dare reſponſum tale paratus eris,

Num tibi Pæoniæ non eſt mos cognitus artis?
Nec quid agãt medici docta caterva tenes?
Solicitis rarò patientibus ulla propinant
Pharmaca, quin docta ſint bene mixta manu.
Miſceri varias ſi non foret utile partes,
Non puto quòd tantis mos foret ille viris.
12. *Eſt eadem ratio ſervanda in potibus illis,*
Quos coquit in varijs Saxonis ora locis.
Optimus ad noſtras Hãburgo mittitur oras,
Qui gratus guſtu eſt & bene corpus alit.
Inferior paulò eſt, tamẽ haud ſpernẽda Brea-(na,
Hannovera ex undis potio cocta tuis.
Mumma quoque antiqui priſca Brunonis ab urbe,
Et bonus Embeca potus ab urbe venit.
Quælibet inter ſe nullo diſcrimine miſce,
Omnia ſunt uni debita pocla gulæ.
13 *Cũ tibi dat vacuũ quiſquã cratera, petitq;*
Repleri, tali te ratione geres.
Si quid adhuc fundo ſupereſſe videbis in imo,
Mox epotandum noveris eſſe tibi.
14. *Deq; ſuo ſi quis cyatho tibi fortè propinat,*
Et jubet ut ſecum paucula vina bibas:
Aut te velle neges, aut exhaurito receptum,
Atq; adeo ut maneat guttula nulla ſuper.
Inde alio reple tibi pocula tradita vino,
Atq; recens domino redde repleta ſuo.

Non

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

15. Non ego te capitis jubeo nudare capillos,
Cùm bibis alterius tradita vina manu.
Vel ſatis eſt digitis ſaltem tetigiſſe duobus
Pilea quæ capitis ſunt tegumena tui.
Vel detracta manu lentè, poſt terga relinq;
Vt te jacturum qui videt eſſe putet.
16. Cumq; tuo ſtabis ſtudioſe munere fungẽs,
Vt repleas vacuos pocula ſicca ſcyphos:
Quàm bene moratũ poterunt te dicere cũcti,
Si cadat è digitis amphora fracta tuis:
Si dominus rapidã fuerit commotus ad iram,
Lenibus hunc verbis conciliare potes.
Iſtius ebrietas mea cauſa eſt criminis, inque,
Peccato veniam protinus ille dabit.
17. Si quẽ ſtare vides vino cratêra vacãtem,
Quem conviva negat quilibet eſſe ſuum.
Forſitã hunc aliquis tã pocula multa peroſus,
Sepoſuit, metuens ebrietate capi.
(Non decet ad menſã vacuos aſtare culullos,
Exhauſtis requiem nec decet eſſe ſcyphis)
Tu rape, & impletum mox cui vis cunque propina,
Sic redit in ſeriem protinus ille ſuam.
Nec tamen occultis ſine fraudibus egeris illud,
Nam decus eſt tectis fallere poſſe dolis.
Tu tua replebis Cereali pocula Zytho,
Qualem in Saxonia gens celebrata coquit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

Aſt alijs Bacchũ & Cerealia munera miſce,
Plus bene commiſtis ſæpe valoris ineſt.
Sic potes incautis imponere, ut ebria fiant
Turba, ſed interea ſobrius ipſe manes.
18. Vel ſi convivas non eſt tibi fallere cordi,
Ebibe cum ſumma pocula cuncta fide.
Hac prior evades reliquis arte ebrius, & ſic
Hoſpitibus melius ridiculo eſſe potes.
Exemploq; tuo cunctos hortaberis, ultro
Vina ut certatim largius ipſa bibant.
Mox etenim lætum te ridiculumq; videntes,
Eſſe etiam læti ridiculique volent.

CAP. IX.

Quomodo à cœna convivis miniſtranda pocula, & quibus ijdem technis abigendi.

1. FIdus in officio ne non videare miniſter,
Sedulus, ut potent fortiter, autor eris.
Nec prius ire domũ quenquã patiare vocatũ,
Quàm multa titubent ebrietate pedes.
Et dominus quamvis tuus haud vetet ire volentes,
Tu tamen id fieri quàm potes uſq; veta.
2. Pocula nec cuiquã volo te replere petenti,
Quin penitus videas evacuata mero.

Ebibe fac verſum, dicas, vina addere vinis
Stultas ego officij non reor eſſe mei.
Cur ego diſſimulem, quòd tu tibi parcere tentas?
An me juſtitiæ non meminiſſe putas?
Iuſtius egregijs vini potoribus, ullum
Haud hominũ in terris, arbitror eſſe genus.
Hanc ego juſtitiam quoq; conſervare laboro,
Nec vetus in rapidos fama eat illa notos.
Hoſpitibus cunctis me convenit eſſe fidelem,
Quo bene commiſſum munus obire queam.
Sic loquere, & quamvis precibus te mille rogarit,
Non tamen infundes ni prius ebiberit.
Semper & id vigili faciendum ducito cura.
Forſan & hîc aliquid quod tibi proſit erit.
Nam conviva domum cuius bene potus abibit,
Lumina jucundi plena ſoporis habens.
Tu quoque temperius poteris tua corpora ſomno
Reddere, qui nimium mane relictus erat.
„ Attenuãt juvenũ vigilatæ corpora noctes,
Naſo gravis blandi doctor amoris, ait.
„ At requies laſſos nocturna laboribus artus
„ Recreat, & dulci membra ſopore levat.
Hanc ergo ad metam toto contendito curſu,
Convivas potos ut removere queas,

3. Inci-

3. *Incidit hîc vigili quod erit tibi mente notandum,*
Et bona pars veræ ſimplicitatis erit.
Bina ſedere vides convivia in ædibus ijſdem,
Nec ſimiles vitæ conditione viros?
Forſitan hîc ſtupidi potat fex infima vulgi.
Vulgi, quod tantùm cõmoda vẽtris amat.
Aſt illic hominũ non magna caterva bonorũ
Conſidet, & luſu tempora longa terit.
Et tibi conceſſa eſt vinorum plena poteſtas,
Totaq; cum clave eſt credita cella tibi:
Optima contemptæ reſerabis dolia turbæ,
Vina bonis promens deteriora viris:
Nec levis eſt ratio, cur nõ depromere quiſquã
Debeat eximijs fortia vina viris.
Egregios homines, qui magna negotia tractant,
Quosq; vagũ merito vulgus honore colit:
Non decet inſana nimis ebrietate gravari,
Ne poti, quod non conveniebat, agant.
„*Ebrietas victos ſibi ſubjicit improba ſenſus,*
„ *Seq; velut dominam mentis in arce locat.*
„*Et vitium tanto ſceleratius eſſe putatur,*
„ *Quanto qui peccat major habetur homo.*
Ne videare igitur tã magni criminis autor,
Quæ bona ſunt illis tradere vina cave.
Quid? quòd & in longum ſtudio producere tempus,
Colloquij longi mutua verba ſolent.

Interea

Interea vino videas moderatius uti,
Colloquiumque illis dulcius eſſe mero.
Sic etiam in multam traherent convivia noctem,
Immemores propriæ tecta ſubire domus.
Non potes huic alia morbo ratione mederi,
,, (Difficili triſtis cura adhibenda malo eſt)
Pocula quã cautus ſi quæ ſunt vilia promas,
Quæq; putes nullo poſſe placere modo.
Non equidem longo manſuros tẽpore credam,
Nequitia offenſos prome maligne tua.
Nam neq; pro vili numos exponere vappa,
Nec ſtomachũ ingrato lædere acore volent.
Quisq; ſuas igitur ſapiens properabit ad ædes,
Vt ſua jam dulci membra ſopore levet.
Vivit adhuc fama Xantippe Socratis uxor,
Quam meruit famam moribus illa ſuis:
Fortè domum paucos convivas ille vocârat,
Artibus eximios ingenioq; viros.
Colloquium gravibus doctum de rebus habebant,
Tingentes varijs ſeria dicta jocis,
Cumq; diu tererent nocturnis tempora nugis,
Res ea Xantippæ non ita grata fuit,
Colloquio tandem quò finem imponeret iſti,
Conſilium cerebri protulit omne ſui.
Iurgia convivis, convitia multa marito
Fecit, & in rixas lingua diſerta fuit.

Sed

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

Sed ſua contemni cùm jurgia, ſeq; videret,
Omnia tentandum credidit eſſe ſibi.
Et veniens ſolita menſam ſubvertit in ira,
Convivasq; ſuos juſſit abire domum.
Hoc ego te facinus quoq; jam tentare juberē,
Si nimis hos videas velle ſedere diu.
Sed reor illorum te majeſtate moveri,
Atque minus facinus tale placere tibi.
Ergo potes vino melius removere maligno,
Vt cupiant ultro quiſque redire domum.
4. Profuerit forſan quoque ſæpe monere morantes,
Quem teneāt cœli frigida plauſtra locum.
Et quota jam noctis properans exiverit hora,
Vnde ſibi ſomni tempus adeſſe ſciant.
5. Nec pudeat vana ceſſantes fallere lingua,
Colloquia & ſtructis rumpere longa dolis.
Vix ſemel ediderit cantum criſtata volucris,
Principium ſeræ noctis adeſſe notans.
Tu tamen à medio nocturna recedere cœlo
Sidera, & occiduas tendere, finge, ad aquas.
6. Aut potius clarè, quid enim malus eſſe vereris?
Dic, repetant tecti limina quiſque ſui.
Ne tibi vel domino jam pergant eſſe moleſti,
Indultum levibus plus ſatis eſſe jocis.
7 Ruſtica vel ratio ſi non placet iſta fugandi,
Quos virtute graves conſpicis eſſe viros.

Quantumcunque volent ſpacium concede ſedendi,
Vt quod agendũ illis cunq; videtur agant.
Sed procul inde abiens ſapientẽ deſere cœtũ,
Aptior ingenio eſt ſtulta caterva tuo.
Hîc audire jocos & delectantia verba,
Quodq; bibas avido gutture ferre, potes.
Interea ſoli ſedeant famuloq; carentes
In tenebris tetrici, turba odioſa, ſenes.
Vinaq; non illis ſitientibus ulla propines,
Hinc videant curæ ſe minus eſſe tibi,
Quid facient, adeo ſe ſpretos eſſe videntes?
Quiſque volet tuguri tecta ſubire ſui.
8 *At reliquos melius tractare intẽde bibones,*
Qui minimum rectæ mentis habere ſtudẽt.
Immunes etenim cùm ſint à rebus agendis,
Cur ſtudeant avidam freno inhibere gulam?
Parva viris etiam ſapientia ſufficit illis,
Exiguumq; boni cordis habere ſat eſt.
Impliciti magnis nullo ſunt tempore rebus,
Curaſq; ex animo depoſuere ſuo.
Non ſunt ſoliciti de prole & conjuge alendis,
Nec magnas animus quærere feruet opes.
Conſilium ſaltẽ referunt huc pectoris omne,
Vt ſemper lætis mentibus eſſe queant.
Vt bona vina bibãt, ut Bacchanalia vivant,
Vt vario luſu tempora cuncta terant.

His

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

His bona vina viris, his præſtãtiſſima profer,
Sint licet in multis illa repoſta ſeris,
Aſſidua ebrietas tales delectat, & illis
Quantumvis fortis potio nulla nocet.
Hunc hominum ut poſſis rabidorum augere furorem,
Ingenij profer conſilium omne tui.
Et calcar nimium per ſe currentibus adde,
Quaq; abeunt ultro currere coge via.
Largius ut potent, ſapidiſſima vina propina,
Quæ vetera & multi roboris eſſe ſcies,
Temperius potu victi cogentur abire, &
Temperius ſomno corpora plena dabunt.

CAP. X.

De convivarum à cœna confabulationibus, altercationibus, & rixis.

CVm bene erunt poti, varijs de rebus habebunt
Colloquia, & pro ſe quiſq; diſertus erit.
Tunc nova geſtarum poteris miracula rerũ
Percipere, & cunctis geſta probãda modis,
1. *Hic referet qualis fuerit puerilibus annis,*
Quàm fuerit luſus promptus ad omne genus,

Qualis in exultans equitârit arundine lõga,
 Qualiaq́; in ficto bella parârit equo.
2. Ille ſuos quondã juvenis narrabit amores,
 Quæ dederit blando verba puella ſono:
Succeſſus referet rerum caſusq́; ſuarum,
 Quàm fuerit fœlix, quamq́; in amore potens.
Sæpius ex imo ſuſpiria pectore ducet,
 Cùm memor iſtius proſperitatis erit.
Dulcia præteritæ reminiſcens tempora vitæ,
 O gemitus quales corde dolente dabit.
3. Contrà alius fuerit ſua qui mala plurima narret,
 Quæ quondam inſano cæcus amore tulit.
Qualiter in media tulerit ſera frigora flãma,
 Qualiter & pluvias vicerit atq́; nives.
Quòd voti nullo ſit factus tempore compos,
 Et nihil impenſas, nil valuiſſe preces.
4 Nõ deerit charã qui laudibus ornet amicã,
 Et vaga per cœli ſidera voce ferat.
Ille puellares auro certare capillos
 Dicet, & auricomi vincere fila croci.
Non ſecus ac ſtellas oculos rutilare coruſcos,
 Idaliæ quales credimus eſſe deæ.
Os bene cõpoſitũ, malas faciemq́; rotundam,
 Dulciaq́; à roſeis oſcula rapta labris.
Candori mixtum teſtabitur eſſe ruborem,
 Ceu ſint purpureis lilia mixta roſis.

Et

Et teretes referet digitos, tereteſq; papillas,
Cruraq; Sithonia candidiora nive.
5. *Aſt alij hinc aliud pro tempore quiſque loquentur,*
Quiſque ſtatus dicet pro ratione ſui.
Prælia narrabit Mavortius horrida miles,
Venator celeres laudat amatq; canes.
Commemorat pingues qui gaudet frugibus agros:
Lanigero upilio de grege multus erit.
Navita de ventis, de fluctibus æquoris, illis
Qui non viderunt æquora, multa refert.
Quiſq; ſuis de rebus habet quæ plurima dicat
Quæ nova grata tuis auribus eſſe queant.
7. *Crimina tranſacta multi recitare juvẽta,*
Et ſibi ab his laudem quærere ſæpe ſolent.
Sæpe ego nequitiam vitæ jactare prioris
Audivi emeritos, nec puduiſſe, ſenes.
Illa bonos doceant exempla ſenilia mores,
,, *Et puer à ſenibus diſcere multa poteſt.*
7 *Tu patulas adhibe tantũ dicentibus aures,*
Singulaq; attento pectore verba nota.
Tum ſi te quiſquã conviva vocaverit ad ſe
Fortè, quòd officijs indiget ille tuis:
Exhauſta ut repleas infuſo pocula Baccho,
Vel facias aliud quod tibi mandat opus.
Diſſimula vocem te percepiſſe vocantis,
Ingratoq; aures obſtrue utraſq; ſono.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

Hoc quoq; Sirenum cantus fugiturus Vlyſſes
Fecit, & evaſit perfida tela necis.
Illevit cera ſociorum callidus aures,
Carmina ne poſſent per ſcelerata capi.
Sic tu, ne quò non libuit cogaris abire,
Dulceq; colloqnium linquere, ſurdus eris.
8. At ſi non poteris ſalvo differre pudore
Amplius, & crebris vocibus ille vocat.
Et tibi adhuc cordi eſt nugas audire loquentum,
Hac reor id facile eſt obtinuiſſe via.
Tempus ut expectet modicũ conviva preceris,
Difficilis precibus non erit ille tuis.
Mox te venturũ tamen affirmare memento,
Quando habeat finem fabula cœpta ſuum.
Non adeo importunus erit, quin pauca rogãti
Concedi ſaltem tempora poſſe putet.
9 Cũ gravis ebrietas cerebri penetralia ſacri
Irrumpens, ſumma fixerit arce pedem.
Cumq; triumphârit jam de ratione fugata,
Mensq; erit è ſolio præcipitata ſuo.
Grãdia de magnis ſurgent certamina rebus,
Diſſeret & varijs lingua diſerta modis,
Aſſeret hic animas poſt triſtia vivere fata,
Nec cum terrigeno corpore poſſe mori,
Sed mutare locum, & nova corpora rurſus inire,
Atque hominis fieri quæ fuit antè feræ.

At

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

At res hæc alijs abſurda videbitur eſſe:
Dogmata non cunctis Pythagorea placent.
Invenias, qui totam animam cum corpore credant
Concidere, ut rapido cùm perit igne calor.
Hîc quoq; qui contrà pugnēt reperire licebit,
Quiq; negent iſtam vituperentq; fidem.
10 Deq; alio multi referent miracula mundo,
Qui procul à noſtri ſit ſitus axe poli,
Hîc homines dicent cum dentibus ora canina
Pandere, & humana pellere carne famē.
Diverſum ſtatuent alii, nec poſſe putabunt
Naturam rerum talia monſtra pati,
Quiſq; ſuis pro viribus adferet argumenta,
Quique velit victus cedere, nullus erit.
11. Concipiunt multi vanas pro regibus iras,
Et gravibus verbis prælia magna gerunt.
Hosq; Duces cœlo ſupremis laudibus æquant,
Ætheriæq; domus hos ſuper aſtra levant.
Ad Stygias illos detrudunt uſq; paludes,
Vſque adeo lingua vituperante premunt.
Hos alij contra contraria ſenſa tenebunt,
Déque ſuo nolent cedere propoſito.
Hi quoq; culpabunt quos laudavere priores,
Quóſque ſolent illi vituperare, colent.
12. Nonnulli facient diſcrimina longa dierum,
His erit hic ater, candidus alter erit.

Sed cõtrà invenias, ea qui diſcrimina tollãt,
Inq́ꝫ pari ponant conditione dies.
13. *Quilibet adducet quæ ſe noviſſe putabit,*
Notitiamq́ꝫ horum ſolus habere volet.
Non feret hoc alter, ſed & ipſe peritus haberi
Multarum rerum conſilijq́ꝫ volet.
Hinc, quaſcunque theſes dabit ipſa occaſio præſens,
Arripient, & lis luctaq́ꝫ grandis erit.
14 *Forſan & à verbis venietur ad arma cruenta,*
Proq́ꝫ argumentis enſis acutus erit.
Hîc vetus haudquaquã Dialectica ſufficit, illa
Non docuit tali dicta probare modo.
Surgat Ariſtoteles aliquis, logicãq́ꝫ recudat,
Monſtret ut ex quo ſit ducta machæra loco.
15 *Tu parti alterutri ſuccurrere fortiter inſta*
Conſenſuq́ꝫ tuo prælia cœpta juva.
In medium audacter prodi, poſitoq́ꝫ timore
Deprome arbitrij libera ſenſa tui.
Vince tuo ſtrepitu cunctos, clamoreq́ꝫ vince,
Stentoreumq́ꝫ imo pectore rumpe ſonum,
16. *Fortis es, & claris,* MENTIRIS, *dicito verbis,*
Verba loqui ſi quem non ita firma putas.
Cuncti obmuteſcent, intentiq́ꝫ ora tenebunt
Protinus ad vocis fulmina tanta tuæ.
Et ſimul ingenium fœlix, animiq́ꝫ vigorem
Mirati tacita laude per aſtra ferent.

Hinc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

Hinc tu nobilis es magnoq́ in honore futurus,
Multisq́ ingenij nomine charus eris.
Quem tamen argueras mendacia vana loquutum,
Illius inſidias me monitore cave.
Nanq́ ſolent aliqui faciei impingere pugnũ,
Si tibi mentitos eſſe probare velis.

CAP. XI.

Quomodo peracta cœna convivæ dimittendi, quid agendum antequàm cubitum eas: & Epilogus libri.

1. *SI nimis extendent in multam ludicra noctem*
Prælia, res non eſt illa ferenda tibi. (lisq́,
,, Fraudibus inſtructum multis decet eſſe do-
,, Conſultum rebus qui volet eſſe ſuis.
Nil tibi totius proſunt convivia noctis,
Impediunt ſomnum turpiter illa tuum.
Ergo opus ingenio eſt, tecta quò callidus arte
Quemque ſuæ jubeas limen adire domus.
Antè, quibus poſſis ſapiens rationibus uti,
Diximus, hîc illas quid renovare vetet?
2. *Fors aliquis quota ſit conviva rogaverit*
Tu percontanti dicere vera cave. (hora,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

Vix decimam cantu criſtatus prodidit ales,
Tu dic bis ſextam jam ſonuiſſe diu.
Sæpius hoc etiam facies cùm nemo rogârit,
Commoda quò ſomni tempore ſcire queant.
3 *Si nihil horarum curſu noctiſq; moventur,*
Nec tua te quicquam verba doloſa juvãt:
Tunc non immeritò manifeſta dicere voce,
Vt tandem redeant ad ſua quiſque, potes.
Et licet à domino non ſis hoc dicere juſſus,
Ingratum domino non tamen eſſe putem.
Diceret ipſe eadem, ſalvo ſi poſſet honore:
Turpe quod eſt illi, te decuiſſe poteſt.
4. *Quã primũ incipient abituri ſurgere poti,*
Ne mora ſit, clauſas pande repentè fores.
Pãde fores, mõſtráq; viam ſurgentibus ultro,
Atq; hac ad veſtros eſt it.r, inque, lares.
5. *Cúmq; tuo domino convivæ, ſive parenti,*
Iam blæſum dicent accipientque, Vale.
Tu pete conſueti penetralia chara cubilis,
Et recrea dulci membra ſopore tua.
Ipſe tuus dominus (per te licet) oſtia claudat,
Occluſas ædes ſi volet eſſe ſuas.
Ipſéque candelas extinguat, ſopiat ignes,
Poſtremus cubitum (ſic Cato mandat) eat.
6 *Vel tu candelam (conſultius arbitror illud)*
Dormitum quando cœperis ire, cape.
Ne miſer in tenebris offendas crura pedésve,
Improba nox ſecum multa pericla trahit.

Per

Per tenebras melius denſas herus ire valebit,
Ædis notitiam totius ille tenet.
7. Solus in obſcuris ſua veſtimenta tenebris
Exuat, officio non eget ille tuo.
Tu face nocturnam tibi ne res ulla quietem
„ Impediat, rapidis paſſibus hora fugit.
Si ſapis ergo tuis in tempore proſpice rebus,
Déque alio nunquam cura ſit ulla tibi.
Et licet hi mores minus eſſe putentur honeſti,
His tamen utilitas moribus ampla ſubeſt.
8. Tollere de menſa Cyathos & pocula differ,
Mane eadem melius tollere tempus erit.
Omnia ſi tollas, & protinus omnia purges,
Vtilitas quæſo quæ venit inde tibi?
Signa relinquãtur manifeſta vidẽtibus, illo
Sympoſium minimè triſte fuiſſe loco.
Gaudia ſic animis ſpectantum heſterna recurrent,
„ Lætitiæ memorem, quæ fuit, eſſe juvat.
9. Imò aliud dicam, tu rectis auribus aſta,
Es memor ut vites omne laboris onus.
Mane vel ad mediã volo te requieſcere lucẽ,
Ne minuat cerebrum nox vigilata tuum.
Tunc quoque de blãdo nolim te ſurgere lecto,
Quin pater aut dominus térque quatérque vocent.
Interea famulæ collecta poteria tollent,
Inq; ſuum referent pocula quæq; locum.

Quæq; tibi fuerant peragenda negotia, prote
Efficient, & tu poſtea liber eris.
10. Cùm bene dormieris vinumque eviceris omne,
Surgito, ſed medium Sole tenente diem.
Tradidimus ſuprà præcepta ſalubria, ſurgēs
Qualibus ornatus moribus eſſe queas.
Omnia tu ſemper ſerves, & ubiq; memento,
Singula ne ſit opus dicta novare mihi.
11. Sunt etiam vino qui delectentur aduſto,
Hac ſibi reſtitui ſe ratione putant.
Hoc & tu facies, niſi mos tibi diſplicet iſte,
Nam mala ſunt aliјs eјcienda malis.
12. Multa docendus eras, ſimplex ut in omnibus eſſes,
Sed propero, & rebus vincor ab ipſe meis.
Ipſe tuo ingenio quantum potes utere, & iſta
Dicta potes factis exuperare tuis.
Paucula percurro ſaltem, ne longius ipſa
Iliade, urgenti ſingula, ſurgat opus.
Paucula ſufficient, ipſo quia doctus ab uſu
Ipſe potes monitis addere multa meis.
Singula coner enim libro cōprendere in uno,
Vix iſtum caperet maxima terra librum,
Opprimerer tanto miſer ipſe labore, meiq;
Ingenij vires exuperaret onus.
,, Imperium ſiquidem ſtolidorū nulla coërcet
,, Meta, & ineptorum regia fine caret.

Aſpicias

Aſpicias oculis totum vigilantibus orbem,
Quodq; hominum toto vivit in orbe genus,
,,Invenies ſemper mores & ubiq; pudendos,
Hei mihi barbaries nan habet illa modũ.
Non pudet effœtam committere facta ſenectã
Turpia, nec canos dedecorare ſuos.
Illa nimis docili nocitura exempla juventæ
Præbet, & ad vitiũ prævia monſtrat iter.
Et juvenes (ævi tanta eſt petulantia noſtri)
Vivere laudandum turpiter eſſe putant.
Quis pueros meliora ſequi, vitamq; priorem
Deſerere, & mores excoluiſſe docet?
Non vir, non mulier, meminiſſe videntur honoris,
Omnia depoſito quiſque pudore facit.
,,Virginibus quondam laudi pudibunda dabantur
,, Lumina, virtuti cùm ſuus eſſet honos.
Nec niſi pauca loqui caſto ſermone ſolebant,
Iudicium caſti pectoris illud erat.
Nũc decus eſt oculos temere quocunq; vagari
Virginis, & rectas non tenuiſſẽ vias.
Nunc decus eſt, verbis illas petulantibus uti.
Ruſticaq; eſt, blando quæ nequit ore loqui.
Quid memorem magnos homines, rerumque potitos.
Imperium in reliquum qui rude vulgus habent?

Obliti

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

Obliti decoris ſine more loquuntur aguntq́;,
Quæ præceps animi cunque libido jubet.
Quique graves regni manibus moderantur habenas,
Quæ prohibere alijs cuncta decebat, agunt.
Ingredere inflatas monſtroſis faſtibus aulas,
Atq́; ducum celſas, atria longa, domos.
Protinus occurrent in primo limine multi,
Quos nihil humanæ mentis habere putes.
Ebrietas illic & turpis vita ferarum
Viſitur, imperium crapula fœda tenet.
Non alibi peius maleſuada ſuperbia regnat,
Quæ mores hominum non ſinit eſſe bonos.
,,Talia ſubjectum ſequitur veſtigia vulgus,
Vt docilis quævis ad mala turba ſumus.
Plura queri morum de ruſticitate volebam,
Dicta ſed hæc iſto ſufficit eſſe loco.
Ruſtica nã verbis me turba rogãtibus urget,
Perficere inceptum quod mihi reſtat opus.

FINIS LIBRI PRIMI.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

DE ANTIQUA MORVM SIMPLICITATE,

LIBER SECVNDVS,

Autore FRIDERICO DEDEKINDO.

CAPVT I.

Quomodo ſe gerere debeat ab alio invitatus, quibus moribus convivium accedat, & menſæ accumbat.

HActenus edocui qua ſimplicitate vocatos
Abs te convivas exhilarare queas:
Sed tanquam famulum, cui non eſt plena poteſtas,
Et qui ſub domini cogitur eſſe manu.
Qua ratione tuo invitatos nomine tractes,
Alter hic extremo fine libellus habet.
Iam, ſi fortè aliò fueris conviva vocatus,
Diſcito quîs illic moribus eſſe queas.

1, Prin-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

1. *Principiò ex puero quæres non pauca vocante,*
Quos vocet, & quæ ſit cauſa quòd ille vocet.
Cur alium dominus nõ miſerit ipſe miniſtrũ,
Vnde tibi major ſurgere poſſit honos.
Deniq; quas carnes, quos piſces emerit hoſpes,
Et quanto dandos emerit ære cibos.
Quas epulas coquus, & quæ condimenta pararit,
Quóve queas avidam pellere pane famem.
Qualia ſit promus venienti vina daturus,
Quæ conviva domũ pemmata quisq; ferat.
An quoque ducendæ poſt fercula ſumpta choreæ,
Ecqua ſit ad tales virgo vocata dapes.
2. *Sympoſij tandem ſocios epulasq; paratas,*
Si ſpes eſt animo poſſe placere tuo:
Tempore venturum juſto promittito ſanctè,
Sic ubi jam fuerint ſingula nota tibi.
3. *Si tamen obſervas cõvivia ad illa vocãdos*
Eſſe aliquos, odium qui meruere tuum:
Non ego te jubeo temere promittere quicquã,
Conveniens hominum non genus omne tibi eſt.
Non ſedeas rigidos inter conviva Catones,
Qui graviter tantùm verba ſevera crepãt.
Ergo alios manda vocet ad convivia, qui ſint
Moribus & vitæ congrua turba tuæ.

Fercula

Fercula præcipies etiam meliora parari,
Si minus illa tuæ ſint placitura gulæ.
4. Cuncta ſed ut poſſis melius retinere fideli
Mente, culinari quæ parat arte coquus.
Poſce paratorum comedendorumq́ libellum,
Qui moneat quales det tibi lixa cibos:
Hinc præſcire potes, quid edas, quid ſtare relinquas,
Cui vino ſerves, queis epulisque locum.
5. Prolatam è pera ſchedulam quoque ſæpe revolues,
Quæq́ dedit releges fercula, quæq́ dabit.
Tum ſi quid coctum tu legeris eſſe, nec illud
Allatum menſæ videris eſſe tuæ:
(Forſitan hoc alijs hoſpes vel lixa reſervat,
Tempore quos parvo velle venire ſciat)
Protinus accendi non eſt tibi dedecus ira,
Nec volo te bilem diſſimulare tuam.
Non impune tibi fallax illuſerit hoſpes,
Vt vacuo expectans ſederis ore diu.
Semper enim ventura tibi meliora putabas
Fercula, ſed falſum turpiter eſſe vides.
Quid dubitas clara, ferri tibi, voce jubere
Inſcriptum ſchedulæ quod legis eſſe tuæ?
Illa etenim toti facta eſt injuria menſæ,
Nec tibi jam ſoli fraus ea ſtructa fuit.
Pro reliquis etiam, licet id non juſſerit ullus,
Te refer hoſpitibus talia verba loqui.

Sic prius inſtructus tandem cõvivia adibis,
Expectata diu cùm brevis hora vocat.
6. Mox ubi non procul eſt ad cœnam tempus eundi,
In te non aliquam convenit eſſe moram.
Neglige vicinum, qui eſt invitatus eôdem,
Quippe viam ſolus tu reperire potes.
Neglige cuncta domi, & properatis greſſibus (ito,
Neu ſis poſtremus, primus adeſſe velis.
7. Quàm primùm irrueris alienas hoſpes in ædes,
Neglige de fauſta multa ſalute loqui.
Sed pete fumantẽ pede nõ tardante culinam,
Quæq; coquant illic fercula lauta vide.
Nec mora quæ cupidis minuantur dentibus eſcas
„ Poſce dari, res eſt imperioſa fames.
Moxq; repleta mero ſpumanti pocula poſce,
Sic falle ingratæ tædia longa moræ.
Vt quãdo venient reliqui, ſis potus abunde,
Et facias lepido plurima verba joco.
„ Sic hilarem cuncti te dicent eſſe: meretur
„ Ebrietas noſtro tempore laude vehi.
8 Cùm fueris ſolus, nec adhuc venêre ſodales,
Quid facias, monitus accipe mente meos,
Incipe ſtentorea mox carmen amabile voce,
Deq; boni vini laúdibus illud erit.
Vox ea per totam ſonet exaudita plateam,
Hæc faciet ſocios mox ut habere queas.

Nanq;

Nanq; ubi clamores arrectis auribus illos
Accipient, cœnæ tempus adeſſe ſcient,
Protinus accurrent rebusq; domoq; relictis,
Et lætis tecum mentibus eſſe volent.
9. *Vel tibi ſi non eſt cordi properare vocato,*
Vltimus extremo visq; venire loco.
Vſque maneto domi, donec te nuncius alter
Oret, ut ad cœnam lætus adeſſe velis.
Tunc dic venturũ, ſed longo tempore differ,
Nec tandem niſi ſis ſæpe rogatus eas.
Tota domus cœnam propter te differat unum,
Gloria nequaquam eſt hæc fugienda tibi.
Magnarum credent tibi magna negotia rerũ
Eſſe data à magnis perficienda viris.
10. *At ſi crediderint oneratũ rebus agendis,*
Teq; ideo nullo poſſe venire modo:
Et coquus in patinã lautas jã miſerit eſcas,
Quas volet hoſpitibus fercula grata dari,
Forſan & in mẽſa famulus jã cuncta locarit,
Incipiantq; ipſas tangere quiſque dapes,
Tuq; vides veniẽs eſcas modò carpere cũctos,
Seſſuroq; tibi vix ſupereſſe locum.
Objurgandus erit tibi verbis acribus hoſpes,
Se ſciat ut magnum poſthabuiſſe virum.
Sentiat ille tuam cunctis præſentibus iram:
Non ignominia eſt tanta ferenda tibi.
Talibus ecquid erã venerandus honoribus?
Ecquid erat ratio talis habẽda mei? (inq;,

Sed

Sed ſine me (quid enim mihi profuit eſſe vocatum?)
Vivite, non vobis jam gratus hoſpes ero.
Iſta loquens geſtum tibi ſume volentis abire,
Teq; tuam ſimula velle redire domum.
Protinus occurret blandis ſermonibus hoſpes.
Et ſupplex partes ille precantis aget. (ore,
11. *Tunc ubi blandiloquo te multa rogaverit*
Placatus tandem diſcubiturus eas,
Tũ reliqui aſſurgẽt venienti forſitan omnes,
Vt tibi cùm magno detur honore locus.
Tu primã quaſi ſis digniſſimus arripe ſedem,
Quam tibi non digno nemo daturus erat.
12. *At ſi nõ cernis venienti aſſurgere quẽquã,*
Seſſuroq; tibi nullus habetur honos.
Tuq; aliquem ſupereſſe locũ conſpexeris ipſe
(Servatur magno forſitan ille viro)
Hunc tibi ne ſedeas extremo fine capeſſe,
„ *Qui prior advenit dignior ille fuit. (nat,*
„ *Serius adveniẽs malè cõſidet, aut malè cœ-*
Dicitur: id vero verius eſſe puta.
13. *Per menſã pedibus ſcandens ſubtiliter ito,*
Si tibi per ſcamnum cedere nemo volet.
Commaculare luto menſam, mappámve, quadrásve,
Nil nocet, & culpa res caret illa ſua. (ſas,
Frãge vitra & calices, vino perfundito men-
Et cadat è proprio verſa patella loco.

Vel

Vel pedibus veſtes macula per ſcāña ſedentū,
Id fieri ſummo jure videtur opus.
Cur etenim tibi nolebant hanc cedere ſedem
Tū vacuam, & qua vix dignior alter erat?
Ergo quòd hoc menſam pacto macularis & ipſos,
Hæc ſit in illorum culpa relata caput,
14. Antè lavare manus quàm ſacræ accumbere menſæ,
Neſcio quo multos more ſolere vides.
Frigida nil homini prodeſt è fontibus unda:
Sed cur non proſit cauſa ferenda mihi eſt.
Sæva reluctantur ferventi frigora cordi,
Principium vivi corda caloris habent.
Inq; manus veniunt occulti ex corde meatus,
Per totum ſparſi qui tibi corpus eunt.
Stultus in algentem digitos ſi miſeris undā,
Tum manus in gelida frigida fiet aqua,
Inde retrò curret paulatim in pectora frigus,
Ah nimium cordi frigora dura nocent.
Frigora nativos extinguunt ſæva calores,
Hoc homines multi jam periere modo.
Tā ſubeunda tibi ſunt magna pericula vitæ,
Frigus & à manibus cordis ad ima redit.
Hinc ubi jā multos in aqua te laveris annos,
Adveniet propero tarda ſenecta pede,
Illa tuos quando victrix invaſerit artus,
Deficient vitæ ſtamina rupta tuæ.

Has

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

Has cauſas illi qui te mirabitur adfer,
Quòd non pro ſolito more lavare velis.
15 *Sin verò adfueris præſcripto tempore cœnæ,*
Convivasq; alios velle lavare vides:
Primus in appoſitas reliquis cunctantibus undas
Irrue, fœdatas primus inunge manus.
Quisquis ibi fuerit majori dignus honore,
Quid noceat poſt te quòd lavet ille manus?
Scilicet ipſe etiam convivia ad illa vocatus,
Et domino acceptus ſcilicet hoſpes eras.
16 *Nec ſolùm digitos, ſed & os faciẽq; lavabis,*
Nec tibi erit longas nectere turpe moras.
Cumq; ſatis longo laviſti tempore, & ipſam
Conſpicis immundam ſufficienter aquam:
Tunc alijs cedas ut & ipſi utantur eadem,
Totaq; cum manibus ſi libet ora lavent.
Tuq; tibi interea de prima proſpice ſede,
Hinc te qui jubeat ſurgere nullus erit.
17 *Et qualis jaceat poſitus circumſpice panis,*
Hic illo melior ſæpius eſſe ſolet.
Eſt qui vel ſacrã ſuperet nigredine terram,
Veſtphalici talem vidimus eſſe ſoli.
Eſt alius diverſus ab hoc nitidiſſimus, illum
Sithonias credam vincere poſſe nives.
Hinc tibi dum reliqui cunctantur proſpice cautus,
Ne ſit opus nigro pane fugare famem.

Surripias

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

Surripias furtim tibi qui bonus eſſe videtur,
Surreptumq́ tuo callidus abde ſinu.
Poſtea cùm fuerit partes diſtractus in omnes
Panis, frumenti qui melioris erat:
Cogentur reliqui vilẽ quoque ſumere panẽ,
Si nondum fuerit dura levata fames.
Tum tibi, non alijs poteris producere rurſus,
In gremio furtim quem prius abdideras.
Viderit hoc aliquis factum laudabile, certè
Ille tuis cenſor moribus æquus erit.
Conſilium prudens ſimul admirabitur, & te
Pectore non modicum dicet habere ſalis.
Et fortaſſe tuam quandoq; imitabitur artẽ,
Factus ab exemplo doctior ille tuo.

CAP. II.

Quos in edendo mores & geſtus obſervare conviva debeat.

1. *FErcula quàm primùm menſæ imponentur opima,*
Tu rapidam patina primus inunge manũ.
Quod tibi cunque placet, rapias, ita diximus antè,
Cur aliquid fruſtra me docuiſſe ſinas?
Omnia dicta tibi, quæ diximus antè, putato,
Nil moveat quo ſint ſingula dicta loco.

2. Et

2. Et quaſcunque dapes in menſam miſerit hoſpes,
Quantumvis guſtus judicet eſſe bonos:
Invenias aliquid quod culpes ſemper in illis,
Quodq; velis verbis vituperare tuis.
Hoc nimis eſt ſalſũ, dices, nimis illud aduſtũ,
Hoc tibi acetoſum, dulce ſed illud erit.
Idq; palàm jubeo clara te dicere voce,
Percipere ut facili quilibet aure queat.
Sic etenim falſo confundes ora pudore,
Soliciti fruſtra per tua verba coqui.
Hac potes urbani nomen ratione mereri,
Nomen id, ô felix, quisquis habere poteſt.
3. Quando tacent epulis intenti ſuavibus omnes,
Non hominis tota vox ſonat ulla domo.
Plurima te lingua jubeo garrire loquaci,
Illaq; quæ riſum promereantur erunt.
Non decet ad menſam mutis reſidere labellis,
Omnibus in precio qui volet eſſe, virum.
4 Indè vora ſemper, quãtæ ſunt corpore vires,
Hoc ad ſympoſium ſine vocatus eras.
Ingere multa vorax avidis ſine more modoq;
Faucibus, & largo viſcera tende cibo.
5. Si calet eſca nimis quã dextera miſit in ora,
Diſſimula, quantum diſſimulare potes.
Et lapidi permitte alios impingere eidem,
Ne ſolus damnum ludibriumq; feras.

6. Ex-

6. Extrahere urentem rurſus de faucibus eſcam,
Et patinæ extractam reddere fortè queas,
Non tamen hîc auſim facinus te tale docere:
Ah pudet, ah nimium ruſticitatis habet.
7. At tibi ne ſit opus rurſus cōburere linguā,
Id fugies tali callidus arte malum.
Ore tuo calidas afflabis fortiter eſcas,
Spiritus ardorem temperat ille cibi.
Nullius eſt uſus nimis inſufflare modeſtè,
Quas etenim vires lenior aura ferat?
Flaturus totas vento diſtendito buccas,
Difficilis quaſi ſit buccina flanda tibi.
Hinc, velut Æolius mittit ſua flamina carcer,
Collecta in calidos flamina mitte cibos.
Magno cū ſonitu prorumpant fortiter auræ,
Nō ſecus ac flāmas Sicelis Æthna vomit.
8. O mihi quàm placeas, ſi cōvertaris ad illū
Qui tibi vicinus contiguusq; ſedet,
Illius in vultum volo te ſpirare calorem,
Et calido totas ſpargere jure genas.
Protinus applaudent alij, factumq; probabūt,
Atque jocum talem ſæpe videre volent.
9. Quòd comitatur herum, non fit ſine laude, catellus,
Delitium domini qui ſolet eſſe ſui.
Tu quoq; vicinas conviva vocatus ad ædes,
Vſq; canem, dominum qui comitetur, habe.

Proximus ille tibi ſcamno confidat eodem,
  Illi etiam è patinis optima quæque dato.
Quis conviva illum detrudere ſedibus auſit?
  Nam dominum ſecum qui tueatur habet.
10. Dentibus exiguã juvet indulgere quietẽ,
  Delitias faciat protinus ille tibi.
Ora tibi exerta lambat bene pinguia lingua,
  In nova mergendas fercula deinde manus.
11. Atq; tuo pulices animalia iniqua catello,
  Qualibet arte potens inſidijsq; cape.
In medium profer captos, ut in orbe locati
  Crimine ſupplicium quod meruere luant.
12. Cùm comedis, quantum potes ingere faucibus unà,
  Vt bene diſtendas oris utrunque latus.
Non ſecus ac plenas diſtendit flamine buccas,
  Vtriculo carmen paſtor agreſte canens.
13. Nec decet in patina quicquam ſuperſſe relictum,
  Omnia vult vobis quæ dedit hoſpes edi.
Rumpendi potius ſubeas diſcrimina ventris,
  Quã ſuper ex epulis vel minimũ eſſe ſinas.
14 Tũ ſi nõ poteris ſtomacho trãſmittere tritũ
  Dentibus, & longa eſt arida lingua ſiti:
Oris adhuc plenis cavitatibus utere potu,
  Vt cibus in ventrem diffluat, ille facit.
15. In calicem tenues ex ore emittere micas,
  Nil, agreſte licet quis putet eſſe, nocet.

Nam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

Nam cur non liceat dapibus cõfundere potũ?
Illa hominũ vitam ſed bene juncta fovent.
Ipſa jubet jungi potum natura cibumq;,
Et res alterius altera poſcit opem.
16. *Oſſaq; relliquiasq; & quæ tibi cunque videntur*
Eſſe tuæ lautæ non ſatis apta gulæ:
Abjice ſub mẽſam, quò ſint alimenta catellis,
His quoq; quo vivant convenit eſſe cibum.
Sed ſua, gaudẽtes præda, dũ prandia ſument,
Non puto quòd pacis fœdera ſancta colent.
Prælia ſub menſa viſu jucunda movebunt,
Et ſibi erit viſus quiſq; tuliſſe parum.
Forſan & arripient cõvivas mordicus ipſos,
Hîc levis in tantis motibus error erit.
Suaviter iſta vidẽs riſu quatiere, tumultus
Autor enim tanti cauſaq; ſolus eras.

CAP. III.

Qui mores poſt primum miſſum in menſa ſint ſervandi.

1. *CVm bene de primo complêris viſcera miſſo,*
Zona relaxari (diximus antè) poteſt.
Ventriculũ pacto cibus hoc deſcendet in imũ,
Et fieri melius coctio juſta poteſt.

Prōptior accipiet nova deniq; fercula vēter,
Qui nimium vinclis antè ligatus erat.
2. Iamq; puer quadras pinguedine colliget unctas,
Ille novis dapibus ſemper habetur honos.
Hîc propera, & primus reliquis cunctantibus
In patinam celeri conijce ritè manu. (orbē
Cur tamen hoc deceat, promptum eſt mihi dicere cauſam,
Accipe, non levis eſt illa putanda tibi.
Si patiare viros aliqua gravitate colendos,
Orbiculum primo depoſuiſſe loco:
Inde tuum ſuperinijcias (heu dedecus ingens)
Magnorum quadras opprimet ille virûm.
„ An miſer ignoras quòd ruſtica turba potētū
„ Sub pedibus ſemper preſſa iacere ſolet?
Ergo tuā quadrā quoq;, ne videare ſuperbus,
Primus in allatam conijcies patinam.
3 Alterius quadrā, quantovis dignus honore
Ille fuat, non ſit tollere cura tibi. (orbem
Quisquis erit, quando ſibi cunq; videbitur,
Conijcere in diſcum ſi volet ipſe poteſt.
4. Aſt ubi reddētur quadræ pro more recētes,
Qui rapiat digitis tu quoque primus eris.
Si puer in primis tibi non adiecerit ullam,
Nil vetat extenſa corripuiſſe manu.
5. Matronas aliqui tanto dignantur honore,
Dent ut eis primas virginibusq; quadras.

Tu

Tu cave ne faxis, ſi quid mea dogmata curas,
 Siq́; tibi ſalvum vis decus eſſe tuum.
Ipſe hominũ mores qui ſint hoc tempore noſti,
„ Vtere præſenti qui ſapis ergo foro.
„ Quæ facis accipiũt in partẽ cuncta ſiniſtrã,
„ Propoſito quamvis feceris illa bono.
Sic quoq; ſi fueris aliquo dignatus honore
 Matronas celeres, virgineumq́; chorum:
Protinus à quibus id factũ culpetur habebis,
„ Cuncta latens hominum pectora virus habent.
Nec facili credas laturos mente maritos,
 Quæ facis, attento lumine cuncta notant.
Accenſumq́; novo te pectus amore putabunt,
 Officium ex illo fonte ſcatere tuum.
„ Heu fuge Zelotypi bilemq́; odiumq́; mariti,
„ Qui te ſuſpectum nomine amoris habet.
„ Res mala ſuſpicio eſt, rerumque magiſtra malarum,
„ Immeritis fraudem ſæpe necemq́; ſtruit.
Parce tibi vitæq́; tuæ, ne captus in ulla
 Infelix maneas ſuſpicione diu.
6. Si poſt ſublatos mora fit prolixior orbes,
 Nec cupido adfertur protinus eſca recens:
Non patiere diu dentes ventremq́; vacare,
 Si nondum fueris plenus, ut eſſe voles.
Accipe de dapibus non ſegnis rurſus eiſdem,
 Iam manducatum de quibus antè fuit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

Hisq́ perunge novos reliquis ceſſãtibus orbes,
Et ſolus nullo jam comedente vora.
Scilicet in menſa non eſt pudor utilis ullus,
Qui negat hoc, ſanis ſenſibus ille caret.
7. *Cùm fuerint tandem nova reddita fercula menſæ,*
In nova feſtinam fercula mitte manum.
Antè tamẽ mappa maculatã tergere quadrã,
Quantivis precij mappa ſit illa, decet.
Scilicet hoc mappis menſæ velantur ob uſus,
Poſſit ut orbiculum tergere quiſq́ ſuum.
Vtq́ manus multa pinguedine ubiq́ fluentes
Mundare, & digitos oraq́ tota queas,
Hæc tibi dicta ſemel, ſẽper repetenda memẽto,
Cùm nondum fuerit pulſa moleſta fames.
8. *Vel ſi præ reliquis non nil venerandus haberis,*
Inq́ tibi menſa primus habetur honos:
Sic ut cogantur reliqui expectare morantem,
In patina donec ſit tua prima manus:
Tunc epulas multo cõtingere tempore differ,
Id majeſtatem promovet uſque tuam.
Qua ratione notam fugias levitatis ineptæ,
Si mox conijcias fercula in ipſa manum?
Fortè minore queas attingere cuncta periclo,
Si non tam magno clarus honore fores.
Nõ igitur niſi ſis iterumq́ iterumq́ rogatus,
Fercula protenſa carpito lauta manu.

9. In-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

9 Interea tempus conſumito multa loquēdo,
Vel cane, vel riſum qualibet arte move.
Vel facias quadra ludos, vel deniq; cultro,
Sunt minuenda aliquo tædia longa modo.
Dū facis hæc, ſpectent alij, quia tangere nemo
Audeat appoſitas te remorante dapes.
10 Nec tibi turpe puta mento jā fulcra labāti
Auxiliatrices ſuppoſuiſſe manus.
Molliter in menſa cubito vel utroq;, vel uno
Nitere, res non eſt illa pudenda tibi.
Si tamen hunc morē pulchrū nō eſſe putabis,
In gremio geminas ritè reconde manus.
Inde potes rurſus depromere, quando videtur
Iam diſcerpendi tempus adeſſe cibi.
11. Quando epulas tandem fuerit tibi tangere viſum,
Optima quæ in diſco videris eſſe, rape.
Carnibus aſſatos vitulinis eripe renes,
Hos reor ad ſtomachū poſſe quadrare tuum.
Sed de piſce lupo caudam laudare gulones,
De barbone caput dulce putare ſolent.
Primus es, illa tibi rapere eſt cōceſſa poteſtas,
Protinus & quadra rapta locare tua.
Solus habe, ſolus retine, ſolusq; vorato,
Nec tibi vicini cura ſit ulla tui.
12. Quòd ſit culter hebes, damnum tibi ferre putabis,
Quòd facere officium non queat ille ſuum?

At vidi ſolitos duris illidere ſaxis,
Ne promptus nimis ad fercula cūcta foret:
Imò acies ſerræ faciem denteſque referret:
Nec caret hæc uſu callida techna ſuo.
Nimirum aſſatus ſi quando apponitur anſer,
Anſer qui pingui viſitur eſſe cute.
Tunc te pellicula bona pars male ſciſſa ſequetur,
Hanc in delitiis vulgus habere ſolet.
Præſtat id officium culter ſerratus, & idem
Excuſat, ſi quid criminis illud erit.
13. *Commodiùs ſumptas venter quò digerat eſcas,*
Pocula ſunt ſemper continuanda tibi.
Cūq; alius digitis bibiturus pocula ſumpſit,
Tu pete, vix credo quòd neget ille tibi.
Si negat, & ſitiens prius exhaurire parabit,
Tu rape vicini pocula ab ore tui.
14. *Quæ ſimul ac nactus fueris, retinere memento,*
Quis novit quando ſint reditura tibi?
Tunc licet & ſitiāt alij, moneantq; frequētes.
Vt bibere atque alijs tradere pocla v lis:
Nil moveare tamen, ſed tu ſitientibus illis,
Quando tibi viſum eſt, ſuaviter uſq; bibe.
15. *Solus & altiſonis imple clamoribus ædes,*
Pocula facundos reddere plena ſolent.
Verberet hoſpitibus patulas vox nullius aures
Quàm tua, nil alios dicere poſſe ſines.

Solus

Solus clamores, & pocula ſolus habeto.
Et memor es, ſatis ut ſis in utroque freques.
16. *Cũq; bibes, nares emũgere, tergere labra,*
Res minor eſt quàm quæ ſit facienda tibi.
Cur tibi res aliquã creet iſta levicula curã?
Non niſi permagnæ ſit tibi cura rei.
Omnia quæ ventrem ſpectare ſcies ad eundẽ,
Cur detergendo diſſociare velis?
Seu caro ſeu potus fuerit, ſeu panis, adépsve,
Per ſtomachum vadunt omnia, pérque gulam.
17. *Si tamen omnino tergenda putaveris ora,*
Serviat officio candida mappa tuo.
Illa tui excipiat mox excrementa cerebri,
Et mundet roſtri pinguia labra tui.
18. *Interulæ manicam quoque protraxiſſe, quibuſdam*
Atque in ea nares tergere & ora, placet.
Talia ſi pulchrum ſectari exempla videtur,
Non ego, qui licitum non putet illud, ero.
19. *Pocula vicino, quamvis non poſtulet ille,*
Propones, potu cùm recreatus eris. (lenti,
Ne tibi fortè obſtẽt edere optima quæque vo-
Neu faciant ne ſit libera dextra tibi.
Inde queunt prõptè recipi cùm poſtulat uſus,
Vtque mero fauces œſophagumque riges.
20. *Si tamen & vicinus eandẽ noverit artẽ,*
Vt tibi proponat pocla moleſta ſibi:

Tunc vel feſtiva te voce ſitire negato,
Atque illi placida pocula redde manu.
Vel potius totas effunde furoris habenas,
Profer & irato grandia verba ſono,
Cur mihi proponis tua pocula non ſitienti?
Cur non illa eadem te magis ante locas?
An mihi rem gratam facturũ te eſſe putaſti,
Impediat noſtram ſi ſcyphus ille manum?
His quoque ſi verbis convitia turpia junges,
Efficies ne quid poſtea tale feras.
Nulla tamen mora ſit, potare ſubinde decorum eſt,
Temperat & ſumptos potio crebra cibos.
21. *Cum reliqui ceſſant, ceſſantes graviter urge,*
Sobrius ut cœna ſurgere nemo queat.
Exemplum de te capiant, tu pravius ibis,
Et primus reliquos ebrius inter eris.
Tum quoq; ſi quicquam deliqueris ebrietate,
Ignoſci citius commodiusq; poteſt.

Cap. IV.

De modeſtia edendi & bibendi.

Vidi ego qui nollent (non eſt mos ille probandus)
Hoſpitis immunes tecta ſubire ſui.

Quisq;

Quiſq; igitur ſecū ſpumantia vina ferebāt,
Optima judicio vina putata ſuo.
Hic quod erat rapidi natū pro littora Rheni:
Ille jugis genitum Francica terra tuis.
Pannonijs alij ſub collibus orta ferebant,
Quæq; alijs alio nata fuere loco.
1. *Quid mihi de tali videatur more, requiris?*
Non ego qui fieri talia laudet, ero.
Nulla feres: ſi me, par ſurus ſumptibus, audis:
Quæ tibi poturo vina det hoſpes, habet.
Si tamen ulla tuo fers conſulturus honori,
Aëre tibi nimio non ea ſtare velim.
Quæq; vel in tota viliſſima noveris urbe,
Convivis reliquis illa daturus, emas.
2 *Cùm tamen in menſam veniunt quæ quiſque ferebat,*
Inprimis quæ ſint optima vina, vide.
Inde ſcyphū magnū, plenū poſt terga repones,
Poſtea tu ſolus cùm libet inde bibes.
Nam ne non ad te redeant ea vina timendum eſt:
Hoc bene vitabis præveniesq; malum.
3 *Omnibus hinc reliquis ut lætior eſſe puteris,*
Plurima quæ riſum promereantur age.
Incipe præcelſa lætiſſima cantica voce,
Deq; tuo longum carmen amore refer.
Quatuor humores noſtri ſunt corporis, illos
Affectu vario corda ciere ferunt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

Ignavos, triſtes, auſteros, terrea bilis:
Ignea, commotos eſſe furore, facit.
Quid tibi multa levi & fatuo de phlegmate dicam?
Optimus eſt ſanguis, lætitiæ que dator.
Ergo ſanguineus credaris ut eſſe, ſubinde
Cantillans vocem tolle per aſtra tuam.
De choreis loquitor, de vinis, deque puellis,
Blanditias profer delitiasque meras.
4 *Si tibi de magno quiſquã cratêre propinat,*
Cùm bibit ille, calix mox rapiendus erit.
Nil referre puta, quòd nondum porrigit ille,
Et quòd adhuc illinc plus bibiturus erat.
Qui dedit absque mora, eſt bis donaviſſe putandus,
Vicino dices, ni bibat ille, tuo.
5. *Cùm fueris tandem nactus cratêra bibẽdi,*
Quos bene ſervabis, tres tibi pono modos.
Cùm te deſtituet malefidus anhelitus oris,
Ceſſandi primum tempus adeſſe putem.
Ni malis auram, Cyatho nec ab ore remoto,
Ducere, quod fieri nõ ſine laude ſolet. (mor,
Inde oculos quando replet lachrymabilis hu-
Luminibusque fluit plurima gutta tuis.
Hoc tibi ceſſandi ſignum queat eſſe ſecundũ,
In vitio, ſi quis antè remittet, erit.
Tertia ſigna tibi quæ ſunt certiſſima pandã,
Illa ſcias nullo fallere poſſe modo.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

Cùm vacua exhauſto jam pocula tota Lyæo
Videris, à cupidis faucibus illa move,
Non ego ſum, vacuo qui de cratere bibendũ,
Pannonico ex auro ſit licet ille, putet.
6. Quique tibi eſt magno vacuatus cantharus hauſtu,
In mediam menſam projciendus erit:
Vt tuus aſpiciat Bacchi vicinus inanem,
Vtque eadem poſt te norit agenda ſibi.
Ni facias, levibus videas certamina cauſis
Surgere, quæ forti ſint dirimenda manu.
Non etenim credent te reſpondiſſe bibendo,
Ni videant oculis pocula verſa ſuis.
7. Hinc epulis iterũ manus injciatur opimis,
Atque iterum è patinis optima quæq; rape.
Quippe cibi dulces & Bacchi munera paſcũt
Sumpta per alternas corpora noſtra vices.
8. Cumque voras, magnas facies è panibus offas,
Has ſentire tuo ſcilicet ore potes,
Atq; avium pullis eſt eſca terẽda minutim,
Ne lædant tenerã grandia fruſta gulam.
Fortibus illa viris metuẽda pericula nõ ſunt,
Qui craſſum firmo tegmine guttur habẽt.
9. Appoſito fruſtum ſcindens de pane, caveto
Scindere qua reliquos parte ſcidiſſe vides.
Sed latus oppoſitum cultro pete, dulcior illinc
Forſitan avelli cruſta reſecta queat.

10. Inde

10 Inde tibi lõgas ſcindes bene providus offas,
Quas capias tota contineasq́ manu.
Has in aromatici pinguedine tingere juris,
Extremo ſaltem ſine, decere putem.
Intinctumq́ avido morſu prærodere panem,
Ille, gulæ ingratus non ſolet eſſe ſapor.
Iãq́ iterũ morſas iterumq́ intingere partes,
Non ſine magno uſu, non ſine laude potes.
11. Ore loqui pleno, ſi rerum ita puſtulet uſus,
Non veto: quin potius ſuaſor & autor ero.
Res habet illa ſuũ, facias modò ſæpius, uſum,
Certior exemplo, quid juvet, eſſe potes.
Eloquium toto notum eſt Demoſthenis orbe,
Gloria Cecropij qui fuit una ſoli.
Illius aſtrictã retinebant vincula linguam,
Verba foro poſſet quò minus apta loqui.
Ergo animũ varias celerẽ vertebat ad artes,
Vincula quò linguæ ſolveret ille ſuæ.
Saxa loquens blando prudẽter in ore rotabat
Parvula, ad inſani littora curva freti.
Pugna vero duplex: linguæ retinacula cõtra,
Quod voluit, bellum parvula ſaxa gerũt:
Promptius ut ſaxis aliquãdo ex ore remotis,
Senſa animi poſſet libera lingua loqui.
At ſtrepitus contra vocẽ intendebat & æſtus,
Quæq́ ſonãt rabido murmura clara mari.
Diſceret ut populi clamantis ferre tumultus,
Concio clamoſo ſi ſit habenda foro.

Non-

Non ita ſtultus eris, tu commodioribus uti
Artibus, admonitus per mea juſſa, potes.
Pro rigidis carnem voluens panemq́ lapillis,
Inſtitues pleno qualibet ore loqui.
Atq; tuo ſtrepitu clamores vince bibentum,
Murmura feruentis vicit ut ille freti.
12. *Cumq; ferè ſatur es, reliquorum attendito mores,*
Non iſti poteras antè vacare rei.
Excipitoq; levi dicta & facta omnia riſu,
Diſſona ſi qua tuis moribus eſſe vides.
Carpe libens quæcunque potes, pete ſcommate cunctos,
Aut etiam ficto crimine quenq; grava.
13. *Alterius culter jaceat ſi fortè ſupinus,*
Et cœlos acies ſpectet, & aſtra poli.
Huic illide tui ferrata manubria cultri,
Dignus erit magnus riſibus ille jocus.
Quidam in eo numerant quot paſſibus inclyta Roma,
Diſtet abhinc, & tot verbera congeminãt.
Hunc equidem morem non improbo, tu quoq; eundem
Ritè ſequens plauſu laudeque dignus eris.
Non tamen, erga alios licet hunc ſervare ſit æquũ,
Vt facias eadẽ tu mihi, ſuaſor ero.
Forſan enim grates alioquin ipſe rependam,
Et quæ ſint meritis præmia digna tuis.

CAP.

CAP. V.

De Voracitate, Riſu, Vomitu in menſa, & de alijs Civilitatibus.

PLurima ſunt quæ te poſſint convincere agreſtem
In cœna, & mores non didiciſſe graves.
Cura ſed immēſos ſecum trahat illa labores,
Singula ſi mihi ſint hoc recitanda loco.
Non mihi Naſonis ſi ſint in carmina vires,
Omnia pro merito commemorare queam.
Pauca tamen (quamvis me jam ſis doctior ipſo)
Quæ facias, iſta parte docere libet.
Nec te pœniteat mihi tempora pauca dediſſe,
,, *Fortè ferāt ingens tempora pauca lucrum,*
Diſce puer mores ex me, juvenesque virique
,, *Diſcite, non tardis paſſibus hora fugit.*
1\. *Plena per inſtructas evertere pocula mēſas,*
Omnia quò Bacchi merſa liquore fluant:
Obtinuit longæ jam conſuetudinis uſus,
Atque ideo nullum crimen habere poteſt.
2\. *Vidi etiam quando læti voluêre videri*
Iam juvenes, animos exhilarante mero.
Quòd leviter peterent incautos pane ſodales,
Carneque quam plena corripuere manu.
Talibus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

Talibus exhilarant juvenilia pectora ludis,
Quodq; ſuum poſſint fallere tẽpus, habent.
Vidi eadem ſimili nuper ratione patrantes
Maturos annis conſilioque ſenes.
,, Quid faciant juvenes, cùm talia grandior ætas
,, Turpia ſympoſiis non putet eſſe ſuis?
Nõ equidem ſenibus leges temerarius auſim
Dicere: ſpõte ſenes quod decet illud agunt.
Vos pueri & juvenes inter convivia, geſtus
Qui deceant, ex me diſcite, quique minus.
3 Panis habet duplicem, res eſt notiſſima, cruſtam,
Alteraque ex illis purior eſſe ſolet.
Inferior cinere eſt & toſta plena farina,
Hæc nihil optati cruſta ſaporis habet.
Quæ te igitur moneo, tu mente notata fideli
Exequere, & prudens eſſe ferêris homo.
Scinde tibi totis de panibus undique cruſtam,
Quam cinere & nigra labe carere vides.
Dicitur illa etiã prohibere à fluctibus alvũ,
Et nimium laxi ſiſtere ventris opus.
Sint tamẽ hanc ſolã deſcindere fortè vetabit
(Quẽ tibi nõ magnum convenit eſſe) pudor,
Legitimoque voles panem de more ſecare,
Corticis ut pariter partem utriuſq; feras:
Non veto: ſed noſtris ſi præbes verſibus aures,
Qui tibi erunt certi facta ad honeſta duces:
Cuncta

Cuncta ſimul nulla deſecta parte vorabis,
Et cinerẽ & pani quicquid adhæret edes.
Ingluviem cineres quoque cum carbonibus explent,
Omnia quæ pani deſecuiſſe nocet.
„ *Vectigal ſiquidẽ eſt ægris mortalibus ingẽs,*
„ *Non male quæſitis parcere poſſe bonis.*
Si tamen hoc nolis, proprio quòd parta labore
Non comedas, alio fercula dante tibi.
„ *Quid dubitas? facile eſt aliena vivere quadra,*
„ *Prodigus hoc pacto quilibet eſſe poteſt.*
Si quid habet ſordis panis, quod lædere dẽtes,
Aut ſapidum linguæ non ſatis eſſe, queat:
Mox reſcinde bonã craſſo cum cortice partẽ,
Illa dari canibus præda reſecta poteſt:
Ictibus aut crebris reſeca, cultroq; reducto,
Diſſiliant cruſtæ fruſta minuta procul.
Inſiliantq; oculis vicina in parte ſedentum,
Scilicet hoc parvæ non erit artis opus.
4 *Sæpe natãs epulas cõmẽdat Amygdala dulcis,*
Zaccharaque Attæis æmula facta favis.
Lance vel in ſumma butyri nobilis humor
Viſitur, aut durum quæ tulit uva pedem.
Aut aliud lautas per ſe, quod condiat eſcas,
In patinis ſummo jure natare ſolet.
Hæc ego conſpiciens diſcũ converro per omnẽ,
Sic mea me genitrix ſueta docere fuit.

Inq;

Inque avidum mitto ſuaviſſima pemmata ventrem,
Nec tamẽ hinc unquã damna vel ulla tuli.
Si nihil hos credes mores tibi poſſe nocere,
Exemplum docilis ſæpe imitare meum.
5. Accidit interdum ſumptis cũ carnibus oſſa
Non bene in incautam miſſa fuiſſe gulam:
Illa ſolent motos gingivæ elidere dentes,
Aut patulũ obſtructæ claudere faucis iter.
Quid facis? an nondũ tanto obvius ire periclo
Incipis? an vitæ non tibi cura tuæ eſt?
Pande tui rictum labijs cedentibus oris,
Aufer & inſerta, quæ nocuere, manu.
Aut ſuper appoſitum diductis dentibus orbẽ,
Leniter è medijs faucibus oſſa cadant.
Vituperent alij, ſed te feciſſe neceſſe eſt,
„ Qui nocet, ah non eſt utilis ille pudor.
6. Nũc etiam quando ſũpta recreatus es eſca,
Arripe porrecta pocula plena manu.
Pocula quæ ſumes aperi, teque ante locato,
Hæc quoque res aliquid cur celebretur habet.
Nam vapor ex illis exhalat inutilis omnis,
Qui poterat cerebro durus obeſſe tuo.
Inde ſuper Cyathum ſuprema parte patentẽ,
Plurima quid noceat verba ſubinde loqui?
Forſitan obtineas faciens ut pocula nemo
Appetat, & ſolus quæ placuere bibas.

7. Incipe

7. *Incipe nunc hilari teſtari gaudia fronte,*
Gaudia quæ tacito pectore clauſa tegis.
Mens hilaris multo gaudet ſe prodere riſu,
„ *(Nil hilari melius pectore mundus habet)*
Ergo perpetuò riſu ſemperque ſtudebis,
Sive labris ſumes pocula, ſive dapes.
Sæpe ita ridebis, quò pleno ex ore reſultent
In patinam ſumpti fruſtula multa cibi.
Exiliant potius, quàm duræ illapſa Tracheæ
Aëris obturent ingredientis iter.
Certior ad ſubitã vix eſt tibi ſemita mortẽ,
Claudere quã attracto guttur inane cibo.
8. *Sed propè tempus adeſt ſumptæ poſt fercula cœnæ,*
Quo famulus menſas exonerare volet.
Sique famẽ nondum placata ventre fugaſtĩ,
Iam properãs tardæ damna repende moræ.
Viſceraq; ingeſto reple potuq; ciboq;,
Dum licet, haud ſemper copia talis erit,
Sic bibe, ſic cœna, ſimul ut potusq; ſaturque
Efficiare, quies nulla ſit antè tibi.
9. *Et ſi ſingultus tum cœperis edere crebros,*
Nõ dubia hæc vomitum ſigna præire ſolẽt.
Nil novitate rei turbêre, nec eſſe putato
Turpe, ſed obſtantes ſurgere coge tibi.
Eijce, digreſſus paulum, quodcunque gravabat,
Ad menſam ablutis dentibus inde redi.

10. Cum-

10. Cumq; reverſus eris, ventrem jam denuo
reple,
Vt nova jam vacuum repleat eſca locum.
Nō bene ferre poteſt rerum natura creatrix,
Corpore, ſub cœlo, qui vacet eſſe locum,
At ſi non poteris vomiturus ſurgere cœna,
Sub menſam lepidum protinus abde caput.
Hic ſtomachus reddat quantum volet abſq;
pudore,
Id gratum canibus lingere munus erit.
Quid moror? in medias audacter proÿce men-
ſas,
Quod tibi ventriculũ triſte gravabit onus.
Nullus erit, vel in ipſa vomas ſi fercula, di-
gnum
Qui venia facinus non putet eſſe tuum.
Nec vomitus illi turpes poſſe eſſe videntur,
Cui laudem ingluvies ebrietasq; parit.
Immò etiam multis nullus cōviva probatur,
Quin potum certis ſe probet eſſe notis.
Omne feres igitur punctum, ſi tempore cœnæ
Ebrius, ex nimia ſedulitate vomas.
Hoſpitibus gratum facies dominoq; vocanti,
Sympoſiiq; decus totius unus eris.
Quippe tuo vomitu bona vina fuiſſe probabis
Quæ dedit hoſpitibus qui dedit illa ſuis.
Materiam quoq; de qua mane loquantur ha-
Et tu potores nobilis inter eris. (bebunt,

CAP.

Cap. VI.

De lotione manuum à cœna, de menſis ſecundis, & quid apud virgines deceat.

1. Poſtquam epulis exempta fames, mappæq́ remotæ,
Pura ad tingendas ponitur unda manus.
Pigritia eſt vitiũ: ne ſis piger, arripe pelvim
Primus, & hac palmas primus utraſq́ lava.
Hinc os & faciem, quãto tibi tẽpore viſũ eſt,
Et nares largæ rore rigabis aquæ.
Inde lavaturis concede ſodalibus undam,
Quæ ſatis eſt manibus ſordida facta tuis.
Et poſt te matrona lavet, quantumlibet illa
Clara ſit, & poſt te virgo colenda lavet.
Pura tuas ſordes felicius abluet unda,
Quàm quæ jã multa eſt ſordida facta manu.
2. Invenias adeo quoſdã tamen eſſe modeſtos,
Vt nullam tangant ni jubeantur aquam.
Vel certè expectent, donec reliqui prius omnes
Abluerint, ut ſe deinde lavare queant.
Hos tu conſpiciens ſecuros nilq́ timentes,
Affuſo liquidæ fonte rigabis aquæ.
In faciemq́ hauſtũ manibus de fonte liquorẽ,
Inq́ oculos ſparges largiter, inq́ caput.

Id precium nimio meruiſſe pudore videntur,
Idq; ſua ſtulti pro pietate ferant.
Nuper id in cœtu quidam tentabat honeſto,
Sed miſero cœptum non bene ceſſit opus.
Nanq; ubi matronas perfūdere rore parabat,
Fœminea tulit id præveniente manu.
Lumina vix poterant undis oppleta tueri,
Barbaq; ſuffuſis tota fluebat aquis.
Ah pudet, & victū ſuccumbere pœnitet, ergo
Concipit ingenti pectore majus opus.
Malluvium digitis correptū vertit, & undas
Fortiter in medium diſſipat ille gregem.
Tum verò exoritur riſusq; jocusq; ſedentum,
Et plaudunt manibus fœmina virq; ſuis.
3. *Eſt quoq; cū nemo palmas intingere primus*
Suſtinet, atq; alium quisque lavare jubet.
Hæc morū gravitas cōvivis addit honorem,
Pompa decet magni nominis illa viros.
Tu nimis illa diu differri balnea cernens,
Materiam ſolidæ laudis adeptus eris.
Mox, ſiquidē nemo digitos putat eſſe lavãdos,
E medio tolli præcipe rurſus aquam.
Nanq; quid incaſſū fluviatilis occupet unda,
Qui proprius vino debuit eſſe, locum?
4. *Pēmata jã venient menſis allata ſecundis,*
Tu celer hoc, ne ſis fortè ſecundus, ages.
Optima quæq; potes bellaria ſumere primus,
Vltimus in patina, deteriora feres.

5. *Verte*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

5 Verte tuo arbitrio patinas, & ſingula verte,
Quæq; tibi arrident abſque pudore rape.
„ Omnibus eſſe putas naturam rebus eandē?
„ Falleris, hæc illa plus bonitatis habet.
Indita nec fruſtra rerum diſcrimina noſtris
Nec ſine conſilio, mentibus eſſe putem.
Sed magis ingētes rerum pater altus ob uſus,
Cōtulit hæc hominū munera magna gregi.
Scilicet ut poſſit diſcernere quiſque quid ipſi
Conveniat, vel quæ non placitura putet.
„ Vtere judicio (nihil imprudēter agendū eſt)
Et citus è patinis optima quæque rape.
6 Nil opus eſt pomis abſcindere velle putamē,
„ Cur quid agas, quod non eſſe neceſſe putes?
Et ſtomachum, melius ſumptas quò concoquat eſcas,
Cortice cum viridi poma comeſta juvant.
Sique diu fueris purgando cuncta moratus,
Interea arboreæ diripientur opes.
Cumq; voles iterum patinis immittere palmas,
Nil tibi quod palmis diripiatur erit.
Dum ſupereſſe vides aliquid, ceſſare caveto,
Non poteris tales ſemper habere cibos.
Fercula de menſa nec convenit illa remitti,
Nanq; ſuas ſperni crederet hoſpes opes.
Pēmata nec dederat rurſum quæ tolleret hoſpes,
Sed poſita ut ſaltem quiſq; voraret, erant.

7. Quòd

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

7 Quòd ſi cũ ſatur es bellaria lauta ſuperſũt,
Illa potes manica condita ferre domum.
Si tibi ſunt nati, genitor gratiſſimus illis,
Hæc, venies, tecum munera grata ferens.
Sin minus: ipſe domi quæ tecum rapta tuliſti
Viſceribus mittes fercula lauta tuis.
8. Dente nuces aperi, niſi mavis frangere cultrum,
Damnaq; prudenti non patienda pati.
Vidi homines uno pugnis qui grandibus ictu
Impoſitas menſæ comminuere nuces:
Cuncta reſultabant per totas pocula menſas,
Multaq; fracta ſuum non tenuere merum.
Horũ ego tum vires hominũ mirabar, & illos
Eximiè fortes rebar habere manus.
Qui pedibus poſſent calcatas frangere vidi:
Nucleus ut dura colligeretur humo.
Quos tibi cunq; libet ſequitor, modò parcere cultro,
Triſte aliquod damnum ne ferat ille, queas.
9. Vicinumque tuum cortex eſt ante locãdus,
Nec dolus ille ſua commoditate caret.
Hac ratione tuo quia ſuccurretur honori,
Machinaq; ingluviem contegit illa tuam.
Nanq; vorax alijs minus eſſe videberis hoſpes
Et cupidæ leges dicere poſſe gulæ.
10. Forſan & occurrent tibi, fortiter inter edendũ,
Quæ videas ſtomacho non placitura tuo.

Sive ſit infectum fœda putredine malum,
Seu pyra vermiculis pervia, ſive nuces.
Protinus illa tuo vicino porrige amicè,
Fallor? an hæc alio doctus es antè loco?
11. His epulis quando factũ ſatis eſſe putabis,
Incipies alio lætior eſſe modo.
Tum ſi fortè tuo lateri ſit proxima virgo,
Virgo verecundo lumine blanda tuens:
Multa protervus ages, & multa loquere protervus,
Ludus enim ætati convenit ille tuæ.
Nec melius quicquam te commendare puellis
Credito, quàm ſemper verba jocoſa loqui.
12. Tange etiam partes quas gaudet fœmina tangi,
Inque ſinu tepido virginis abde manus.
Tange puellares digito petulante papillas,
Blandaq; virgineis oſcula fige genis.
13 Quòd ſi gẽma tibi digitos exornat, & aurũ
Aut torques collum circuit unca tuum.
Aut ſi fila tuam prætexunt ſerica veſtem,
Si quid erit quo te poſſe placere putes.
Id quocunque modo potes oſtentare, ſubinde
Octentes, mirè complaceasque tibi.
Illa tui magno mox corripietur amore,
Et tua perpetuò ſcilicet eſſe volet.
,,Splendidiore leves capiuntur veſte puellæ,
,, Virgineusque auro conciliatur amor.

14. Tu

14. *Tu quoque nonnunquam gemitu fatearis amorem,*
Et loquitor nutu pectoris ima tui.
Vtq́; ſui vero te norit amore teneri,
Virgineum duro clam pede tange pedem.
15. *Sæpe propinabis temere non parva puellæ*
Pocula, quæ magni pignus amoris erunt.
Inde vel invitam tibi reſpondere bibendo,
Coge minis: certè gratus amator eris.
16. *Sūmæ ſit iſta: tibi ſit nulla modeſtia curæ,*
Et tibi quod pulchrū cunq; videtur agas.
Ebrietas facinus quodcunq; excuſat, & inter
Pocula quantumvis turpia facta decent.

CAP. VII.

De clamoribus & tumultibus à cœna, de digreſſu, & de pactione craſtinæ cœnæ.

SEd quid ages, quando tenera cum virgine mater
Fida ſuæ repetijt notaque tecta domus?
Eſt alia tempus tibi jam ratione terendum,
Ne tibi ſympoſium tædia longa ferant.
1. *Ergo aliquis tacito fuerit ſermone loquutus,*
Tectaque vicino dixerit ulla ſuo:

Tu patulas aures ſubmiſſis arrige dictis,
Vt clam quæ loquitur verba notare queas.
Forſan enim de te, quæ pauca loquatur habe-
Quæ potes adventu rūpere verba tuo. (bit,
Quicquid erit, turbes, quid enim ſua mur-
mura celant?
Deq; ſuis inter pocula rebus agunt?
2. *Denique quicquid agent alij, quæcunque*
loquentur,
His ego te mixtum ſemper adeſſe velim.
Invenias ſemper quod agas in rebus eiſdem,
Et quæ verba queas non ſine laude loqui.
3 *Vel ſi nullus erit qui grādia verba loquatur*
Tu poteris ſolus grandia verba loqui.
Stentoreo ſolus magnum clamore tonabis,
Poſſit ut exemplum quisq; videre tuum.
Non tibi defuerint quæ poſſint plurima dici,
Si modò facundis vocibus eſſe velis.
4. *Prolixa eſt ſeries abſentum rodere vitam,*
Hoc opus ebrietas non ſinit eſſe ſcelus.
Si tamen hæc turpis tibi conſuetudo placebit,
Vix ego diſcipulum te rear eſſe meum.
Et puto quòd poſſis ſceleratos inter haberi,
Quos procul à noſtro convenit ire libro.
5. *Vel tua tranſactæ petulantia facta juvētæ,*
Et ſcelera & clara crimina voce refer.
Invenias multos captare hoc nomine laudē,
Vita quòd ipſorum flagitioſa fuit.

6. Sin

6 Sin pudet hoc (quanquam te vix pudor addecet ullus)
Accipe quo mora ſit longa terenda modo:
Grãdia de minimis moveas certamina rebus
Si modè qui tecum diſputet ullus erit.
Quod tibi dogma placet magno clamore tuêre,
Inferior cauſa es, voce ſupremus eris.
Vtere voce tua, ne præ clamoribus iſtis
Exaudire aliquis verba ſua ipſe queat.
7 A quoquã monitus lingua moderatius uti,
Vtque loqui ſaltem verba minora velis:
Fortius emittes claram de gutture vocem,
Liber es, & certè libera lingua tua eſt.
8. Semper item (quamvis quæ ſunt falſiſſima dicas)
Propoſitum firma mente tuere tuum.
Cede manus victas nulli, ſuccumbito nulli,
Te præter nullum vera fatere loqui.
At tibi ſi nolet tuus adverſarius uſquam
Cedere, judicio ſtare voletq; ſuo:
Hanc ignominiam non arbitrer eſſe ferendã,
Si vir es, horrendas audiat ille minas.
Iratus menſa ſurges, iratus abibis,
Nec dices cuiquam cùm fugis inde, Vale.
Scilicet incuties hac omnibus arte timorem,
Vt te victorem ſemper abire ſinant.
9. Vel quæ non poteris clamoſa voce tueri,
Pugnaci tibi ſunt illa tuenda manu.

Educto gladio majorq́ minorq́ probetur,
Et dubijs fiat dura per arma fides.
Argumẽta poteſt enſis quoq́ ſolvere ſtrictus,
Quæq́ volant tota pocula jacta domo.
10 *Si nil tale libet, nec ſunt tamen otia cordi,*
Otia ſympoſio non ſatis apta putem.
Symbolon educto menſis incidito cultro,
Exprimat aut nomen litera ſcripta tuum.
Sic memori te nulla dies unquã eximet ævo,
Teq́ ſcient illo quiſque fuiſſe loco.
Vel pinge arrecto turpem carbone figuram,
Ingenij ſignum grande ſit illa tui. (bendi,
Nec tamen interea ſtudium cadat omne bi-
Sed pede feſtino progrediatur opus.
Pocula cũ bibulo vacuaſti gutture, quæ mox
Tradere vicino te jubet ordo tuo:
Antè manu tota circùm deterge decenter,
Qua tibi ſunt labijs pocula tacta tuis,
Nanq́ manus certè fœdato mundior ore eſt,
Sæpius in pura quippe lavatur aqua.
12. *Sæpe etiam ſpumæ nubes ſupereminet, illã*
Diſcuties digitis providus antè tuis.
Inde vel ipſe bibes quantũ tibi cunq́ libebit,
Vel modò vicino pocula plena dabis.
Inque oculos raptam vicini mittere ſpumam
Si libet, haud equidem qui vetet illud ero.
Proficies aliquid certè, riſumq́ movebis
Omnibus, aut ira qui moveatur, erit.

In-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

Inſufflant aliqui plenis ſpiramine buccis
Pocula, nec ratio diſplicet illa mihi.
Peſtiferum renovant ſtridentes aëra venti,
Quando cient toto prælia dura polo.
Et tuus inflati purgabit anhelitus oris
Quod tua non deceat pocula, ſi quid erit.
Dumq; animam Cyathis inflas, ſimul inijce ſputum,
Quid magis hoc facto te decuiſſe queat?
13. Strenua cùm fuerit potatio, fortiter uno
Quæ veniunt hauſtu pocula cuncta bibe.
Peccatum eſt etenim fieri per plura, quod uno
Abſolvi poterat commodiore modo.
Rurſus & epotum te coram ponere vitrum
Impletum vino rurſus ubi illud erit:
Atque propinanti bis reſpondere licebit,
Id quoq; damna tibi non ita magna dabit.
Nam citius potus fies, citiusque redibis
Inſana titubans ebrietate domum.
14. Ire domum nunquam libeat, quin hora ſecunda
Iam mediam noctẽ præterijſſe notet: (ſpes,
Et licet obſerves, dormire quòd expetat ho-
Nequaquam tamen ut dormiat ille ſines.
Imò etiam ſi te per ſacra deosq; rogarit,
Digneris tandẽ potus abire, nega. (ſciſſes,
15 Iam quoq; ſi quenquam dormitũ abijſſe re-
Quòd vino victas ceſſerit ille manus:

Protenus è lecto convivia in ipſa reduces
    Invitum, nudo ſit licet ille pede.
Tũ primùm incipies Bacchi guſtare liquorẽ,
    Atque mero ſenſus exhilarare tuos.
16 Pocula jã demũ frange, frangesq́; feneſtras,
    Sic quod poſtridie perſoluatur erit.
Hinc tua ut in fractis ponatur imago feneſtris
    Effice, nobilibus mos placet ille viris.
Sic tua qui vitris inſcripta inſignia cernet,
    Nobilibus genitum te quoque credet avis.
17. Scãna per & menſas ſaltabis fortiter, imò
    Omnia robuſta vertito ſcamna manu.
Denique diſiectis fornacem frangito ſcamnis,
    Antè tibi gratum non ſit abire domum.
18. Hoc tamen in primis volo te meminiſſe, priuſquam
    Inde tui repetas frigida tecta laris.
Fœdera tum potis nova cautus inibis amicis,
    Fœdera viſceribus nil nocitura tuis.
A quibus ad cœnam cras invitêris opimam.
    Nec te venturum, quando vocâre, nega.
His ego nonnunquam quoq; callidus artibus
    Ad non ſperatas advocor ipſe dapes. (uſus,
Quando tuis tandem vivemus in ædibus? inquam,
    Quando erit ut nobis ſit tua aperta domus?
Protinus ille mihi dicit cogente pudore,
    Tempore que libitum ſit tibi cunq;, veni.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

Si tibi ſic viſũ eſt, venias cras tempore cœnæ,
Pro tibi erit cenſu cœna parata meo.
Mox me polliceor venturũ, & deiero ſanctè,
Me bene promiſſam fallere nolle fidem.
Hos ſequitor mores & ſæpe vocaberis hoſpes:
Sic potes ad lautas ſæpe venire dapes.
19. Arte tamen ſi quis quoq; te tentârit eadẽ,
Promittes temere me monitore nihil.
Eſſe vocaturum, cùm debeat ille venire,
Dicito, ſed fieri jam bene poſſe, nega.
Pūblica jam mihi ſunt commiſſa negotia, & illis
Implicitus multis fortè diebus ero.
Vel refer uxorem jam non ſatis eſſe paratam,
Quòd cubet ægroto morbida facta toro.
Iamq; Machaonia ſpectatus in arte Galenus,
Suppoſuit medica Clyſmata lenta manu.
Et modò laxata non ſegniter egerit alvo.
Spero brevi ſanam ceu fuit antè fore.
Pòſt ubi erit viſum mihi, teq; alioſq; vocabô,
Exhilaraturus pectora veſtra mero.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

Cap. VIII.

Quomodo à cœna ebrius ſe domum conferat, quid in via & domi tumultuum ante ſomnum excitet, & quomodo ſe poſtridie gerat.

1. *Omnibus ex animi voto ſic ordine geſtis,*
Incipe congeminans jubila, abire domum.
Nil opus eſt iſthic hominũ valedicere cuiquã
Nec grates verbis reddere velle diu.
Scilicet invitum retinere diutius hoſpes,
Si bene te potum ſenſerit, ire volet.
2. *Nec precio quæras quanto potaveris, illud*
Mane poteſt hoſpes commemorare tibi.
Si quid habere volet, te deinde vel ipſe monebit,
Tu reticens tuguri tecta ſubito tui.
3. *Horriſonoq́ꝫ omnes turba clamore plateas,*
Vt te convivam quiſque fuiſſe ſciat.
Vicinum patitor nullum dormire, ſed omnes
Ob ſtrepitum facias evigililare tuum:
Huic maledic, illũ petulãtor ad arma laceſſe,
Si modò quid toto pectore cordis habes.
Offenſas veteres, vetereſq́ꝫ ab origine rixas,
Cura ſit ut renoves cùm bene potus eris.

4. Cùm

4. Cùm veniet tandem ut tua verba ſuperba
retundat,
Mox tibi feſtina eſt arripienda fuga.
Ne nimis incîdat magno tibi vulnere venã,
Ex illo in dubium vita venire queat.
Deliquiumq; animi, vena cũ ſanguis aperta
Elicitur, rarò non ſolet inde ſequi.
5. Non ego vituperem ſera qui nocte feneſtras
Vt minuant, ſaxis ſtipitibúsve petunt.
Tu quoq; nonnunquã facies, ea nanq; bibaci
Ebrietas homini cuncta licere facit.
Nec tamen hoc facinus committere ſobrius
auſis,
Qui facit à noſtro ſit procul ille libro.
Talia ſi patrans vigiles exciveris urbis,
Qui te concludant carcere, magnus eris.
Tutus ab inſidijs inimici in carcere deges,
Et tuus hunc hoſtis nolet adire locum.
Ignivomi deges illic quoque ſolis ab æſtu
Liber, & à pluvia Sithoniáve nive.
6. At ſi tam fueris felix ut nemo ſequatur,
Nec tua te quiſquam facta patrare vetet:
Tandẽ ubi feciſti mala plurima, perq; plateas
Omnia turbaſti jam ſatis, ito domum.
7 Ianua nunc quãto tua ſit pulſãda tumultu
Accipe, quo conjux excipienda modo.
Principiò tanto pulſare fragore memento,
Vt tonitru quiſquis percipit eſſe putet.

Nec requies, donec pulſando fracta fatiſcat
Ianua, pulſanti quæ tibi dura fuit.
8. Tum ſi fortè tibi venienti occurrerit uxor,
Vt reſerat clauſas officioſa fores.
Excipiatq́; ſuum blando ſermone maritum,
Quem plenum multo ſentiet eſſe mero:
Huic tu ſublata colaphos impingito dextra,
Nec quicquam pugnos non meruiſſe juvet.
Verbaque verberibus ſuperingere grandia duris.
Diſcat ut ad nutus eſſe parata tuos.
Nux, aſinus, mulier, cū triſtia verbera ceſſāt,
Nil faciunt rectè, mobile vulgus ait.
Ergo tua ut rectè faciat, quæ præcipis, uxor
Nimirum plagis erudienda venit.
Mos tamen immanes magis ille decere Cyclopas,
Barbara quos aluit Sicelis ora, queat.
Qui malè conſortē thalami, nil tale merentē
Tractat, & hoc fortis judicat eſſe viri:
Hunc ego præſcriptas à me tranſcēdere metas,
Inq́; ſceleſtorum partibus eſſe putem.
9. Non ibis cubitū, quin te veniente reſurgat
A vix incepto tota ſopore domus.
Acribus hic verbis erit objurgandus, at ille
Verberibus ſævis accipiendus erit.
Quicquid in immēſo peccavit quilibet anno,
Cùm fueris potus, cuilibet objicies.

Vt te ceu dominum timeant, venerentur, honorent,
Et verbum trepident oris ad omne tui.
10. *Inde tua in dulcẽ declines lumina ſomnũ,*
Quando tibi eſt adeo res bene geſta domi.
Quamq́ voles longo ſecurus tempore ſtertes,
Sic tamen ut lectus præmia digna ferat.
Ne famulæ deſit; quod ei ſit mane lavandum,
Mercedem gratis ne ferat illa ſuam.
11. *Atque ubi jam tepidis è plumis mane reſurges,*
Phœbo per medias axis eunte vias.
Poculaque ingeſti fuerint concocta liquoris
Sumpta tibi heſterna pocula plena die.
Mox repetes fidos quos noras antè ſodales,
Dum veniant vacuæ prandia danda gulæ,
Interea vario tempus ſermone teretis:
(Crapula per lepidos diſcutienda jocos)
Tu quoq; cunctorum quò promereare favorẽ,
Ingenij vires experiere tui.
Cuncta memor repetes heſternæ geſta diei,
Quæque apud inſanũ dicta fuere merum.
Si nimia turpes aliqui ebrietate fuere,
Maneq́ dedecoris non meminere ſui:
Tu quoniam fido ſub pectore cuncta notaſti,
Ilicet in lucem cuncta referre velis.
Quæ repetens, multis riſum, ſed pluribus irã,
Vt variant animi ſæpe, movere potes.

12. Nec

12. Nec tibi turpe putes inter jactare ſodales,
Hauſeris à ſumpto pocula quanta cibo.
Quodq́ domum nimia caput ebrietate gravatum
Vix fuerint apti nocte referre pedes.
Nec tamen impunes alios abiiſſe, ſed omnes
In tua dic victas jura dediſſe manus.
Victoriq́ tibi palmam ceſſiſſe bibendi,
Quid dubitas? magnũ laus ea põdus habet.
13. Aut media ſurgẽs ſomno jã luce, vel antè,
Mox tibi quod comedas quærito, quodque bibas.
Antè tamen vinum potabis cautus aduſtũ,
Inde fugit capitis diluiturq́ dolor.
Hoc poto, ſumptoq́ cibo requieſce parumper,
Prandia dum conjunx ſedula lauta paret.
Tunc tibi de grata ſurgendi erit hora quiete,
Vt récrees ſumpta corpus inane dape.
Appoſitisq́ tibi dapibus, Benedicite, conjunx
Fœminei moris quod ſolet eſſe, leget.
Quamq́ inſanus heri fueris, quã mentis egenus,
Quàm nõ conſtiterint linguaq́ mensq́ ſibi.
Quàm mala ſis illi, quàm deteſtãda locutus,
Texes prolixam forſitan hiſtoriam.
Hoc à te fractũ quoq́ cõmemorabit, & illud,
Illa futura ſatis concio longa tibi eſt.
14. Cùm te res tandem tales audire pigebit,
Talia ne pergat dicere verba, jube.

Si

Si paret, ſatis eſt: at ſi parêre recuſat,
Et perget geſtas res memorare tuas:
Corripe mox quæcunq; tibi furor arma mi-
niſtrat,
Illaque in uxoris mitte vibrata caput.
Illa procul dubio præſtare ſilentia diſcet,
Nec tibi erit rixis indè moleſta ſuis.
Plura ego te, ſi nō fieret mora longa, docerem,
Sed puto quòd per te multa videre queas.
Noſtra tibi exemplum ſaltē generale figurāt
Carmina, nec ſtudiū ſcribere cuncta fuit.
Ipſe tibi finges exempla ſalubria morum
Plurima, ſimplicibus nō reprobanda viris.

CAP. IX.

Quomodo convivæ abs te invitati excipiendi, tractandi, & denique dimittendi.

TV quoque convivas aliquos quandoque
vocato,
Ne videare tuæ ſordidus eſſe domi.
Néve tibi poſſint odioſè dicere, ſemper
Alterius ſiccas pocula, nemo tua.
1 Quosq; tui invitas cauſa ſimulator honoris,
Vt veniant, nimium velle rogare cave.
Interea ſecurus abi, nil anxius ullo
Nomine, nec quenquā velle venire puta.

2. Tum

2. Tū ſi qui venient, quos non ſperaveris, illos
  Protinus hoc jubeas rurſus abire modo:
Fortaſſis verum eſt à me vos eſſe vocatos,
  Attamen id certò non ſcio: potus eram.
Pocula ſi vobis inter ſum pauca locutus,
  Scribenda in liquido nonne fuere mero?
„ Qui memor eſt nimium compotor diſplicet, atque
  Dicta joco nullum pondus habere decet.
3. Vel ſic excuſes, ut honoris verba fuiſſe
  Illa, nec ex animo dicta fuiſſe, probes.
Vtilis hæc vulgo ſententia fertur, honoris
  Verba ſub integro judice nulla ligant.
4. Vel malè conveniens tempus dic eſſe, quòd ægro
  Corpore, vix etiã languida mẽbra trahas.
Pocula me nimio torquent heſterna dolore,
  Quæ cerebrum fumis involuëre meum.
5. Omnis in uxorẽ poterit quoq; culpa reponi,
  Quæ miſerum juris te vetet eſſe tui.
Ergo abeant, & te præſens in tẽpus omittant,
  Atque velint alio tempore adeſſe roga.
Nec tamen id ſẽper facies, aliquando receptis
  Quos invitaras fercula pauca dabis.
6. Illa tamen nimio ne fortè paraveris ære,
  Res ſiquidem damno non caret illa, cave.
Cur facias ullos aliorum nomine ſumptus?
  Qui tibi quid cupiat reddere rarus erit.

7. At

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

7. *At ſi ſponte ſua cœnandi tempore nondum*
Adfuerint, iterum nemo vocandus erit.
Per famulum quenquam multumque diuq́ue rogares,
Vt tandem oratus ſæpe venire velit?
Nō placet ut tanto quenquā digneris honore,
Et modò conſilij cauſa ſit illa mei.
Qui venit oratus, ſibi vult ut gratia cedat
Magna, quòd ad ſordes venerit ille tuas.
Officiumq́ue ingens tibi vult præſtare videri,
Gratia ſic facti parva futura tui eſt.
8. *Nec quenquam expectes qui juſto tempore adeſſe,*
Negligit, emaneat tempus in omne licet.
Tu citus ad menſā te cùm ſonat hora locabis,
Quodq́ue tibi coniunx ſedula coxit, edes.
Serius adveniēs ſedeat malè vel malè cœnet,
Et fieri ſummo talia jure ſciat.
Cur etenim certo fatuus neglexit adeſſe
Tempore? quod damnum fecit id ipſe feret.
9. *Vel conclude fores, præſcripta ubi tranſiit hora,*
Ne ſerus veniens introiſſe queat.
Clauſaq́ue pulſanti reſeretur janua nulli,
Excluſus poterit rurſus abire domum.
10. *Aſt intromiſſis nec aquam manus unde lavetur,*
Nec quibus inſideant ſcāna parata dabis.

Credi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

Credibile eſt laviſſe domi, & ſediſſe, prius quã
Tecta foret tuguri tempus adire tui.
11 Verre pavimentũ, cunctos ubi cernis adeſſe,
Ne non purgatum forſitan eſſe putent.
Denique quicquid erat convivia ad illa parandum,
Tempore quo cunctos cernis adeſſe para.
12. Non de convivis tibi cura ſit ulla locãdis,
Sed jubeas ſedes ut ſibi quisque legant.
Atq; ita nil fuerit de te quod jure queratur,
Qui putat indignum ſe tenuiſſe locum.
13 Fercula quæ ponis ne non ſint grata vocatis
Hoſpitibus, magnis laudibus illa vehas.
Cõmemores quãto precio ſint empta, vel unde
Et quanto veniant illa labore tibi.
Qualiter & quantas ſint omnia cocta per artes,
Magnifica ſolers ſingula voce refer.
Quoq; magis laudes & ſis acceptior, adde,
Vix alium tali poſſe parare modo.
Gratior hoſpitibus guſtuq; ſuavior eſca
Laudibus his abs te quæ celebratur, erit.
14. Nec tamen ut carpant epulas hortaberis ullos,
Qui senſere famem nil monitoris egent.
Qui nihil eſuriunt, illos hortabere fruſtra,
Plenus enim venter fercul la nulla capit.
15. Nec præpone dapes alijs, ſatis eſſe ſuperq;
Iudico, te exemplo quenque monere tuo.

Largi-

Largiter ipſe vora, denteſq́ intende labori,
Hæc reprimit ſævam ſola medela famem.
Qui nihil hac ut edãt ipſi ratione moventur,
Hos vacuo ſemper ventre ſedere ſine.
Si tamen eſt animus quicquam præponere cuiquam,
Non temere id, ſtultis ne videaris, ages.
Quæ dare vis aliis deguſta providus antè,
Quàm tibi dilecto porrigis illa viro.
Hoc potes ignotum deprendere more ſaporem,
An bonus in danda parte ſit an ne malus.
17. Nil opus eſt quadras adferre ſubinde recentes,
Quando novi veniunt fercula miſſa cibi.
Quas habuere prius vertãt, aut deniq́ tergãt
Mappa, quæ menſam non nimis alba tegit.
Cur nimio famulam patiare labore gravari,
Quò lavet infectas illa ſubinde quadras?
18. Cùm ſaturi fuerint, menſæq́ epulæq́ remotæ,
Fortiter ut potent fortia vina, jube.
Sì nimis eſſe tibi ſegnes tardiq́ videntur,
Fortiter in ſegnes utere jure tuo.
Coge vel invitos ut inania pocula vertant,
Tu quoque qui vertat pocula primus eris.
Ebrius hinc cuicunq́ voles intendito litem,
Magnaque ſtentorea jurgia voce move.
Et bene pulſatos Lapitharum more bibones,
Si mala reddiderint verba, remitte domũ.

Nanq́

Nanq; tuæ conceſſa domi eſt tibi ſumma poteſtas,
Et tibi quod viſum eſt cunq; patrare licet.
Non equidem credo mox ad te velle reverti,
Qui ſemel incurſum ſuſtinuere tuum.
19 Si tamen ipſe tibi metuens pulſare vereris,
Quos numero & manibus vincere poſſe vides:
Scōmata cōvivas in quoſlibet aſpera mittas,
Et tacitam lingua virus habente, petes.
20. Siq; tuis ſentis offendi moribus ullos,
Hos exire tua coge repente domo.
Cur etenim triſti turbent convivia vultu,
Qui nequeunt hilari fronte videre jocos?
21. Cũ reliquis vives genialiter atq; benignè,
Sobrius at ne quis poſſit abire vide.
Atque fores forti munitas obice claude,
Et famulam clauſas qui tibi ſervet habe.
Emittes nullum quamvis ſit maxima cauſa,
Emitti cur ſe poſtulet ille foras.
Hoc reor efficies parvo faciliq; labore,
Ne libeat cuiquam ſæpe redire tibi.
22 Matula ſub menſam ponatur maxima, in illã
Quicquid opus fuerit reddere quiſq; poteſt.
Exonerent in eam, ſi res ita poſtulet, alvum,
Gratus erit teneris naribus inde vapor.
Cumq; per effractam fuerint effuſa feneſtrã,
Quæ tenuit fundo matula plena ſuo.

Vina

Vina tui ex illa potent infuſa ſodales,
 Hos aliquis lætos dixerit eſſe viros.
23. Atq; ita per totam noctẽ potate ſedentes,
 Vt cubitum tali tempore nullus eat.
Lucifer oceanum ſurgens ubi liquerit altũ,
 Tunc diſceſſuris pande repentè fores.
Ire domũ melius poterunt tunc abſq; lucerna,
 Cùm præbere facem cœperit orta dies.
24. Per lucẽ dormi, cũ cætera turba laborat,
 Sub noctem victo vina ſopore petas.
Sic ubi divitijs alij partiſq; fruentur,
 Tu mendicantum de grege frater eris.
Quid tibi cum curis & ſolicitudine Pluti?
 Vnica ſit lautè vivere cura tibi. (artus,
,, Attenuat fragiles hominũ labor improbus,
,, Et miſera curæ pectora clade premunt.
Nec tamen attingunt finem ſudore petitum,
 Qui nimias avidà mente ſequuntur opes.
,, Dij faciant habeã quod vitæ poſtulat uſus,
,, Curaq; de reliquo non erit ulla mihi.
,, Divitiæ, & magni quos vulgus quærit honores,
,, Exitio dominis ſæpe fuere ſuis.
,, Qui ſapis ergo, tuis, donec potes, utere rebus,
,, Atq; tuum corpus ſuaviter inde foue.

FINIS LIBRI SECVNDI.

DE ANTIQUA MORVM SIMPLICITATE LIBER TERTIVS,

Autore

FRIDERICO DEDEKINDO.

CAPVT I.

De ordine hujus libri, moribus in honeſto convivio, edendis offis & cancris.

QVæ tibi ſcripta dedi libris præcept duobus
Hactenus, ingenio nil nocitura rudi:
Temporibus certis legisq; aſtricta videri,
Nec ſatis eſſe loco cuilibet apta, queant.
Nunc igitur tandem metis egreſſus iniquis,
Æquora per vento liberiore ferar.
Huc ades ô Bingi, Phœbo gratiſſime Bingi,
Auſpice quo populis iſta legenda damus.
Huc ades, & mecū bonus hūc decurre laborē
Tu mihi Pegaſij numinis inſtar habes.

T

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

Tu potes & vento mea tendere vela ſecundo,
O ſaltem ingenio perge favere meo.
Hoc ego pauca loco præcepta prioribus addã,
Simplicibus quæ ſint non fugienda viris.
Sed mihi ſervandi ratio jam non erit ulla
Ordinis, ad leges nil facit ille meas.
Singula quo cæcus dabit impetus ordine dicã,
Quæ ſuprà longum commemorare fuit.
Præbe iterũ cupidas monitis ſapiẽtibus aures,
Quiſquis es antiquæ ſimplicitatis amans.
Accipe degendæ quæ norma ſit optima vitæ,
Non nimis hac fieri doctus in arte potes.
Multa etiam morum præſcripta exempla videbis,
Quæ brevis hic ſummo fine libellus habet.
Omnia te poterunt rudiorem reddere, ſi vis
Omnia non animo deficiente ſequi.
1 *Nõ eadẽ tamen eſſe ætatibus apta quibusvis*
Arbitror, arbitrio diſpice cuncta tuo.
Quæ tibi convenient, hinc, cùm res poſcet, & illinc
Accipiens, apta moribus ipſe tuis.
Nilq́ tua referre putes, quo nomine, quas ſint
Præſcripta ob cauſas ſingula, quóve loco.
Quicquid erit quod poſſe tuis prodeſſe putabis
Moribus, ad vitæ commoda flecte tuæ.
2. *Nil opus eſt alio cui ſubijciare magiſtro,*
Te ſequere, & parvo tempore doctor eris.

Indicio

Iudicio ſtes ipſe tuo, quia crimine ab omni,
Excuſatus eris ſimplicitate tua.
Quiſquis ad alterius placitum vult vivere demens
Eſt miſer, & vitæ neſcius ipſe ſuæ.
Forſitan ad cœnã venies novus hoſpes eandẽ,
Cum claris magnæ laudis honore viris.
Iãq́ paratus erit locus in quo fercula ſumas,
Lautaq́ propoſitis menſa onerata cibis,
Nulla ſit ullius reverentia, non pudor ullus,
Craſſus es, & loquitor quatibi cunq́ placent.
Protenus & vanum de pectore pone timorem,
Carpe cibos, avida pocula ſume manu.
Cœlicaq́ argutis pulſa clamoribus aſtra,
Quodq́ tibi pulchrum cunq́ videtur age.
„ *Scilicet ad menſas, interq́ calentia nullum*
„ *Vina, verecundis moribus eſſe decet.*
Inde ubi ſermones alij conferre benignos
Suaviter, & lætis mentibus eſſe volent:
4. *Incipe de gravibus graviter cõtendere rebus,*
Magnaq́ ſublata prælia voce move.
Hæc tibi magnificũ res conciliabit honorem,
Mox & ob ingenium laude vehêre tuum.
Atq́ alijs ſapiens præ mille videberis unus,
Vix alia fieri clarior arte queas.
Sic etenim vino linguam faciente diſertam,
Gratia dicenti major ineſſe ſolet.

5. *Iure*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

5. Iure coquus pingui perfuſas adferet offas,
Quæ poterunt ſtomacho fortè placere tuo:
Arripe quod glabrum cochleare tibi eſſe videtur,
Iuraq; mitte avidã primus in illa manũ.
Moxq; tuũ eſuriens offis ita pinguibus imple.
Vt capere ulterius nil cochleare queat:
Quod tibi ſufficiat potes uno haurire labore:
Cur opus id demens ſæpe iterare velis?
Quæ ſimul hauſiſti, ſimul ingere faucibus, (atq;
Tende tui buccas oris utraſq; cibo.
6. Inde tamen ſalſas minus eſſe ubi ſenſeris offas,
Id potes hac ſolers arte levare malum.
Vel totum appoſito cochleare intinge ſalino,
Cùm madidis plenum panibus illud erit.
Vel celerem protende manum, poſitoq; timore
Vrbanus digitis accipe quinque ſalem.
Nanq; malum certè quævis habet eſca saporẽ
Quæ ſale, rancorem non patiente, caret.
Sunt in delitiis cancri: ſi forſan & illos
Apponi menſæ, te comedente, vides:
Exiguos aliis ſine tu teneroſq; placere,
Plus ſiquidem magni quod comedatur habent.
Non tamen eſſe bonos magnos reputaveris omnes,
Hoc ſignum fallax ſæpius eſſe ſolet.

Ergo bonos melius ne non dignoſcere poſſis,
Hanc tibi, quæ minimè regula fallet, habe:
8. Inſpice, ſub cauda quibus ova latere vide-
Illos ingenuè dixeris eſſe probos. (bis,
Hos retinens comedas: ubi ſi non videris ova.
Tunc tibi ſuſpectos protenus eſſe velim.
Suſpectosq; tibi vicino appone ſodali,
Quodq; tuo ſtomacho non placet, ille voret.
Vel mox inſpectos in lancem reijce, ut illinc
Arripias alium qui tibi cunq; placet.
Nec retine quenquam niſi qui bonus eſſe videtur,
Multaq; ſub cauda qui gerit ova ſua.
9. Vtq; vores totos ſubitò non ſuadeo cancros,
Res nimium longam poſceret illa moram.
Sufficiet medium cancrorũ exugere ventrẽ,
Et quæ ſub tergo teſta repanda tegit.
Interea in menſa volo te ſeponere chelas,
Et quæ de trunco cauda revulſa fuit.
Sic ubi jam nulli reliquis in lance ſuperſunt.
Quas comedas chelas ſolus habere potes,
Hac alijs plures unus ratione vorabis,
Conſilium ingenij non rudis illud erit.
Has expectantes ideo dixere, quòd illas
Non, niſi cùm reliquis nil modò reſtet, edãt.
Hoc nuper quendam vidi quoque poſſe, ſed unus
Qui mores illos non bene ferret, erat.

Ille,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

Ille, ut erat lepidus, factisq́; facetus & ore,
Vicino inſidias non ſine fraude ſtruit.
Seponiq́; ab eo cancrorum brachia cernens,
Protenus extenſa corripit illa manu.
Et, quapropter ait non veſcere partibus illis?
Has ego præcipuas ruſticus eſſe putem.
Non equidẽ ſoleo contemnere brachia cancri,
Si tibi non viſum eſt frangere, cede mihi.
Dixit, & extemplo prædam confregit, & edit,
Vicinoq́; nihil reddidit inde ſuo.
10. *Tutius eſt igitur loculis imponere peræ,*
Vnà cum caudis brachia rapta ſuis.
Sic rapiet nemo, ſed tu tibi ſolus habebis,
Atque domi & quando cunq; libebit, edes.
11. *Nec ſolùm cancros ſed quæ tibi cunque placebunt,*
Vſibus ut ſerves illa memento tuis.
Si tuus id fieri non approbet invidus hoſpes,
Munera in aſpectum cur ferat illa tuum?
Quis ſapiens chari munus contemnat amici,
Quod facilis prompta porriget ille manu?
,, *Nulla meam ſubeat tam magna ſuperbia mentem,*
Quæ jubeat chari ſpernere dona viri.
Quin potius grato gaudens ego pectore ſumã,
Quæ quocunque mihi ſumere jure licet.

Cap. II.

De egregijs bibendi rationibus, & de moribus in diſceſſu obſervandis.

1. SÆpe ſuis hoſpes convivis vina propinat,
Qualia de propria vinea vite dedit.
Si minus hæc ſentis generoſo è palmite nata,
Atque ideo linguæ non placitura tuæ.
Protenus ingratum tolli triſtemq; liquorem,
Vinaq; proponi nobiliora iube.
Quas etenim grates ulli pro munere dicas?
Si data ſint gratis vina bibenda tibi.
Sin volet expenſis ſolvi data pocula numis,
Vina ſoluturo cur meliora neget?
An tibi quæ magnis ſudoribus æra paraſti,
Acquiſita malis artibus eſſe putat?
2 Si tamen ipſe ullos ad prandia fortè vocaſti,
Sive domus ultro tecta adiere tui:
Callidus his quæ ſint viliſſima vina propina,
Quæque nihil grati ſumpta ſaporis habent.
Forſan erunt etiam promi meliora petentes,
Sed cave: morigerum talibus eſſe nocet.
Quis ſcit an & precio perſolvere pocula juſto,
An potius gratis vina bibiſſe velint?

„ Magna

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

„ Magna rei vilis non eſſe jactura, poteſq;
„ Exigui citius vincere damna mali.
Da meliora, bibent nimium ſine fine modoq;,
Tenuia da, cupient quiſq; redire domum.
3. Pocula ſi cuiquam ſitiens non parva propinas,
Quanta ſitim poterant pellere ſumpta bovi.
Ille tibi potans uno reſpondeat hauſtu,
Ceſſanti requiem non dabis antè viro.
Si negat eſſe ſibi tantas in pocula vires,
Vt valeat tantos evacuare ſcyphos:
Multa recuſanti pugnando fortius inſta,
Et poteris voti compos abire tui.
Sin minus: & nullis clamoribus ille movetur
Propoſitiq; tenax manſerit uſque ſui:
Arripe de media ſpumantia pocula menſa,
Inq; recuſantis tota refunde ſinum.
Crede mihi poſthac tali diſcrimine cautus
Redditus, ad monitus non ita durus erit.
His ego me nuper quoq; ſũ rationibus ultus,
Sumere vicino vina negante meo.
Et retuli viridẽ merita pro laude coronam,
Illa meæ merces ruſticitatus erat.
4. Poſt ubi jam cerebri ſacram conſcenderit arcem,
Quem genuit vini potio larga, vapor.
Linguaq; jã blæſis titubaverit ebria verbis,
Perdideritq; ſuum mens ſuperata locum:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

Tempus erit, lætam ridens exporrige frontem,
Et tua non dubijs gaudia prode notis.
Nec mora, de Samia quæ finxit pocula gleba,
Qui celerem docta circinat arte rotam:
Aut potius fragili confecta poteria vitro,
Lætifico ſitiens arripe plena mero.
Illaq; cum vino pariter ſpumante propina,
Quem reſponſurum noveris eſſe, viro.
„ Poculaq; ipſa ſimul cũ vino, attrita vorato
„ Dentibus, inq; avidam merge minuta gulam.
Non equidem humana ratione carentia vidi
Bruta, nec audivi tale patraſſe ſcelus.
Sed tamen (ô mores, ô tempora fœda) quibuſdam
Mos placet, & magni nominis, ille, viris.
Tu nihil indignum, nihil illaudabile crede,
Illicitumq; tuis moribus eſſe nihil.
Quæ feciſſe alios audiveris, omnia tenta.
Si modò magnificum nomen habere cupis.
5. *Si tamen hæc alios immania facta videbis*
Barbarico faciles pectore nolle ſequi:
Non volo te cœpta victum deſiſtere cauſa,
Imò aliud, lætus quò videaris, ages.
Pocula tum lato tibi poſce capacia fundo,
Illaq; vicino præbibe plena tuo.
Nec tibi dulce puta tantùm vulgaribus uti,
Antè tibi ſano qui placuere, ſcyphis:

Vaſa

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

Vaſa tibi menſis prius inconſueta require,
Quæ credes ſiccam poſſe rigare gulam.
Malluvium primò vinis undantibus imple,
Proximus impletum eſt evacuare labor,
Inde domum vigili totam circumſpice cura,
Plurima vaſa ſolet dives habere domus.
Non aberunt illic ollæ, ſartago, lebetes,
Non aberunt ſitulæ, cacabus, urna, cadus.
Invenies illic carcheſia, cymbia, & obbas.
Vaſaq; quæ dominus multa beatus habet.
Quæcunque inuenies, cæcis educta latebris
Profer, & ex illis Bacchica vina bibe.
Si nihil eſt aliud calicis quod præbeat uſum,
Excipiat fuſum matula fœda merum.
Non tamen inde mihi vinũ furioſe propines,
Delitias poteris ſolus habere tuas.
6: Nullus erit potor qui reſpondere bibendo,
Quòd nimiam vini ſumpſerit antè, volet?
Fortiter inſulta victis, victoria certè
Egregia eſt pulchro parta labore tibi.
Non tamen hac plenũ referes ratione triumphum,
Ni fueris majus fortiter auſus opus.
Sume infundibulũ (piget ah piget illa docere,
Heu quã barbariem ſecula noſtra ferunt)
Id ſuper ora loca victorum plena virorum,
Qui nequeunt propria pocla levare manu.

Vinaq; in illorum generoſa infunde palatum,
Vltima Dramatij ſcena ſit illa tui.
7. Denique cùm ventrem dapibus recreaveris, atque
Expleris ſumpto viſcera laxa mero:
Non ego magnificis grates te dicere verbis,
Sed jubeo ſaltem cùm libet ire domum.
8. Antè tamen ſtomachum bilemq; movere vocanti:
Quã fugias, iſta callidus arte potes. (rêris,
Multaq; de dapibus, deq; hoſpite multa que-
Quòd dederit lautos non ſatis ille cibos.
Inſimula promũ, quòd nõ bona vina bibenti
Prõpſerit, aut aliud quicquid habere potes.
Auſtero placuiſſe tibi nihil innue vultu,
Et fictas iræ præfer in ore notas.
Dic: Ego tractatum multò me lautius iri
Credideram, ſed cur ſpes mea falſa fuit?
Nonne fuit ſatius nunquam veniſſe vocatũ,
Si me ſplendidius non habiturus eras?
Cuncta joco quãvis fingas, tamen illa ſevera
Ceu veriſſima ſint, omnia fronte refer.
Sic rapida fruſtra commotum bile relinque,
Atq; domum geſtis tam bene rebus abi.
9. Verũ ubi poſtridie rurſũ conveneris ipſum,
Sit labor iratum conciliare virum.
Imò potes lepidis etiam bene ludere verbis,
Et facinus riſu purificare tuum.

Obijce

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

Obijce quòd tanta ſine cauſa exarſerit ira,
Omniaque illa jocum dicta fuiſſe proba.
Quid faciet? neque enim poterit damnare jocatum,
Si modò non nimium barbarus eſſe volet.
Et tibi mox illa rurſum placabitur hora,
Atq; quod antè fuit, ſummus amicus erit.
Forſan & ad cœnæ te fercula grata vocabit,
Protenus ingenij captus amore tui.

CAP. III.

De ſcommatis ſpargendis & ferendis, crepitu, ſcreatu, reſponſione ad interrogata, & inſpectione alienarum literarum.

1. *SVnt quibus hæc animi videatur ſumma voluptas,*
Scommata mordaci ſpargere ſalſa joco.
Ergo ſolent dictis aliorum carpere mores,
Se lepidoſque illis artibus eſſe putant.
Non equidem ſi quis naſo ſuſpendat acuto
Vicinos, ideo vituperare velim.
2. *Te tamē admoneam ſi quis te ludere verbis*
Incipiat, vultu ne patiente feras.
Prode tuam ſignis minimè fallentibus iram,
Crede mihi iratum ludere nemo volet:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

3. *Si nihil ira juvat, nec adhuc tibi parcitur, illa*
Vexanti ut referas verba paratus habe.
Cùm genitor ſtultũ meus olim vellet habere,
Quò tereret longæ tædia lenta moræ:
Me ſibi gignebat natum, curasq́; dolenti
Diſcutere, & fatui juſſit obire vicem.
Tu quoq; ſi verbis tanta eſt vexare voluptas.
Qui tua ferre queant ſcommata, gigne tibi.
Talia vociferans, vexantũ verba retundes,
Atque ab eis alio tempore tutus eris.
4. *Si tamen expoſitis te quiſquã ludere numis*
Cœperit, haud ægrè te decet illa pati. (re
„ *Accipe quicquid erit, nil reïjce, qualibet ex*
Proveniens, lucri portio grata venit.
5. *Tu tamen hanc aliïs quoque diſce docentibus artem,*
Vt bene pro verbis reddere verba queas.
Quosque tibi facto ſociabis fœdere fratres,
Non bene vexatos nullus abire ſines.
Pollicitis cupidas lactabis inanibus aures,
Multaque de rebus vana loquêre tuis.
Nec tamẽ uſq; adeo ſimplex evaſeris unquã,
Vt tibi ſit cordi ſolvere velle fidem.
„ *Regibus adſimilis promittens multa fuiſti,*
„ *Solvere promiſſum, eſt deſipientis opus.*
Si tamẽ in gravibus libuit tibi fallere rebus,
Non ſcelus id noſtro carmine doctus eras.
Quando

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

6. Quando tibi ſedes homines datur inter honeſtos,
Fœmineúmve tegis virgineúmve latus:
Ventris onus tacitos ſine clam prorumpere ventos.
Mox hominum nares ille ſubibit odor.
Protenus ut culpæ ne ſuſpicione graveris,
Quis novus, exclama, fœtor? & unde venit?
Inſimula teneras ſublata voce puellas,
Oraq́ꝫ mox calidi plena ruboris erunt.
Iſta ſolent crimen comitari ſigna fatentes,
Ingenuusqꝫ reas arguet eſſe pudor.
Vel baculo paruum, ſi præſtò eſt, pelle catellũ,
Suffitus culpam peſtiferi ille ferat.
Sic tibi fama tui plenè conſtabit honoris,
Quasque alij pœnas non meruêre luent.
Et ſimul ingratum nares patientur odorem,
Illius ignotus ſed tamen autor erit.
7. Sæpe etiam illapſus gravis eſt pulmonibus humor,
Crapula quem potuit gignere ſive gelu.
Hunc homines aliqui quando eduxere ſcreantes,
Iamque ſuper linguam plurimus ille jacet.
Turpiter impuro prius ore diuqꝫ volutant,
Quàm ſpuere, & fœdo pure carere, velint.
Quos tamen accipiant ex illo neſcio fructus,
Sed mirè factum tale decere ſcio.

Et ſcio quòd multis moveatur nauſea, & illa
 Sufficiens ratio cur imiteris erit.
Me quoque ſi facias illud præſente, profectò,
 Res mihi nulla quidem gratior eſſe queat.
Os tamen ut ſemper, votis ardentibus optem,
 Impuro plenum ſit tibi pure tuum.
8. A genitore aliquid dominóve rogaberis inter,
 Sive alius qui te plurima quærat, erit:.
Non niſi pòſt longo reſponde tempore, quando
 Terq́; parens inter terq́; rogarit herus,
Tum velut ex alto revocatus deniq́; ſomno,
 Sed vix propoſito congrua verba refer.
,, Qui citò reſpõdet, neq; rectè expenderit antè
,, Omnia, deſipiens eſſe putatur homo.
9. Aut ubi de certis animus fert paucula rebus.
 Dicere, quid deceat te meminiſſe velim.
Non volo ſimpliciter nimium, breviterque loquaris,
 Copia verborum plenior apta tibi.
Ne non Rhetorica videaris in arte peritus,
 De nihili rebus te volo multa loqui.
Principio prolixo, ambagibus utere longis,
 His auditor enim conciliandus erit.
Si nihil eſt aptè pro re quod dicere poſſis,
 Nil refert, quamvis accipe materiam.
Romanas acies, partosq́; labore triumphos.
 Cõmemora, & priſcos nomina clara viros.

Hanni-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

Hannibalis pugnas & Punica prælia narra,
Vel quo ſint olim Pergama capta dolo.
Cœlica vel longis ſermonibus aſtra recenſe,
Et mundi & rerum quæ ſit origo, refer.
His patulas poſtquam dictis calfeceris aures,
Rem tibi nunc ipſam dicere tempus erit.
Auſus erit ſi quis te interpellare loquentem,
Audiat is linguæ iurgia multa tuæ.
Nil pudet, exclames, ô morum ignare bonorũ?
Nil pudet? & magnos ſic venerare viros?
Dic ubi, qui tandem ſic te docuere Magiſtri,
Vt rumpas nugis verba aliena tuis?
Hac tibi non parvos ratione parabis honores,
Gloriaq́; hoc pacto magna futura tua eſt.
10. *Si quis erit miſſas ſibi qui legat ore tabellas,*
Quæq́; legit non vult omnibus eſſe palàm:
Tum quocunq́; modo clàm te conjunge legẽti,
Siq́; potes, tacita tu quoque mente lege.
Fecit idem quondam dilectus Epheſtio regi
Qui Macedûm magno pectore rexit opes.
Nec tamen ille ſuo, licet omnia legerat unà,
Propterea charus deſijt eſſe duci.
Nec puto quòd quiſquam vitio tibi vertere poſſit,
Quòd ſint lecta oculis ſcripta aliena tuis.
Eſſe ſcelus multi crimenq́; immane putarũt,
Non ego tam duri nominis autor ero.

Et video certè clarorum exempla virorum,
Crimine quæ factum tale carere probant.
Nonne vir eximius, patriæque inſignis amator
Tullius Auſonia conſul in urbe fuit?
Ille ſuis certè non paucula ſcripſit amicis,
Quæ divulgari non decuiſſe putes.
Attamen illius nullo prohibente leguntur
Literulæ, & nullus qui ſtomachetur adeſt.
Et cur quæ noſtro ſcribuntur tempore, eodem
Non liceat pacto ſcripta minora legi?

Cap. IV.

Quomodo te geras alienas ædes aut hypocauſtum ingrediens, De verſicoloribus, & diſſectis veſtibus, ornatu barbæ, uſu chartarum & librorum, excipiendis amicis, deque alijs civilitatibus.

1. *IN venias adeo quos gloria vexet inanis:*
Vt nihil in vita non ſapienter agant.
Hi ſubeunt nunquam noti ſibi tecta ſodalis,
Quin digitis pulſent leniter antè fores.
Et pateant cunctis licet ingredientibus ædes,
Intrandum ſubitò non tamen eſſe putant.

Scili-

Scilicet incautũ ſtrepitu placet antè monere,
Ne tectum faciens inveniatur opus.
Hoc bene morati facientes eſſe videntur,
Forſan & ille aliquid mos rationis habet.
Tu tamẽ antiquum fortè acceſſurus amicũ,
Compoſitis nimium moribus eſſe cave.
Irrue ſed potius qua janua prima pateſcit,
Vt tibi amicitiæ nomine cuncta licent,
Forſitan invenies quod cerni nolit agentem,
Si tacitus patulas ingrediêre fores.
Id tibi materiam riſus dabit inde jociq́;
Scilicet & fueris charior ipſe viro.
2. Frigidus in calidum quando venies hypocauctum,
Sive illic notus ſive alienus eris,
Protenus ad furnum frigens accurrito, moxq́;
Calfaciasq́; manus calfaciasque pedes.
Et pedibus laxam frigentibus exue pellem,
Qua malè pes contra frigora tutus erat.
Dempta pelle pedes algentes recreet ignis,
Rectius & citius diſcutit inde gelu.
Si libet exutas caligas appendere ibidem,
Non veto: nec fructus res habet illa nihil.
Sæpius eſt tetris infectus odoribus aër,
Tum cerebri craſin turbat iniquus odor.
At nova ſuſpenſis caligis fragrantia ſurgens,
Fœtori veteri non ſinet eſſe locum.

Illaq́;

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

Illaq́ꝫ depulſo nares fœtore ſubibit,
Qui cerebri cellis antè moleſtus erat.
Aëris hoc vitium corrupti tollitur arte,
Et novus hic rectè temperat illud odor.
3. *Diſpliceas aliјs, minimum referre putato,*
„ *Omnibus in mundo nemo placere poteſt.*
Omnibus in mundo cùm poſſit nemo placere,
Vt nulli placeas cura ſit una tibi.
Cur ſtudeas aliјs nequicquam velle placere?
Non ſatis ingenio res quadrat illa tuo.
„ *Invita nihil eſt fas attentare Minerva,*
„ *Quodque nequit fieri non noluiſſe decet.*
4. *Pòſt ubi de furno te cauſa recedere coget*
Ardua, conſilij percipe verba mei.
Tutus ut à ſævæ ſerveris frigore brumæ,
Aque gelu teneros quò tueare pedes:
Impoſito laxas diſtendito ſtramine pelles,
Non malè ſubjecto ſtramine planta celet.
Ni tamen emineat longè, poſſitque videri,
Quid pedibus ſtramen ſuppoſuiſſe juvet?
Proderit exemplum reliquis, quicunque timebunt
Frigora, nec pauci qui te imitentur erunt.
5. *Téne tua quiſquam de ruſticitate monere*
Auſit, & in mores mittere ſcomma tuos?
Non ego, ſi fueris convitia talia paſſus,
Te reputem fortis pectus habere viri.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

Si nihil eſt quod agas, & ſumere tela vetaris,
(Dura ego te certè ſumere tela velim)
Quid dubitas rabidam prorumpere læſus in iram,
Hoc tibi ſi telum deſit inermis eris.
Quiſquis erit verbis abs te repreſſus amaris,
Si qua fides, poſthac non erit ille dicax.
Nuper ego vetui te ſcommata ferre jocosq́;
Seria nunc idem te quoque ferre veto.
6 Quæ tibi ſunt veſtes vario diſtingue colore,
„ Quod varium eſt oculis gratius eſſe ſolet.
Gaudet enim varijs natura coloribus ipſa,
Naturæ dubitas tu documenta ſequi?
„ Qui duce natura vivit, bene vivit, & illũ
Dixerit à recta nullus abeſſe via.
Hanc tibi in hac etiam propoſito parte ſequendam,
Illa quid addeceat monſtrat ubique tibi.
Aſpice ſub denſis cœleſtem nubibus arcum,
Diverſo radios ille colore notat.
Aſpice plantarum formas, pennasq́; volucrũ,
Aſpice quas gemmas India dives habet.
Omnia multiplici cernes variata colore,
Quæ natura parens ingenioſa creat.
In varias partes quoque veſtimenta ſecare
Neſcio quid noſtro tempore laudis habet.
Id vel ut in primis, ſi quid mea dogmata curas,
Vt facias, iſtis verſibus autor ero.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

Truncus, iners, caudex, & vilis habebere vappa,
Ni bene diſſecta femina veſte tegas.
Si verò miſerè partes laceraveris omnes,
Vt nihil integrum corpore penè geras:
Nobilium poteris de poſteritate videri
Editus, & magni nomen habere viri,
Aut certè pugnax reputabere Martis alumnus,
Turba tegi ſectis veſtibus illa ſolet,
8. *Quacunque ingrederis, facies auſtera notetur,*
Et tetrico priſcos vince rigore ſophos.
Ridebis nunquã, niſi cùm ratis obruta fluctu
Æquoris in medijs merſa reſedit aquis.
Qui te cunq; videt, magnarũ indagine rerũ
Implicitum, curas pectore ferre putent.
Sic tibi quicquid ages, magno tribuetur honori,
Et laudem tanta de gravitate feres.
9. *Publica tractatur quãdoq; negotia, & illic*
Conveniunt juvenes, conveniuntq; viri.
Tunc aliquis miſſas excelſa voce tabellas,
Audiat ut populi concio tota, legit.
Tu quoq; non aberis rerũ ſtudioſe novarum,
Ad te pertineat res licet illa nihil. (gratũ,
Et, ſiquidem nihil eſt quod ſit tibi diſcere
Mox alijs dempto fine moleſtus eris.

Ede

Ede aliquos ludos, ſtrepitusq; procaciter ede,
Atque tua totum vincito voce gregem.
Impedias alios, ea ſit tibi ſumma voluptas,
Ne memori quicquã mente notare queant.
10. *Hinc quoque materiam captandæ laudis habebis,*
Si teget obductas hiſpida barba genas.
Longa ſit enaſcens labio myſtacula ſummo,
Oris quò rictum totius illa tegat.
Crede mihi, multũ tibi res ea conferet uſum,
Conſilio nunquam falſus es antè meo.
Forſitan illapſas habeant tua pocula ſordes
Quo lateant, oculos effugiant que tuos.
Crinibus exceptas illas deſcendere in alvum
Cum tibi potando non patiere mero.
Atque per obiectam colabis pocula barbam,
Per tua quò Bacchus purior ora fluat.
Deinde tuos ſcabra turpes fuligine dentes,
Sæpe adeo riſus dedecorare queat.
Sed tua protectos prohibebit barba videri,
Pendula de ſummo quæ tibi nata labro eſt.
11 *De gravibus quãdo viſũ tibi dicere rebus,*
Barba tibi laudem conciliare poteſt.
Hanc digitis graviter propexam in pectora mulce,
Nec niſi poſt longam ſubijce verba moram.
Hæc tibi maieſtas in magnum cedet honorẽ,
Vt gravis & prudens eſſe feraris homo.

12. *Pau-*

12 *Paucula quæ ſcribis docto miſſurus amico,*
Quiſquis is eſt, animi nuncia verba tui.
Quid noceat puras atro perfundere chartas?
Scriptaq́; diverſis permaculare notis?
Qui nimis exacta deſcribit ſingula cura,
Neſcius eſt artem diſſimulare ſuam.
Ars lateat: ſigno quæ ſi mihi proditur uno,
Non ero qui ſcriptis auſit habere fidem.
Imò etiam memori melius quò mente notari,
Inlita quæ chartæ verba fuere, queant:
Proderit haud rarò varijs diſtinguere ſignis,
Et maculis totos condecorare libros.
Illud idē facias quando tibi pauca legentur,
Sive tuus codex ſivi alienus erit.
13. *Cùm tibi longinquis venit hoſpes amicus ab oris,*
Et ſubit hoſpitij limina nota tui:
Illius adventum læto te cernere vultu,
Si ſapis, emiſſa prodere voce cave.
Nam tibi ſe gratum ſi ſenſerit eſſe, redibit
Sæpius, & damno res erit illa tibi.
Attamen exceptum largo potabis Iaccho,
Dum potus nomen neſciat ille ſuum.
Non potes antiquum melius tractare ſodalē,
Quàm nimio plenus quòd vomat ille mero.
Quando ſuas tandem remeare parabit ad ædes,
Forteque jam valido cinxerit enſe latus:

Non

Non tibi tũ placeat dimittere multa rogãtẽ,
Eq́; virum media coge redire via.
Atque vel invitum retine, multumq́; propina,
Illud inextincti pignus amoris erit.
14. *Quæ deceant lectos, gratumque cubile petentem,*
Hoc etiam libro multa docendus eras.
Illa ſed exactis ſi perſequar omnia verbis,
Quis mihi ſcribenti ſingula finis erit?
Eſſe tui ſimilis ſemperque & ubiq; memento,
Regulaque hæc vitæ ſufficit una tuæ.
Impedias alios ſtrepitu dormire volentes,
Quando tibi ſomno membra levare grave eſt.
Quoq́; potes ludens aliis magis eſſe moleſtus,
Hoc potior factis gloria parta venit.
,, Calceus exempto teneras pede lædere nares,
Putridus ut triſti fœtet odore, ſolet.
Ille odor in cerebri penetralia ſacra receptus,
Hei mihi quas turbas, quàm mala multa ciet.
O procul inviſam cautus ſeponito pellem,
Si ſapis, à lecto ſtet procul ille tuo.
Calceus alterius jaceat tuus ante cubile
Fœtidus, hoc operam ſedulus uſq; dabis.
Impleat alterius tã grata fragrantia naſum,
Ne tibi ſit magni cauſa parata mali.

Plura

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

Plura loqui tecum de ruſticitate volebam,
O monitis ſemper dedita turba meis:
Lumina ſed video tua victa ſopore gravari,
Feſſaq; jam longa membra labare mora.
Eia age jucundo recrea tua corpora ſomno,
Et bene depoſito ſterte diuque metu.
Clarorum interea tibi ſcribam exempla virorum,
Quæ tibi ſint vitæ regula certa tuæ.
Hinc potes evigilans quæcunq; decere putabis
Sumere, ne fruſtra ſcripta fuiſſe querar,
Nec, reor, hoc ullum facinus tibi carmine prodam,
Vtile quod nequeat moribus eſſe tuis.

Cap. V.

Aliquot exempla commemorat civilitatum in menſa.

1. *NVper erat juvenis peregrè conviva vocatus,*
(Nupſerat ingenuo pulchra puella viro)
Induit ergo pedes laxis peronibus, illi
Sordibus immundi (quid nocet illud?) erant,
Aptat item plantæ tinctum ferrugine calcar,
Quò citius tardum currere cogat equum.
Et

Et tamen hoſpitij ſerus defertur ad ædes,
Nam ſonipes uno poplite claudus erat.
Vt venit, ecce dapes cũctas videt eſſe paratas,
Convivamq; ſuo quenque ſedere loco.
Feſtinans igitur calcaria demere plantis,
Et pedibus pelles, immemor ille fuit.
Cumq; ſuis ocreis ad menſã accurrit, & ecce
Virgo aſſeſſuro cedit honeſta locum.
Ad latus ingenuæ ſic proximus ille puellæ
Conſidet, haud talem dignus habere locũ.
Protenus offertur pinguis gallina ſedenti,
Quàm juvenis docta diſſecet ille manu.
Nõ benè erat certa verſatus in arte ſecandi,
Nec quid agat certum, nec quid omittat, habet.
Audet, & acceptæ geminas cũ cruribus alas
Deſecat, à quadra ne revolare queat.
Præpoſiturus erat truncũ tibi candida virgo,
Hei mihi, ſub menſã trunca cadebat avis.
Ille rubens ignominia, ſe incurvat ut illam
Quærat, & è dura tollere poſſit humo.
Tum miſer ingentem crepitum perterritus edit:
Vt nimium toto corpore curvus erat.
Oraq; non parvo confuſus honeſta pudore,
Poſthabitis epulis aufugiturus erat.
Ferrea ſed menſæ prendunt calcaria mappã,
Atq; illam ſecum quâ fugit ille trahunt.

Pocula

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

Pocula nonne putas illum evertiſſe dapesq;,
Quæque dabãt menſæ lumina clara faces?
Menſa etiam juveni fugienti obſtabat ibidẽ,
Multa tenens vario vitra parata mero.
Hanc quoque, præcipiti dum concitus impete fertur,
Vertit, & ad terram pocula fracta cadunt.
Obvius in medijs foribus tum fortè miniſter,
Qui ferat in menſam fercula grata, venit.
Vt ruit hic curſu furioſo, impingit in illum,
Et facit effundi quas tulit ille dapes.
Hoc auctus claudum conſcendit honore caballũ,
Et repetit patriæ limina nota ſuæ.
Sed licet hinc ſpecimen vitæ ſit ſumere promptum,
Quæque tibi proſint diſcere multa queas:
Non tamen hunc juvenem numerare in agreſtibus auſim,
Vt magis infelix quàm rudis ille fuit.
2. CONTIGIT *hinc alio quoque tempore, ut hoſpes amicis*
Sympoſium charis fortè celebre daret.
Hic quoq; convivis digeſtis ordine, ſedit
Nobilis urbano fœmina juncta viro.
Ille caput piſcis; Carpam dixere Cupedes,
Matronæ digna cum gravitate dedit.
Illa datam retinet quaſi ſit digniſſima partẽ,
Et decerpta ab ea quæ placuere vorat.

Scrutari

Scrutari totum caput, & diſcerpere fruſtim
Negligit, id forſan non ita docta fuit.
Et nimius labor eſt ex arte reſolvere cuncta,
Et pretium tanti vile laboris habet.
Ergo ſub menſam totum caput abijcit illa,
Vt rapidi carpant interiores canes.
Ille ſuæ tantam vicinæ ſimplicitatem
Conſpiciens, æquo pectore ferre nequit.
Sed caput abjectum de terra tollit, & inde
Ad dominam verbis acribus uſus ait:
Non pudet ô mulier facinus cõmittere tantũ?
Non ita ſimplicibus moribus eſſe pudet?
Hoc caput appoſitum magni tibi nomine honoris,
Non ut ſub menſam proijceretur, erat.
Si tibi non libuit fruſtim diſcerpere, nobis
Reddendum noſtra pro pietate fuit.
Reddidit illa nihil, tantùm confuſa pudore,
Condidit in tacito lumen utrunque ſinu.
Dic uter urbanus fuerit magis, eq; duobus
Vtrum laude vehas vituperésve, refer.
3. *Magnifica illuſtris quandoque ad prandia princeps*
Nominis à clari cive vocatus erat.
Vadit, & excipitur veniens regalibus eſcis,
Omnia ceu magni principis aula nitent.
Carnibus appoſitis, piſces quoq; Lixa marinos
Adijcit, & varij fercula multa cibi.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

Hîc domino civis gratum facturus, utraq;
E patinis piſcem corripit ipſe manu.
Hũc poſiturus erat generoſi in principis orbe,
Sed prius infauſtis excidit è digitis.
Excipit è digitis mox crepida nigra cadentẽ,
Crepida quæ civis texerat alta pedem.
Protenus hinc tollẽs, in principis orbe reponit,
Verbaque peccato ſubijcit iſta ſuo.
Sume tamen princeps, quid enim cecidiſſe noceret?
Nil mea cœnoſæ crepida labis habet.
Quid dubitas? famulus purgavit ab omnibus illam
Sordibus, & pedibus ſubdidit inde meis.
Sic ait, & dominum verbis inſtãtibus urget,
Lætus ut appoſitas carpat edatq; dapes.
4\. *Fortè vir eximiæ magno cũ principe famæ,*
Sedit ad inſtructas hoſpes in arce dapes.
Huic nõ exiguum princeps habiturus honorẽ
Paucula de lauta fruſtula carne dabat.
Nec mora porrectam digitis vult prendere partem,
Ille vir, & minimum viſus agreſtis erat.
Sed male dum retinet capiens à principe carnes,
Protenus in vino pocula plena cadunt.
At miſer ut rapto parat hinc educere cultro,
Eſt manus officio non ſatis apta ſuo.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

Sed tremit, & cyathum plenum jam carne
meroque
Vertit, ut in menſa vina caroq; fluant.
Purpureoque viri malæ rubuere colore,
Illa verecundi ſigna pudoris erant.
Ille quidē ſuperis magis adverſantibus uſus,
Quàm ſtupida ductus ſimplicitate fuit.
Tu tamen hinc morū ſumes exempla bonorū,
Quæ referens ſimplex eſſe rudisq; queas.
Quæq; miſer fecit fortuna falſus iniqua,
Hæc abs te fieri ſemper & arte velim.
Hoc tua major erit, quam tu arte merebere
laudem,
„ Quæ veniunt caſu laude vacare ſolent.
5 Vidi alium cujus culter cùm ſcinderet aſſā,
Noluit officium promptus obire ſuum.
Protenus ille ſua veritus ne parte careret,
Hac ratione, diu præmeditatus, agit.
Arripit è medio partem quæ maxima diſco,
Quamq; putat ventri poſſe placere ſuo.
Subq; ſuo raptam carnem, ſine more, lacerto,
Firmius ut poſſet continuiſſe, locat.
Inde manu fruſtum robuſta grande revellit,
Et lacerat digitis viſcera toſta ſuis.
Nanq; ſuum cultro non efficiente laborem,
Mox obit illius dextera prompta vicem.
Inde tamē reliquā patinæ nō reddere partem
Negligit, agreſtis ne videatur homo.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

Imò alijs etiam carnes præponit caſdem,
Suaviter ut reliqui, quæ laceravit, edant.
Nec tamen hoc temerè factum me fingere credas,
Præmia ſunt nugis nulla parata meis.
Nec tu poſſe putes tam barbara ſcribere quẽquam,
Quin faciant ſcriptis facta pudenda fidem.
,,Turpia Lurcones inter quia plura gerũtur,
,, Quàm recitet numeris Pieris ulla ſuis.
6. Cum domino ſervus menſa reſidebat eadẽ,
Hoſpes in ignota factus uterque domo.
Et ſimul eximij capiebant fercula cives,
Qui caput & domini totius urbis erant.
Dumq́ diu menſas attingere quiſq́ moratur
Et renuit primus carpere quiſque dapes.
Quiſq́ ſuos vultus vicini ad lumina torquet
Quòd reliquis nemo dignior eſſe velit.
Iamdudũ ſtomachus ſervũ eſurieſq́ laceſsũt,
Fercula quò rapidas mittat in ipſa manus.
Fas mihi ieiuni ventris placare latratus,
Quos fero jam longo tempore inanis, ait.
Dicit, & è patina quæ pars eſt optima tollit.
Inque ſua raptam, ſe locat ante, quadra.
Erubuit dominus peccantis nomine ſervi,
Quòd rudis, & tanta ſimplicitate foret.
Signaq́ dat tacito nequicquã plurima nutu,
Addit & obſcuro paucula verba ſono.

Scilicet

Scilicet ut diſco raptas modò redderet eſcas,
Atque alijs primum cederet antè locum.
Servus ubi domini nutantia lumina vidit,
Ambiguus nutu quid velit ille ſedet.
Iamq; bolum pleno magnum voluebat in ore,
Os ſimul ingeſtum vix capiebat onus.
Evomit aſſumptas igitur malè territus eſcas
Hanc domini mentem credidit eſſe ſui.
At domino vultu nutus repetente minaci.
Ambiguo ſenſu rurſus, ut antè, ſedet.
Tum reliquas carnes quas ſumpſerat antè, ſub ipſam
Corripiens menſam deijcit ille manu.
Quippe videns dominum nutu ſibi multa loquentem,
Et reliquos poſitis abſtinuiſſe cibis.
Fercula letali putat eſſe infecta veneno,
Quæ fuerint ſubitam ſumpta datura necē.
7. Ruſticus urbanū convenit amicus amicū,
Cui prope cognato ſanguine junctus erat.
Hoſpitis adventu civis lætatus, opimas
Solicitè doctâ præparat arte dapes.
Vicinosq; vocat, pariter quos ſumere cœnam,
Atque animos vinis exhilarare jubet.
Cōveniūt, capiuntq; locū ſe quiſq; decentem.
Occupat extremum ruſticus ille locum.
Nec mora, de corio cultellum promit acutū,
Ille ſed heſterno pane refertus erat.

Vidit, & admovit labijs ſputoq; rigavit,
Hac ſordes gladij mollijt arte ſui.
Mollijt, abſterſit mappa, ſolitumq; nitorem
Reddidit, ad quadram depoſuitq; ſuam.
Hoſpes honoratas multis proponere partes
Incipit, atq; cibos carpere quenq; jubet.
Protenus in patina tectos pinguedine renes
Ruſticus eſurie jam ſtimulante videt.
Arripit, arreptos coram ſe collocat, & mox
Totos adjuncto pane vorare parat.
Aſpicit hunc hoſpes, tacitoque pudore rubeſcens,
Leniter in riſum voce ſolutus ait:
Redde precor diſco raptã modò patrue partẽ,
Redde, nec ad ſtomachũ congruit illa tuum.
Hancq; tibi melius quæ cõvenit accipe carnẽ,
Si bene conſultum me tibi velle putas.
Ruſticus hæc cõtrà: vanas modò ponito curas
Non ſoleo hos illis præpoſuiſſe cibos.
Quas mihi cunque dapes ſors prima objecerit, illas
Obijcio duræ pharmaca certa fami.
His quoq; nil melius poni mihi partibus optẽ,
Et bona ventriculo eſt quælibet eſca meo.
Sic ait, & renes cunctis ridentibus, ore
Devorat, & patitur nil tamen inde mali.
8. *Cũ dominis alius menſa conſederat hoſpes,*
Non ſatis hoc viſus dignus honore ſibi.

Vnus

Vnus erat gnarus carnes in fruſta ſecandi,
(Crede mihi non eſt illud inertis opus)
Ille rapit reliquo vulſos à corpore renes,
Et dat honorato (res decet illa) viro.
Hic tamen hoc tanto ſe non dignatur honore,
Donaq; vicino porrigit iſta ſuo.
Atq; ita jam multi ſibi propoſuere viciſſim,
Qui renes vellet mandere nullus erat.
Hoſpitis ad quadram tandem venêre, ſed ille
Non putat hæc aliquo dona carere dolo.
Et mihi cur placeat ſi diſplicet omnibus? inquit
Cur ego, quæ cuncti damna timetis, amem?
Dixit, & iratus medias proiecit in ædes,
Vt canibus rapidis præda petita foret.
9 *Acta cano, veniam da turpiter acta canēti,*
Fas mihi ſit craſſo craſſa referre modo.
Vir generoſus erat, claraq; propagine natus,
Conſilio nomen judicioque premo.
Ille ſuis meruit comitumq; ducumq; favorem
Moribus, & geſtu ridiculisq; jocis.
Ingeniū propter ludi ad genus omne paratū,
Principibus gratus cœperat eſſe viris.
Cūcta igitur quādo ſua ſeq; placere videbat,
Omnia quæ riſum promereantur agit.
Denique jam mediam juſſus conſcendere menſam,
In medio poſita mox ſtetit ille mora.

Solicitè ſpectant omnes, quod edere ludos,
Quæ jocæ, quo riſu ſpargere digna velit.
Ille diu tacitus cunctis ſpectantibus aſtat,
Quodq́ꝫ erat orſurus præmeditatur opus.
Detectis natibus tandem poſitoq́ꝫ pudore,
Egerit impuri ſtercora ventris onus.
Exoritur plauſus manuum, riſusq́ꝫ videntũ,
Non alio poterat gratior eſſe modo. (mos,
Mille igitur meritus retulit pro munere nu-
Poſthabiti merces illa pudoris erat.
I nunc & vitæ niminium ſtudioſus honeſtæ,
Præmia barbaricis moribus eſſe, nega.

CAP. VI.

Alia exempla civilitatum in evacuatione veſicæ, vomitu, & alijs morum elegantijs.

1. *IMproba cœnantes urina potentius urget,*
Nectitur appoſitis cũ mora longa cibis.
Tunc aliqui longo (tanta eſt reverentia multis)
Tempore veſicæ triſte morantur onus.
,,*Heu fatui qui non rationẽ habuere ſalutis,*
,, *Sed cumulant culpa dãna pudenda ſua.*
Tu potius ſtultum ſapiens depone pudorem,
Et potior vitæ ſit tibi cura tuæ.

Surge

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

Surge vel in medio protractæ tempore cœnæ,
Rupturasq; uterum deijce tutus aquas.
Siq́; tibi quisquã ſurgẽti improvidus obſtat,
Surgere, quantumvis ſit gravis ille, jube.
2 *Aut reſidẽs clauſos ventris reclude meatus,*
Noxiaq́; urinæ quolibet unda fluat.
Ah valeant rigidi nimiũ, nimiumq́; ſeveri.
Ruſticitas per quos optima crimen habet.
Quæ facis exemplo, juſtè feciſſe videris,
Nec tu qui faciat talia primus eris.
3. *Nuper ad illuſtres epulas lætumq́; vocatus*
Sympoſium juvenis, non male natus, erat.
Omnia regali jam ſtabant ſplendida luxu,
Iamq́; erat Ambroſijs menſa parata cibis.
Ordine quisque ſuo ſe fœmina virq́; locarãt,
Sumere propoſitas fercula grata dapes.
Vix ab equo juvenis properans deſcenderat alto,
Iuſſus honoratum cùm capit ille locum.
Nec datur exutas ſpacium deponat ut ocreas
Aut quas urentes venter habebat aquas.
Sic lætus ad pulchræ ſedit juvenile puellæ,
Cunctaque jam rectè lætus habere putat.
Sed miſer (ut nihil eſt ex omni parte beatum)
Ah piget, exiguo tempore lætus erat.
Mox etenim ſitiens ut largius improba ſumpſit
Pocula, veſſicam triſte gravabat onus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

Nec tamen infelix audebat ſurgere menſa,
Tanta verecundi cura pudoris erat.
Ergo diu ſecum ſub pectore multa volutans,
Cogitat hoc ingens qua levet arte malum.
Tandem igitur curis creſcentibus, arripit audax
Conſilium, quod ei reſq́ue locusq́ue dabant.
Ocrea laxa femur juvenile tegebat, in illam
Neſcio quid tacita dirigit ille manu.
Atque ita ſub menſa manus officioſa moratur,
Diſſimulans operis facta pudenda ſui.
Donec onus madidi grave duceret ocrea ventris,
Quod rapidæ emiſſum more fluebat aquæ.
Interea lateri quæ ſedit proxima virgo
Aſpicit, & lætis vultibus eſſe jubet.
Inde manum juvenis, tantarum neſcia rerũ,
Arripit, & quid adhuc triſtia voluis? ait.
Protenus è latebris exterritus ille ſiniſtram
Protulit, heu ſecum quid tulit illa mali?
O aliò caſtæ divertite lumina Nymphæ,
Ne violent oculos turpia viſa pios.
Infelix juvenis mediæ ſuper æquora menſæ,
Turpiter emiſſas eiaculatur aquas.
Non ſecus ac ſaliunt actæ Siphonibus undæ,
Stramineas flamma depopulante domos.
Heu miſer infauſto petiit convivia cœlo,
Nec poſitus felix ætheris ille fuit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

Atq; ita non parvo deriſus tempore ſedit,
Mœſtaq; in adverſa lumina fixit humo.
Inde mero tantas pellente è pectore curas,
Tandem animi poſito vix rediere metu.
Nec mora, lætitiam vino faciente, choreas
Inſtituunt ſumpto fœmina virq; cibo.
Tunc juvenis, licet invitus, cum virgine pulchra
Cogitur ad tactam crura movere chelyn.
Ad numeros tellus pedibus pulſata gemiſcit,
Inq; ſonant tota jubila læta domo.
At quoties ſaltans juvenis veſtigia figit,
(Laxus erat mictis pero refertus aquis)
Neſcio quem toties ſonitum ocrea turpiter edens,
Facta aperit domini diſſimulanda ſui.
Exoritur totas riſusq; jocusq; per ædes,
Materiam damno præbuit ille ſuo.
3. *Protenus ut finem longæ fecere choreæ,*
Conſilium tantis quærit opemq; malis.
Exuit ingrato pellem liquore fluentem,
In medio matrum virgineiq; chori.
Datq; ſuo famulo, famulus ſuſpēdit ad ignē;
Fervidus imbibitas elicit ignis aquas.
Fortè locus mediis erat in penetralibus ædis,
Quo recreant feſſi corpora laſſa viri.
Huc famulus domini peronē utrunq; ferebat,
Ad nitidi figens lignea fulcra tori.

Tunc juvenis curas animo deponit inanes,
Et reliquos inter gaudia lætus agit.
Iamq; ferè mediam tangebant ſidera noctem,
Poſtq; merum ſomnos carpere tempus erat.
Ergo ſui pariter lecti loca quisq; petebant,
Occupat optatus lumina feſſa ſopor.
Vnus erat reliquos inter ſtultiſſimus unus,
Qui nimio implêrat viſcera laxa cibo.
Cumq; alij dulcis fruerentur munere ſomni,
Hunc tumidi ventris ſolicitabat onus.
Surgit, & è clauſo greſſus efferre cubili
Tentat, ut hoc damno viſcera plena levet.
Clauſtra ſed incaſſũ Cameræ reſerare laborat
Nec patitur longam res peragenda morã.
Protenus ad lectũ quod pendeat ocrea ſentit,
Et citus hanc una corripit ille manu.
Duraque cum liquidis in eam quæcunque gravabant
Deijcit, inque ſuum ſe locat inde torum.
Vix rutila primas luſtrabat lampade terras
Phœbus, ab Eoo qui vehit orbe diem.
Et memor heſternæ juvenis jã deniq; culpæ,
Ire domum propero mane parabat equo.
Cruraque feſtinans ocreis armabat, & ecce
Turpiter humano plena erat una fimo.
Quid faciat? clamet? jocus excitet ille cachinnum,
Ergo tacet, tantum diſſimulatq; ſcelus.

O miſer, ô talis fugias convivia cœnæ,
Quam referes non eſt gloria magna domũ.
4. Magnus es, & magni titulo inſignitus honoris?
Officiúmve tua conſul in urbe geris?
Omnibus, ignotas veniẽs peregrinus ad oras,
Commemora officij nomina tanta tui.
Publica majeſtas per te minuetur, & ordo,
Si, quod es, ignotum turpiter eſſe voles.
Si tamen ut prodas occaſio nulla videtur
Commoda, nec præſtò qui roget, ullus erit.
Hîc etiam exemplũ, præſens adverte, docebo,
Idque ſequens vitij labe carere potes.
5 Magnus in hoſpitiũ veniebat nobile Doctor,
Claudere jam lapſum ſole parante diem.
Protenus hîc alij quoque convenere ſodales,
Nec mora diſpoſitis accubuere toris.
Nullus erat tota Doctori notus in æde,
Nec domino quiſquã qui loqueretur erat.
Spretus in extrema ſcabelli parte ſedebat,
Aſpiciens tacito lumine mœſtus humum.
Fercula ſumebat triſti non grata palato,
Ipſa quoque ingrati vina ſaporis erant.
Tantus amor meriti miſerum ſtimulabat honoris,
Cura ferè ut pectus ruperit illa viri.
Ingenium tandem, vino ſubeunte, caleſcit,
Prodit & hac nomen callidus arte ſuum.

Demit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

Demit ab intonſo, qua tectus, crine Tiaram;
(Officium domino præſtet ut illa ſuo)
Hanc muri appendit ſuffixam in parte propinqui,
Verbaque mox clara talia voce ſonat:
Et ſatis indultum triſti reor eſſe rigori,
Fas tandem læta fronte ſit eſſe mihi.
Pendeat auſterus vicino pariete Doctor,
Non mihi ſunt iſto Iura legenda loco.
Ergone Doctoris titulus mea gaudia turbet!
Lætitiaq; frui nomen inane vetet?
Nō mihi jā tanti eſt majeſtas nominis hujus,
Sed patriæ repetens mœnia Doctor ero.
Dixerat, at reliqui modò ſeq; virumq; tuētes,
Quid facerent dubij, quid loquerētur erāt.
Doctori ſimul aſſurgunt, veniamq; precātur,
Vtq; velit prima ſede ſedere rogant.
Inde viro ingentem craterem quisque propinant,
Redditus hac illi eſt arte negatus honos.
6. Sic ubi nonnullo fueris decoratus honore,
Sederit aut humeris publica cura tuis.
Concipe te dignos animoſo pectore faſtus,
Egregium meritis nomen adeptus habes:
Cur te contemni ſtolidus patiaris ab ullo,
Non ego te fatear, ſi patiare, virum.
Accidit id magno (pudeat) quādoq; Magiſtro
Ferret ut immenſum dedecus ille domum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

Ille diu ſtudijs animum exornarat honeſtis,
Iamq; vir eximius, jamque Magiſter erat.
Ergo novo patrios vult auctus honore penates
Viſere, natalis tactus amore ſoli.
Iamq; iter ingreſſus lucem confecerat unam,
Feſſus, & hoſpitium ſole cadente ſubit.
Venit in hoſpitium virgo quoq; nobilis illud,
Virgo verecundis conſpicienda genis.
Tempus erat cœnæ, menſaq; locantur eadem,
Virgineo lateri proximus ille fuit.
Tum verò inceſſit non parva ſuperbia mentē
Turgidior cunctis ille Magiſter erat.
Præ cunctis voluit quoque dignus honore videri,
Viſus &, ut voluit, dignus honore fuit.
Vnus erat, tantos faſtus qui ferre Magiſtri,
Pectore non poſſet diſſimulante diu.
Nanq; erat antè viro quoq; cōſuetudine junctus,
Et ſocium nuper noverat eſſe ſuum.
Ergo ut erat technas artemq; inſtructus ad omnem,
Tentat honoratum dedecorare virum.
Omniaq; obſervat quæcunq; agit ille, doloſe,
Cura animi, tumidū frangere pectus, erat.
Dumq; obſervari neſcit ſua facta Magiſter,
Admovet ah capiti leniter ille manum.
Admotaq; manu geſtum ſcalpentis habebat,
Hæc ignominiæ cauſa reperta fuit.

Tunc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

Tunc etenim raptor tanti inſidioſus honoris,
Non expectatos hos dedit ore ſonos.
Sextipedes tot adhuc vermes venerande Magiſter,
(Quot nuper) toto corpore morſus alis?
Dic, nihil unguentum tibi profuit ergo, quod illas
Beſtiolas contra pharmacopola dedit?
Ille ſua certè perhibetur in arte peritus,
Temperat & docta pharmaca certa manu.
Dixerat hæc vultu tanquã ſint vera ſevero,
Nec riſu fictum prodidit eſſe jocum.
Ora ſed immenſo confuſus honeſta pudore,
Mutus ad hæc ſubitò verba Magiſter erat.
Ira pudorq́ animum ſic infregere tumentem,
Straveruntq́ adeo nobile pectus humi:
Vt neque ſe verbo ſaltem defenderit uno,
Nec deluſorem plecteret ille ſuum.
7. *Ille ſit exemplo tibi, ne patiaris eadem*
Impune à quoquam te ratione capi.
Siq́ vides alium, digno quem vulgus honore
Afficit, & primas ſemper habere jubet.
Illius ut minuas nomenq́ decusq́ labora,
Creſcere vix alia tu ratione queas.
8. *Nobilibus junctus dominis auriga ſedebat,*
Sumere cum tantis vina ciboſq́ viris.
Vina ſimul cunctis cratêre bibuntur eodem,
Ordine per varias circuit ille manus.

Circuit.

Circuit, inque manus aurigæ pervenit, ille
Hinc quoque, ſed terſo non prius ore, bibit.
Sic igitur multa reliquum pinguedine vinũ
Inficit, in labijs hæſerat illa viri.
Res ea diſplicuit multis, ſed nullus aperta.
Suſtinet autorem, carpere voce, mali.
In ſua ſed duram ſtatuunt convivia legem,
Qua caveant tantũ præveniantq; ſcelus.
Sordibus hæc ullis qui vina infecerit, unus
Symbola pro cunctis ſolvito ſympoſij.
Ruſticus hanc legẽ contra ſua crimina ferri
Sentit, & hoc pœnam ſuffugit inde modo.
Quando calix ad eum juſto venit ordine, totum
Ebibit, ebibiti vertit ad aſtra pedem.
Atq; ita converſũ dominis oſtẽdit, & inquit,
Iamne ego me culpam non meruiſſe putẽ?
Ecquid adhuc aliquæ ſordes ſupereſſe videntur?
Cuncta equidem Cyatho quæ latuere tuli.
Artibus his utens auriga impunis abivit,
Hoc erat ingenij multa videntis opus.
9. *Miſſus erat patriæ cõmunis nomine Cõſul,*
Paupere ad eximium nuper ab urbe ducẽ.
Paucula qui domino donaret vina, nec ille
Immemor innatæ ſimplicitatis erat.
Principis ut vultum coram conſpexit & ora,
Membra viri gelido diriguere metu.

Aſtitit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

Aſtitit & verbum profari neſcius hæſit,
Qualiter ad viſum contremit agna lupũ.
Tum dominus (trepidare virum quia ſenſit) amico
Alloquio, forti es pectore Conſul, ait.
Protenus erectus Conſul ſua pilea demit
Crinibus, & digitis illa, diuq; rotat.
Et tandem voces auſus jactare per aulam,
Talia depoſito verba timore refert:
O patriæ princeps hujus pulcherrime ſalve,
Et mea non duro pectore verba cape.
Fama diu noſtra conſtans auditur in urbe,
Quàm tibi ſit nimij copia grata meri.
Quodque bonos inter ſocios noctesque diesque
Pocula de Bacchi plena liquore bibas.
Nos igitur gratum munus præſtare volentes,
Mittimus hac noſtro dulcia vina Duci.
Talia quottidie nos, cùm meliora negantur,
Vina per arentem cogimus ire gulam.
Credo quòd illorum hic vobis ſit rarior uſus,
Pocula non quivis talia habere poteſt.
Sit ait, & profert vinum quod veſte latebat,
Ante oculos domini conſtituitque ſui.
Plenaque fortè videt lapſas in pocula ſordes,
Neſcio quas, pennæ velleve ſtramen erat.
Dũq; diu ſecũ quibus artibus eximat hæret,
In varias flectit lumen utrunque vias.

Nec

Nec mora, quo tollunt uſtum de lumine lychnum,
  Organon in menſa fortè jacere videt.
Aſpicit, & tales adhiberi credit ad uſus,
  Credit, & extemplo tollit utraque manu.
Tollit utraq; manu, mittitq; in pocula vini,
  Mittit, & hoc ſordes eximit inde ſuas.
Protenus hinc domino non parvum præbibit hauſtum,
  Et repetit patriæ mœnia parva ſuæ.
10. Non ego de vino jam dicere plura volebã,
  Sed me potores dicere plura jubent.
Tendimus ad finem, facinus tamen antè vel unum
  Accipe, Sympoſij poſtmodò finis erit.
Pocula non uno producta in palmite quidam
  Hauſerat, & varijs edita vina jugis.
Illa diu magnos agitabant ventre tumultus,
  Quodque alij nullum cedere vellet erat.
Non ea potori bella inteſtina placebant,
  Et minitans tales edidit ore ſonos:
Vnde mihi hæc tanto ſurgit diſcordia motu?
  Vnde repens litis cauſa mihi illa venit?
Dicite quæ tantos moviſtis vina tumultus,
  Cur ego vos magno victa labore bibi?
Aut pacem poſitis agitate intrinſecus armis,
  Mutuaque accepta fœdera inite fide.

Aut

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

Aut ego vos iſta deturbans arce repellam,
Ructaboque vomens, eijciamque foras.
Dixerat, & nondum ſævo ceſſante tumultu,
Imperij vanas noluit eſſe minas. (ras.
Et ſimul in vacuas nuper quæ ſumpſerat au-
Præcipitat vomitu dulcia vina foras.
Nec mora turbati requierunt aſpera ventris
Prælia, pax læta candida fronte redijt.
Tu quoque cùm ſimili tua ſurgent viſcera pugna,
Si ſapis, artibus his utere, liber eris.
Siq; tibi eveniat, quod cuidam contigit olim,
Clarior eſt vomitus fama futura tui.
Quod ſimul ut noris, paucis adverte, docebo,
Vtilis in multis hæc tibi praxis erit.
11. *Pocula ſumebant unà Lenæa ſodales*
Largius, & requies nulla laboris erat.
Horũ aliquis crebros edebat gutture ructus
Turpiter, hæc vomitũ ſigna præire ſolent.
Huic alius proprio demptam de crine Tiaram
Exhibet, ad præſens officioſus opus.
Sumptaque ventriculus ſi vina regurgitat æger, (ait
Huc mihi quicquid habes evome tutus,
Dixerat, ille aperit fumantia ructibus ora,
Crudaque per ſtomachi vina refundit iter.
Iamq; in pileolo vinumq; cibusq; natabant,
Triſtior hoc alibi non odor ullus erat.

Alter

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

Alter ut impletam vomitu videt eſſe Tiaram,
Immemor officij non ſedet ille diu.
Verũ ut erat capiti vicini imponit, & omnis
Materies toto corpore fuſa fluit.
Exoritur plauſus iocularia facta videntum,
Et venit hæc tota fabula grata domo.
Qui vomuit vana nequicquam accenditur ira,
Dignaque pro meritis præmia nactus, abit.

CAP. VII.

Alia exempla de crepitu & ructu Oratorum, retentione urinæ, & alijs ruſticitatibus.

QValia contigerint inter convivia dixi,
Nunc alia, atq; alijs accipe geſta locis.
1. *Miſſus ad externas Orator maximus oras*
Nuper erat, lingua conſilijsq; valens.
Virgineo in cœtu , dominæque ante ora potentis
Debuit eloquij tela ciere ſui.
Vtq; in conſpectu dominæ data copia fandi,
Solicitus graviter lumina figit humi.
Iamque ſoluturus facunda viriliter ora,
Vt ſolitum fieri, flectit utrunque genu.

Sed

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

Sed quia ſe nimium miſer incurvabat, in auras
Edidit ingratum ventre crepante ſonum.
Nil tamen hoc facto perterritus, absq; rubore
Proſequitur cauſæ cœpta ſevera ſuæ.
Diſſimulant omnes crepitũ audiviſſe, ſed una
Non bene quæ riſum virgo teneret, erat.
Dumque ſibi indulget nimium ridere loquentem
Ah male virgineas claudit inepta nates.
Et tenuem ventris crepitum ſubtiliter edit,
Audieris, lyricum dixeris eſſe ſonum.
Tum memor admiſſi Rhetor, ſua cœpta relinquent,
Virgineũ alloquitur verba per iſta chorũ:
Pergite ſic ventos ex ordine pergite Nymphæ
Mittere, quos longum continuiſſe nocet.
Inde ubi me rurſum quoque mittere juſſerit ordo,
Officij peragam munia cuncta mei.
Illico virgineas perfuſa rubedine malas,
Deijcit ah oculos mœſta puella ſuos.
At reliquæ ingenti riſu quatiuntur, & illo
Solvitur actutum concio cœpta modo.
2. *Sed recitare diſertorum quia geſta virorũ*
Cœpimus, inceptum continuemus opus.
Principis excelſam magnis de rebus ad arcẽ
Ingenio Rhetor divite miſſus erat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

Veſtibus indutus quas tellus Serica mittit,
Eximio viſus dignus honore fuit.
Nulla mora eſt igitur, patet inclytæ principis aula,
Plenaq; dicendi eſt copia facta viro.
Incipit altiſonis exordia grandia verbis,
Fulminat & tumido lingua diſerta ſono.
Verba ſed aſſiduos edit poſt ſingula ructus
Turpiter, heſternæ ſigna pudenda dapis.
Huic vitio teneris demens aſſuêrat ab annis,
Nullaque jam poterat tollere cura malũ.
Auribus hos princeps ructus accepit, & ægra
Indecores mores factaque mente tulit.
Diſſimulat tamen, & placato Rhetora vultu
Aſpicit, ac tandem talia verba refert:
Non equidem invitas iſtis ſermonibus aures
Præbeo, facundo clare vir eloquio.
Sed quia jã regni graviora negotia ſurgunt,
Craſtina ad inceptum luce redibis opus.
Interea varias princeps ſub pectore technas,
Et varios varia cogitat arte dolos.
Poſtera lux aderat, Rhetorque vocandus ad aulam,
Vt cœptam cauſam proſequeretur, erat.
Fortè erat abjectæ vir conditionis in urbe,
Vile miniſterium cuilibet ære locans.
Is poterat crepitus emittere ventris in auras
Semper, & arbitrij pro ratione ſui.

Hunc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

Hunc vocat, & verbis princeps affatus amicis,
Arte tua nobis nunc opus, inquit, erit.
Inde viro veſtem dignam Doctore, Tiaramq́;
Induit, & quæ ſint poſtea agenda docet.
Rhetor an inceptum rediens, ſua fulmina torquet,
Et repetit ructus continuatque ſuos.
Alter item toties, ſolitæ non immemor artis,
Parte ſui clarum poſteriore crepat.
Quid faciat Rhetor? malè fert, atq; æſtuat ira
Alterius facilè cernere crimen erat.
Reſpicit, & mores reprehendere cogitat illos,
Sed dubium in partem traxit utranque pudor.
Senſerat id princeps, & amica fronte diſerto
Talia ſubridens Rhetori verba refert:
Hic etiam Doctor longinquis miſſus ab oris,
De gravibus nobis dicere rebus habet.
Vtq; ſubinde novi ructus tua verba ſequũtur
(Forſan & in patria mos viget ille tua)
Non aliter crepitus hic verba ad ſingula promit,
Et patrium à teneris unguibus illud habet.
Dixerat, & tacuit, Rhetor deluſus abivit,
Et medio cœptum tramite rupit opus.
3. *Hiſtoriam rerum quidam narrare novarũ*
Cœperat, & longam fecerat ille moram.

Huic

Huic aliquis cupidas adhibebat ſedulus aures,
Rebus & attentus quas recitabat erat.
Interea plenam veſſicam urina gravabat,
(Triſte diu ventris non bene fertur onus)
Sed miſer hiſtoriæ nimia dulcedine captus,
Narrantem, durum negligere, eſſe putat.
Fortè brevi burſam factam de pelle gerebat,
Condere qua ſolitus cuſa metalla fuit.
Hanc rapiens undis ventrem torquentibus implet,
Dum capiat finem fabula cœpta ſuum.
Noverat urinam multis nocuiſſe retentam,
Id metuens pulchra conſulit arte ſibi.
Nuper enim doctor pietate inſignis & ævo,
Pertulit indignæ fata dolenda necis.
Cum teneris currum cōſcenderat ille puellis,
Virginibusq; ſedens undique cinctus erat:
Iamq; per haud paucas ſecurus ſederat horas,
Nil niſi de caſta virginitate loquens.
Plena ſed attracto turgens veſſica liquore,
Præproperam tacita voce petebat opem.
Nō tamen à curru deſcēdere ſuſtinet amens,
Sed premit ingenti triſte dolore malum.
Tanta viro fuerat caſti reverentia cœtus,
Vt faceret vitæ triſtia damna ſuæ.
Nanq; redundanti veſſica gravata liquore,
Viſcera per diras rupta refudit aquas.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

In fera ſic paucis conceſſit fata diebus,
Hoc tulit à ſtulto grande pudore malum.
Id metuẽs quaſvis potius cõvertere ad artes,
Quàm ſubeas vitæ tanta pericla tuæ.
4. Hæc quoque viſa fuit mihi fabula digna referri,
Quæ veteris multum ſimplicitatis habet.
Nuper ab antiqua ſuperãs, puto, ruſticus ævo
(Simplicius noſtro ſcilicet illud erat)
Accedit veterem cui non ignotus amicum,
Verbaque multiplici plena ſalute refert.
Iamque manum manui dextræ coniungere dextram,
Pignus amicitiæ quod ſolet eſſe, parat.
Sed prius impletis mucorem naribus aufert,
Turpiter hunc plena continet ille manu.
Atq; ita dilecto dextram protendit amico,
Sitque tibi hæc noſtri pignus amoris, ait.
Scilicet id metuit, ne ruſtica durior æquo
Poſſet honoratum lædere palma virum.
Providus ergo volã ſublevit phlegmate molli
Hoc facinus parvæ non erat artis opus. (re
Talia facta queã numero ſine multa refer-
Quæ monitus poſſis non ſine laude ſequi.
Sed liber in magnũ mihi creſceret iſte volumẽ
Si tibi perſcribi carmine cuncta velis.
Ingenio ipſe tuo nunc utere, ſcilicet ipſe
Me ſine, ſat ſimplex eſſe rudiſq; potes.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

Me præcepta jubet brevibus comprendere
Flaccus,
Singula quò docili mente notare queas.
Quos tamē haud multos verſus in fine libelli
Adijcio, memori mente notare velis.
Simplicitas antiqua virûm læta arva colen-
tum,
Ruſticitasq; rudis ſit precioſa tibi.
Sed quæcunq; ſolent homines laudare ſeveri,
Neglige, quid rigida cum gravitate tibi?
Si poteris riſum ſtomachumque movere qui-
buſvis,
Officio functum te rear eſſe tuo.
Iamque vale juvenis morū ſtudioſe bonorū,
Quæque tibi dono conſule pauca boni.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

FRIDERICI DEDEKINDI

GROBIANA.

CAPUT ULTIMUM.

De moribus quæ virgines deceant, tum domi, tum in publico, & in convivijs, & alibi.

SAt mihi jamdudum dixiſſe ſuperque videbar,
Et finem monitis impoſuiſſe meis.
Sed teneræ blando me poſcunt ore puellæ,
Vtq; rogant ipſas pauca docere velim.
Quid faciam? juſtáſne preces averſer? & illæ
Irrita difficilis vota fuiſſe ſinam?
Nõ equidẽ faciam: cupidas advertite mẽtes.
O mihi fœminei turba colenda Chori.
Pauca loquar ſaltẽ mores formantia veſtros,
Pauca ſed illa tamen cõmoda multa dabũt.
Nil opus eſt longo vos carmine multa doceri,
Vincitis en ipſos ruſticitate viros.
Ad mala vos ultro facilis natura, vel omnes
Inſtruit, officio nil eget illa meo.

Qua

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

Quæ tamen Antiſtes vatũ mihi dictat Apollo
Accipite, haud falſa cuncta relata fide.
Huc ades ô mores exoſa puella modeſtos,
Huc ades, ut monitis erudiare meis.
1. Quãdo per urbanas iter ingredierre plateas,
(Nil ego quo cultu ſis onerata moror)
Lumina permittes quocunque proterva vagari,
Omnia quò retrò cernere, & antè queas.
„ Quæ ſibi nullius eſt mens conſcia criminis, audet
„ Lumina depoſito recta levare metu.
„ Atq; hominem quemvis erecta fronte tueri:
„ Quæ ſibi mens culpæ eſt conſcia, ſpectat humum.
Inde manu veſtes prudens utraque levabis,
Sordida ſi multo ſit via facta luto.
Candida quò poſſint tua crura, & utrunque videri
(Altius ô pudeat tollere velle) genu.
Fortè ea res juvenũ tibi conciliabit amorem,
Quique ſibi ſponſam te petat unus erit.
Nec mihi diſpliceat, te taliter ire videnti,
Oblita quod fœdo ſint tua crura luto.
Arguit impoſiti ſtudium res illa laboris,
Quem vigil aſſidua ſedulitate ſubis.
Otia nam pedibus data nulla fuere lavãdis,
Officio invigilas dum ſtudioſa tuo.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

3. Pectore nudato prodire ſinuq́; patente
Quàm deceat, certe quiſq; videre poteſt.
Lactea colla oculis pateant, tereteſq́; papillæ,
Grata puellipetis res erit illa procis.
Non ego tam ſtupidus, nec ero tam barbarus unquam,
Quin mihi te talem ſæpe venire velim.
,,Quæ bona ſunt oculis manifeſta, merentur amari,
,, Quæq; latent, nulli cognita, nullus amat.
4. Quæ tibi cunq; venit, quondam tibi nota, ſodalis
Obvia per mediam fœmina facta viam:
Nil opus eſt dicta prius acceptaq́; ſalute,
De rebus varijs incipe multa loqui.
,,Hei mala multa premūt miſeras & magna puellas,
,, Omnia quæ tenero ſunt toleranda gregi.
Huic gravis eſt rigidæ nimiū cēſura parētis,
Iurgia terrifico quæ tonat uſque ſono.
Imperium dominæ malè ſuſtinet illa ſuperbæ,
Subdit & indigno libera colla jugo.
Hei mihi quā multus fallax decepit amator,
Promiſſam veritus nil violare fidem. (bis,
Hinc igitur ſēper quæ multa queraris habe-
Vtere naturæ dote puella tuæ.
,,Fœmineū omne genus fecit natura diſertū,
,, Id mulier donum cœlitus omnis habet.

Ergo

Ergo diu nihili de rebus multa loquêris,
De nihili rebus diſcere multa voles:
Illa decem duret tibi fabula cœpta per horas,
Antè tibi turpe eſt velle redire domum.
5. Interea ſi te (quod vix tamen accidet unquam)
Deficiet tanta res agitanda mora:
Inſpectos aliorũ hominũ reminiſcere mores,
Hîc tibi dicendus campus apertus erit.
Qua ratione ſuos vicinus quiſq; gubernet,
Exigat & vitam qua ratione ſuam.
Fercula quæ ponat menſis, quæ pocula ſumat,
Illius & quantas arca reſervet opes.
Omnia quis numeret, quæ multa diuque volenti
Dicere, materiam ſuppeditare queunt?
Quælibet audacter dices de quolibet, illud
Eſt licitum, ſexus pro ratione tui.
Si tamen incipies aliorum lædere famam,
Plus facies libri quàm docuere mei.
6. Hinc ab ea quãdo fueris digreſſa, domumq;
Impoſito nugis fine redire voles.
Invenies ob iter venalia poma, nucésve,
Vel pyra, quæ lauto multa videre foro eſt.
Talia prætcriens obolis tribus empta parabis,
Nonnihil ut cupidæ gratificere gulæ.
Inq; via, medioq; foro, quocunque vidente,
(Et quis erit qui te carpere poſſit?) edes.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

Qui tibi quadrantem miminum conferret
ementi
Nullus erat: precio ſtant tibi cuncta tuo.
7. Interea varios qui proferat hiſtrio ludos,
In medias veniet plebe vocante vias.
Edet is inſano ſpectacula plurima vulgo,
Hac ſibi quò tenuem colligat arte ſtipem.
Multa profanus aget, petulans ſed plura loquetur
Turpiter, & gravibus nō placitura viris.
Te tamē his oculos advertere virgo patentes,
Omniaq; attenta mente notare, velim.
Et dare laſcivis patulas ſermonibus aures.
Doctior ut poſſis inde redire domum.
Turpia ſive vides, ſeu percipis aure, putato
Tingere virgineas turpe rubore genas.
Conſcia commiſſi tibi criminis eſſe ferêris,
Purpura ſi malas pinxerit illa tuas.
Sin color in vultu ſemper tibi manſerit idē:
Illa via ad laudem pronior eſſe poteſt.
Non res te credent intellexiſſe profanas,
Quòd fugiant annos turpia dicta tuos.
Si tamen & riſu malè ſana probâris aperto,
Quæ fieri cernis, cuncta placere tibi:
Nullus erit qui te noſtri præcepta libelli,
Et monitus avidè non didiciſſe putet.
8. Nec tibi diſpliceāt hilares convivia cœtus
Quæ celebrāt juvenesque celebrātq; viri.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

Sique meos audis monitus & juſſa docentis,
Te quoq; ſympoſiis ſemper adeſſe velim.
Inter enim potos juvenes vinoq; madentes,
Multa audire potes, multa videre potes.
Vnde tibi vitæ ſumas exempla, profectò
Ruſticitas illo regnat inepta loco.
Nec nihil eſſe puta juvenũ perdiſcere mores,
Quæ vitia abſtruſo pectore quisque tegat.
,, Ingenium, vino mentẽ ſuperante, pateſcet,
,, Vina ſolent animum prodere larga viri.
9. *Forſan & adfuerit quem ſperes nupta maritum,*
Hunc etiam, qua ſit mente, probare potes.
Cujus ut ingenium melius perdiſcere poſſis,
Aſſideas domino proxima virgo tuo.
Et quid agat potus, quæ deniq; verba loquatur,
Quamq; avidè ſumat pocula plena, notes.
Quis ſcit an obtineas, animos faciente Lyæo,
Vt tibi promittat fœdera ſancta tori?
10. *Quoq; magis lætũ videas & amore calentẽ,*
Nõ nimium tuus eſt diſſimulandus amor.
Ingentem Cyathum juveni tu læta propines,
Sic erit exemplo lætior ille tuo.
Evacuesq; uno Cyathũ quẽ præbibis hauſtu,
De veteri plenus ſit licet ille mero.
Et tibi potando mox ut reſpondeat ores,
Hoc animi poterit pignus habere tui.

Inde etiã quicquid tibi præbibet ille viciſſim
Accipias facili nilque morata manu.
Acceptumq; avido, quia præcipit ille, palato
Evacues: annos res decet illa tuos.
Moribus his juuenis tuus exhilaratus, in imo
Impatiens curæ pectore vulnus alet.
Indubijsque ſuum ſignis jam prodet amorem,
Tempore qui longo diſſimulatus erat.
11. *Iam teretes manibus volet attrectare papillas,*
Cæteraque in toto quæ latuere ſinu.
Non equidẽ quin tu patiaris cuncta vetabo,
Cur mihi diſpliceant quæ placuere tibi?
Nõ mea res agitur, tua ſaltem fama laborat,
„ *Fama nequit multos integra ferre jocos.*
„ *Heu mihi quàm facile eſt amittere nomen honeſtum,*
„ *Quod perijt ingens eſt reparare labor.*
12. *Quid tamen & noceat, blanda jam voce rogare,*
Quæ tibi det potus munera magna procus,
Cũ ſimul & cæco juvenis ſtimulatur amore,
Et ſimul aſſumpto cor calet ille mero?
Multaq; promittat licet, & jã plurima donet
Vt tamen acceptis plura det uſque roga.
Munera nulla boni, quantumvis magna putentur,
Conſule, ſed pareas uſque querare manus.

Ipſa

Ipſa quoq; interdũ, quò vel meliora reportes
Munera, amatori paucula dona dabis.
Nec tamen hîc veterem Naſonis tradimus artem,
Diverſa eſt ſtudio meta petita meo.
Ludere deceptum ſi delectaris amantem,
Non potes è noſtro diſcere multa libro.
Perlege Peligni verſus ſtudioſa Poëtæ,
Quod petis à nobis aptius ille dabit.
13. *Florea virginei capitis decus eſſe corona,*
Eque maris viridi rore parata, ſolet.
Hanc tamen inſani tu conſuetudine vulgi
Simpliciterque comis impoſuiſſe, cave.
Simplicitas priſcis fuit hæc laudabilis annis,
Nunc alios mores tempora noſtra ferunt.
Quod nimis eſt, laudem nullam, vulgare, meretur,
Sed quæ facta novo more fuere, placent.
Ergo tibi naſo ſit cura appendere ſertum,
Vt mediam frontem luminaq; ipſa tegat.
Cur moneam tali te pendere more coronam,
Stultula me cauſas credis habere leves?
Floribus è varijs, & nõ malè olẽtibus herbis,
Quam geris, ô virgo, facta corona fuit.
Suaviter hoc naſus tuus afficietur odore,
Suavis odor cerebro proderit ille tuo.
Ille odor ætherias fruſtra exhalabit in auras,
Ni ſubeant nares florea ſerta tuas.

14. Non pudeat tenerũ tecum duxiſſe catellũ,
Qui faciat ludos delitiasque tibi.
Eſt quoque cùm clauſa ventris corruptus in alvo
Excruciat magno viſcera tenſa malo.
Tunc tacitus vacuas erit emittẽdus in auras,
Qui nimij ventus cauſa doloris erat.
Hic poterat teneras nares offendere fœtor,
Forſan & autorem dedecorare ſuum:
Sed canis officium dominæ præſtabit honeſtæ,
Impoſiti culpam criminis ille ferat.
Aëraque ingrato vitiaſſe putetur odore:
Verba tibi contra dicere nulla poteſt.
15. Perpetuas agitãt pulices & fœmina lites,
Bellaq; in æternum non dirimenda gerunt.
Inſidias parvus tenebris defenſus iniquis,
Collocat, exiguo pungat ut ore pulex.
Fœmineoque ſuum mordax in corpore roſtrũ,
Figit, & in tenera ſpicula dura cute.
Exagitat miſeras adeo dolor ille puellas,
Vt poſitis ineant aſpera bella moris.
Tu quoq; lucifugo quãdo infeſtaris ab hoſte,
Fortiter ultrici corripe tela manu.
Sive domi ſævis te lædere morſibus auſit,
Sive cruentato te petat ore foris.
Nilque tua refert hinc multa quod adſtet, & illinc,
Quæ videat mores turba aliena tuos.

Veſtibus

Veſtibus excuſſis inimicum quære latentem,
Supplicium ſceleris captus ut ille luat.
Fortiter è latebris captivum protrahe, nec te
Parcere res hoſti moverit ulla tuo.
Exemplum metuent alij crudele, tuumq;
Qui latus inde auſit pungere nullus erit.
Non alia poterit tibi pax ratione parari,
Quin tuus ad manes perditus hoſtis eat.
16. *Nunc etiam exemplum, ne quid tibi deeſſe queraris,*
Accipe, quod vitæ dirigat acta tuæ.
Publicus antiqua conventus in urbe virorũ,
Quo non exiguæ res agerentur, erat.
Venerat huc mulier rerum ſtudioſa novarum,
Et quæ vellet agi, plurima vidit agi,
Interea multas dum res differtur in horas,
Ah miſeram pleni corporis urget onus.
Pondere concoctæ venter diſtenditur eſcæ,
Submiſſoque petit murmure tenſus opem.
Illa rei auditæ nimia dulcedine capta,
Noluit inceptam deſerere hiſtoriam.
Fortè igitur peram qua libros ferre ſolebat,
Quos legit aſſidua relligione, gerit.
Accipit hanc, & ventris onus deponit in illã,
Dum capiat finem fabula cœpta ſuum.
Hunc etiam virgo diſces, ego ſuadeo morem,
Is tibi quæ proſit hora venire poteſt.

17. Tem-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

17. *Tempora ſed demens quid contero multa monendo?*
Cùm liceat verbis dicere cuncta tribus:
Omnia quæ generi jam ſunt præcepta virili
Tradita, tu vitæ transfer ad acta tuæ.
Nec tamen eſſe putem tibi congrua cuncta, ſed ipſa
Cernere quid deceat dedeceatq; potes.
Nullius affectes laudem ſapientis ab ore,
Nec tibi ſit rigidis jura placere ſophis.
Sed mihi te ſaltē formandā trade Magiſtro,
Atque tuæ imperio ſubijce colla meo.
Scilicet ad vitam tibi prævius ibo modeſtā,
Diſcere quam melius non aliunde potes.
Pluraque jam poteram præcepta ſalubria morum
Tradere, non animo diſplicitura tuo.
Sed mea me feſſos revocare Thalia jugales
Et medio curſu rumpere cœpta jubet.
Ergo vale, & ſi quid monitis profeceris illis,
Proſpera doctori fata precare tuo.

CONCLU-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

CONCLUSIO AD SIMONEM BINGIUM,

In qua hujus operis conſilium & utilitatem indicat.

HOc duce te Bingi tandem ſuperavimus æquor,
Te laceræ dextram ſubijciente rati.
Non ego me vaſto temere committere ponto,
Et maris inſani fluctibus auſus eram.
Sed tua me pietas animavit, & abſq; timore
Fortiter inſolitas juſſit inire vias.
Tuque dabas ventos bonus in mea vela ſecundos,
Vt faceret curſum noſtra carina ſuum.
Nunc tenet optatos longo ſibi tempore portus
Puppis, & emenſis tuta quieſcit aquis.
Si fuit infelix noſtræ via trita Celoci,
Nec tenuit juſtum quod decuiſſet iter:
Non tuus eſt nobis favor accuſandus: & omnis
Ingenij certè culpa erit illa mei.
Qualicunque tamen portum ratione tenemus:
Vna erat hæc votis meta petita meis.

Ergo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

Ergo tibi navim ſervati & vela dicamus,
Accipe, nos fidei tradimus illa tuæ.
Tu laceram à tumidis puppim defende procellis,
Lædere tempeſtas neu queat ulla, veta.
Nil etenim nobis littus tenuiſſe petitum
Proderit, & tantam continuaſſe viam:
Ni favor ille tuus vel nũc mea vela ſequatur
Et ſolitam nobis ſervet, ut antè, fidem.
Sæva vel in portu ſubmerſos obruat unda,
Quæ furit inſanis exagitata Notis.
Tu potes incertam, velut anchora, ſiſtere proram,
Eia age præſidio tuta ſit illa tuo.
Suſcipe tutelam noſtri, Clariſſime Bingi,
Carminis, & curam quã potes huius habe.
Siq; tibi ſtudium ſaltem laudabitur iſtud,
Spes animum reliquis poſſe placere ſubit.
Forſitan exigua eſt in carmine gratia noſtro,
Et minus urbani Muſa lepôris habet.
Et veniet cupido lectori parva voluptas,
Dulcia qui tantùm ſcripta legenda putat:
Hei mihi ſi multis etiam faſtidia ſurgent,
Quòd videant tenui carmina facta ſtylo.
Ergo mei ſtudium dãnabitur omne laboris?
Irritaque eſt operæ cura futura meæ?
Polliceor meliora mihi: quia tædia quanquã
Ex iſto multi carmine multa ferent:

Spero

Spero tamen paucos ſaltem quibus iſta probetur
Muſa, fore: & paucis me placuiſſe, ſat eſt.
Nil opus hoc, lautas bene quod demulceat aures,
Quodque animi curas pellere poſſit, habet.
Non tamen omnino, niſi me ſententia fallit,
Vtilitas noſtri nulla laboris erit.
Pinximus agreſtes agreſti carmine mores,
Propoſitos oculis grex ſtudioſe tuis.
Vidimus à multis fieri, quæ ſcripſimus, ipſi:
Multa notata alio ſunt referente mihi.
Multa etiã (quid enim pudeat me vera fate-
Ipſe mea admiſi ruſtica facta manu. (ri?)
Nec niſi, cuius erat nobis bene cognitus uſus,
Scripſimus hîc ullũ ſimplicitatis opus. (bit)
Qui leget hæc (ſi quis tamẽ eſſe legenda puta-
Quiſquis erit, fructus non feret inde nihil.
Inveniet ſaltem dictum factúmve vel unũ,
Depictos mores quo putet eſſe ſuos.
Cumque leget, tacito morſu ſua facta notari
Ruſtica, quæ ſolitus facta patrare fuit:
Protenus ingenuas maculabit purpura ma-
Is color in tacita fronte pudoris erit. (las,
Neu ſit opus ſimili poſt illa rubeſcere culpa,
Inſtituet vitam cautius ille ſuam.
Et quia ridenti nos hîc perſtrinximus ore,
Quæ ſunt judicio ruſtica viſa meo:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

Certè aliquis nobis iſto pro carmine grates
(Quod puto ſedulitas noſtra meretur) aget
Qui tamen iſta mihi ſcribendi cauſa fuiſti,
Cuius & auſpicio cœpimus illud opus:
Tu populi Bingi cantabere plurimus ore,
Et tua qui taceat nomina nullus erit.
Pro ſe quiſque volet meritas tibi dicere grates,
Cùm ſciet hoc carmen muneris eſſe tui.
Et meritò feret acceptum tibi, ſi quid in illo,
Quod ſibi proficuum judicet ullus erit.
Nanq; ubi jejunos dubitabã emittere verſus,
Fuderat incompto quos mea Muſa ſtylo.
Auribus indignos doctis quos eſſe videbam,
Quòd male & invito facti Helicone forent:
Bingius hortator veniens, audere timentem
Iuſſit, & ingratum ponere corde metum.
Emiſſumq; domo tandem vulgare poëma,
Quod queat à multis non ſine fruge legi.
Illius hortatus ego judiciumq; ſequutus,
Hoc patior vulgi carmen adire manus.
Has igitur quiſquam vita de ſimplice nugas
Si leget, & ſenium ſi liber iſte feret:
Bingius æternũ quoq; nomen habebit in illo,
Nullaque poſteritas immemor ejus erit.
Illius hoc virtus bonitasq; innata meretur,
Inclyta ne domino fama cadente cadat.

Nam

Nam bonus Aonias humana fronte ſorores
Reſpicit, & ſacrum diligit ille chorum.
Caſtraq; Pieridum juvenes Phœbiq; ſecutos
Promovet, & promptam fert miſeratus opem.
Heu mihi quàm paucos ſacri qui numina montis
Caſtalidas, curent ſecula noſtra vident.
Quiſq; aliis animũ mavult intendere rebus,
Et ſtudium quavis ponere in arte ſuum.
Divitias quærunt, quantis rex Lydius olim
Incolumi regno ſtante ſuperbus erat.
Propoſitus toti ſcopus eſt diteſcere vitæ,
Quærereq; immenſas quas habet orbis opes.
Sæpius ergo ruunt acti per faſq; nefaſque,
Quò furor & Pluti dira cupido vocat.
Interea divæ, quæ ſacrum Helicona frequentant,
Heu dolor indecores & ſine honore jacent.
Tu tamẽ has Bingi ſpretas ſine honore jacere
Non ſinis, & nulla non pietate levas.
Proſequeris doctos, quid doctus es ipſe, favere,
Et quacunque potes parte juvare juvas.
Perge bonis ſemper, quod agis, perge eſſe benignus,
Et ſtudia auxilio profer honeſta tuo.
Hinc tua venturo pietas celebrabitur ævo,
Nominis & perpes fama futura tui eſt.

Vix

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

Vix alias melius decus immortale per artes
Obtineas, nec laus plenior ulla venit.
Quam pia doctorum ſi ſit tibi cura virorum,
Hactenus illorum ceu tibi cura fuit.
Vive diu nobis, noſtriq; exile laboris
Hoc ſtudium vultu conveniente cape.
Si fuerit noſtris conatibus æquus Apollo,
Plura feres, ſed te carmina digna. Vale.

FINIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

INDEX CAPITUM,

Quæ in his Libris de Simplicitate Morum traduntur.

Capita Libri primi.

CAP. I. Quæ modeſtia ſervanda ſit manè in veſtitu, capillis, facie, & dentibus mundandis. Pag. 17
CAP. II. De jentaculo, & modeſtia oculorum, frontis, narium, item de garrulitate, ſternutatione, obſcœnitate, tuſſi, ructu, & de inceſſu, & habitu in plateis. 20
CAP, III. Menſa quomodo adornanda & removenda, & de menſæ miniſterio. 29
CAP. IV. Qui mores in menſa ſervandi, ante appoſita cibaria. 35
CAP. V. De moribus inter edendum obſervandis. 40
CAP. VI. Mores à prandio, & in deambulationibus obſervandi. 47
CAP. VII. De adornatione menſæ ante cœnam, & alijs miniſterijs. 56
CAP. VIII. De miniſterio mēſæ in cœna. 61
CAP. IX. Quomodo à cœna convivis miniſtranda pocula, & quibus ijdem technis abigendi. 69

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

CAP. X. De conviuarum à cœna confabulationibus, altercationibus & rixis. 75
CAP. XI. Quomodo peracta cœna conviuæ dimittendi , quid agendum antequàm cubitum eas: & Epilogus libri. 81

Capita Libri ſecundi.

CAP. I. Quomodo ſe gerere debeat ab alio invitatus; quibus morius conuivium accedat, & menſæ accumbat. 87
CAP. II. Quos in edendo mores & geſtus obſervare conviva debeat. 95
CAP. III. Qui mores poſt primum miſſum in menſa ſint ſervandi. 99
CAP. IV. De modeſtia edēdi & bibēdi. 106
CAP. V. De Voracitate, Riſu, Vomitu in menſa, & de alijs Civilitatibus. 112
CAP. VI. De lotione manuum à cœna, de menſis ſecundis, & quid apud virgines deceat. 118
CAP. VII. De clamoribus & tumultibus à cœna, de digreſſu, & de pactione craſtinæ cœnæ. 123
CAP. VIII. Quomodo à cœna ebrius ſe domum conferat, quid in via & domi tumultuum ante ſomnum excitet, & quomodo ſe poſtridie gerat. 130
CAP. IX. Quomodo convivæ abs te invitati

tati

tati excipiendi, tractandi, & denique dimittendi. 135

Capita Libri tertij.

CAP.I. DE ordine hujus libri, moribus in honeſto convivio, edendis offis & cancris. 142
CAP.II. De egregijs bibendi rationibus, & de moribus in diſceſſu obſervandis. 148
CAP.III. De ſcommatis ſpargendis & ferendis, crepitu, ſcreatu, reſponſione ad interrogata, & inſpectione alienarum literarum. 153
CAP.IV. Quomodo te geras alienas ædes aut hypocauſtum ingrediens, De verſicoloribus, & diſſectis veſtibus, ornatu barbæ, uſu chartarum & librorum, excipiendis amicis, deque alijs civilitatibus 158
CAP. V. Aliquot exempla commemorat civilitatum in menſa. 166
CAP.VI. Alia exempla civilitatum in evacuatione veſicæ, vomitu, & alijs morum elegantijs. 176
CAP.VII. Alia exempla de crepitu & ructu Oratorum, retentione urinæ, & alijs ruſticitatibus. 189
GROCIANA ſeu de Virginũ moribus, 196
CONCLVSIO *Ad Simonem Bingium.* 207

FINIS INDICIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

Errata Typographica ſic corrigat Lector.

PAgina 22. linea. 15. lege *Has*. p. 34. l. 2. l. *ſuat*. p. 43. l. 1. l. *quacunque*. p. 49. l. 7. l. *opus*. p. 56. l. 5. l. *properes*. p. 130. l. 24. l. *evigilare*.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
184 N 51